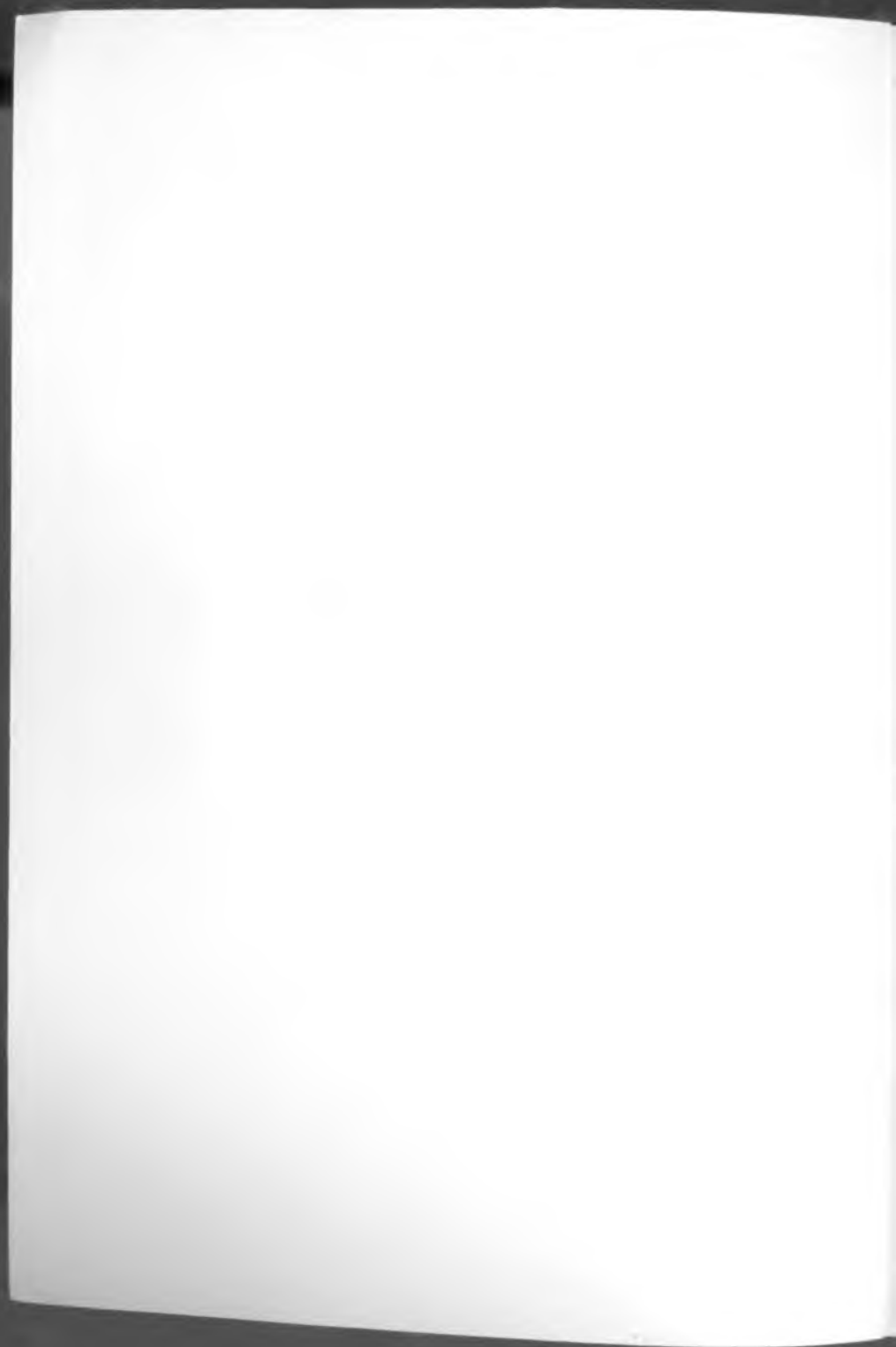

**НАЗАРЯПИ
АДАБИЁТШИНОСИ**

ВАЗОРАТИ ТАЪЛИМИ ОЛЎ ВА МИЁНАИ МАХСУСИ
РЕСПУБЛИКАИ ЎЗБЕКИСТОН

ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ САМАРҚАНД
БА НОМИ АЛИШЕР НАВОЙ

НАЗАРИЯИ АДАБИЁТШИНОСӢ

Васоити таълимӣ-услубӣ

*Бо қарори Шӯрои таълимию услубии
Университети давлатии Самарқанд
ба номи Алишер Навоӣ ба нашр
тавсия шудааст. (02.03.2011, №5)*

САМАРҚАНД – 2011

Назарияи адабиётшиносӣ: Васоити таълимӣ-услубӣ. – Самарқанд: Нашри Университети давлатии Самарқанд, 2011, 114 саҳ.

Васоити таълимӣ-услубӣ мавзӯҳои асосӣ ва масъалаву муаммоҳои мубрами назарияи адабиётшиносиро фаро гирифтааст. Он аз ду қисмати узван бо ҳам алоқаманд – назарӣ ва амалӣ мураттаб ёфтааст. Ба ин маънӣ, дар он маслиҳатҳои методӣ доир ба дарсҳои лексионӣ амалӣ, мачмӯи тестҳо, феҳрасти адабиёти тавсияшавандаи ҳатмӣю иловагӣ аз ин ҷанба оварда шудаанд.

Васоити таълимӣ-услубии «Назарияи адабиётшиносӣ» раҳнамоест барои омӯзгорон, донишҷӯёни ихтисосҳои филолог, дӯстдорони калом бадеъ ва адабиёти нафиса.

Мураттиб

номзади илми филология,
дотсент **А.САМАДОВ.**

Тақриздихандагон:

Номзади илми филология,
профессор **А.ҚАМАРЗОДА.**

Номзади илми филология,
дотсент **А.ЮЛДОШЕВ.**

Университети давлатии Самарқанд ба номи Алишер Навоӣ, 2011

ПЕШГУФТОР

Ҳаматарафа амиқ аз бар намудани асосҳои назарии илми адабиёт ба ғани гаштани донишу малака, баланд шудани сатҳи маърифати донишҷӯён, тадричан афзун гаштани завқи илмомӯзӣ ва қобилияти эҷодкорӣ, вусъати ҷаҳонбинии камолоти маънавии онҳо қомилан кӯмак мерасонад. Ба ин маънӣ, назарияи адабиётшиносиро қалиди хазинаи донишҳои адабию фарҳангӣ ҳисоб мекунамд.

Фанни «Назарияи адабиётшиносӣ» асоси фалсафию ҳаётии илми адабиёт ҳисоб меёбад. Он, дар ҳақиқат, раҳнамои ганҷинаи маърифати адабӣ ва фарҳангӣ буда, аз воситаҳои муҳими ҳудогоҳӣ ва камолоти маънавии шахс ба шумор меравад. Ин фан аз соли хониши 2000-2001 ба ҷои ду фан – «Муқаддимаи адабиётшиносӣ» ва «Назарияи адабиёт» ба нақшаи таълим даромада, ба донишҷӯёни ихтисосҳои филологи макотиби олии ҷумҳурияти Ўзбекистон таълим дода мешавад. Зеро пештар толибилмони филолог асосҳои назарии адабиётшиносиро дар курси яқум зимни таълими фанни «Муқаддимаи адабиётшиносӣ» ва дар курси ҷорум дар ҷараёни таълими «Назарияи адабиёт» аз худ менамуданд. Муқтаҳид гаштани ин ду фан зери як ном – «Назарияи адабиётшиносӣ» аз якҷанд ҷиҳат қобили қабул аст. Зеро акнун аз тақрори масъалаҳо, гаштаю баргашта мурочиат намудан ба мавзӯҳои пешина ҳуддорӣ қарда мешавад. Ин ҳолат ба афзун гаштани завқу ҳаваси донишҷӯён нисбати ин фан мусоидат мекунад.

Дар ҷараёни таълими фанни «Назарияи адабиётшиносӣ» толибилмон дар бораи мафҳумҳои асосии илми адабиёт, сайри таърихӣ пайдоишу ташаккул ва инкишофи тақомули афкори адабию эстетикӣ, як навъи санъат будани адабиёти бадеӣ, ягонагии мазмун ва шакл, қонун ва усулҳои эҷоди бадеӣ, моҳият ва хусусиятҳои адабиёт, асрори адабиёти нафиса, нақши адабиёти бадеӣ дар тарбияи ғоявию маънавий ва зебоипарастии аҳли ҷамъият, масъалаҳои ҳоса назарӣ – мавзӯ ва ғоя, образи образнокӣ, сужети устухонбандӣ, ҷинсу жанрҳои адабӣ, методи эҷодӣ, забони адабиёти бадеӣ, равиши эҷоди бадеӣ, анъанаю навоарӣ, равобити адабӣ ва таъсири адабӣ, тарзи инъикоси воқеият, санъату воситаҳои тасвири бадеӣ ва дигар муаммоҳои эҷоди бадеӣ маълумоти назарӣ ва малакаи амалӣ ҳосил менамоёнд. Бо назардошти замони истиқлол дар нақшаи таълими ин фан мавзӯҳои тамоюли ғоявӣ дар адабиёту санъат, масъалаҳои эҷоди бадеӣ ва мафкураи замони истиқлол, озодии имон ва эҷоди бадеӣ, истиқлоли миллӣ ва раванди эҷоди бадеӣ, машаққати эҷоди бадеӣ ва ҳоказо низ пешбинӣ шудааст. Ин мавзӯҳо ба тарбияи ҳисси ватанхоҳӣ ва баланд гаштани сатҳи маънавиёти инсонӣ қомили замони имрӯз мусоидат мекунамд.

Ҷи тавре ки аз масъалаҳои номбаршуда маълум мегардад, аксари мавзӯҳо бо масъалаҳои илми фалсафа умумият дошта, мураккабу душворфаҳманд. Аз ин рӯ, мавзӯҳо дар ин дастури методӣ ба шакли мухтасар бо забони оммафаҳму саҳеҳ маънидор шуданд. Дар сари вақт ба донишҷӯён фаҳмонида долани масъалаҳои асосӣ қори минбаъдаи муаллими фанро осон намуда, барои дар курсҳои болоӣ ҷуқуртар аз худ шудани қисматҳои илми адабиёт ба онҳо кӯмак мерасонад.

Донишчӯён дар чараёни аз худ намудани масъалаҳои назарии илми биёт барои мукаммалу амик омӯхтани таърих, нақди адабӣ барин қисматҳои биётшиносӣ омода мешаванд. Ин ҷанр раҳнамоест барои дарки моҳияти маърифатӣ, иҷтимоӣ ва зебоипарастии адабиёти бадеӣ. Он толибилмонро барои худ намудани ганҷинаи донишҳои адабӣ хидоят карда, бо захираи донишҳои назарӣ онҳоро барои дарки қонунҳои адабиёту санъат ва маърифати осори маърифатӣ таъйир мекунад. Ба ин маънӣ, ҷанри «Назарияи адабиётшиносӣ» дониши назарияи донишчӯёнро тадриҷан афзун мегардонад.

Муҳимтарин масъалаву муаммоҳои афкори адабӣ эстетикӣ ва назарияи донишмандони бузурги тоҷикӣ форс ва андешаҳои адабиётшиносӣ ва тафаккирони маъруфи олам кутбнамои ин ҷанр хисоб меёбад. Инчунин ба ҷанри таълими ин ҷанр ба асосҳои методологӣ, тарзи мутолиа ва дарки моҳияти асарҳои илмию назарӣ, роҳҳои истифода аз онҳо, боз вокиф гардидан аз осори адабӣ эътибори ҷиддӣ дода мешавад. Дар чараёни дарсҳои лексионӣ ба ҷанр ба масъалаҳои умумии назарии адабиёту санъат бо назардошти ҳамаҷонибаҳои мазкур ва зикри далелҳо аз осори бадеии суҳанварон эътибор дода мешавад.

Шоири маъруфи немис Иохан Ҷете чунин гуфтааст:

Назария дӯстам, беобу ранг аст,

Вале нахли абадии ҳаёти сабзу хуррам аст.

Рост асту ҳақ. Зеро дониши назариявӣ кутбнамои ҳар фарди хирадманд ва ҳамаҷониба мачмуъ яке аз омилҳои сарсабзии ҳаёти ҷомеа мебошад. Ин аст, ки дар таърихи назарияи мазкур бисёр масъалаҳои назарӣ ба мавриди муҳоҷима қарор гирифтаанд. Аз бар намудани ин масъалаҳо замони имрӯз тақозо менамояд.

То ҳунод барои донишчӯёни ихтисоси филологӣ университет асосҳои назарии адабиётшиносӣ аз ҷониби китобҳои дарсии Ю.Бобоев «Муқаддимаи адабиётшиносӣ» (1987), Р.Мусулмонӣ «Назарияи адабиёт» (1990) таълим дода мешуд. Инчунин дар бобати чуқур аз худ намудани масъалаҳои назарии адабиётшиносӣ саҳми китобу лугатҳои Р.Мусулмонқулов «Асрори суҳан» (1980), «Назарияи ҷинсҳо ва жанрҳои адабӣ» (1987), Т.Зехнӣ «Санъати суҳан» (1978), Р.Ҳодизода, М.Шуқуров, Т.Абдучаббаров «Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ» (1966), Х.Мирзозода «Лугати муҳтасари истилоҳоти адабиётшиносӣ» (1992) ва дигар мақолаҳои тадқиқоти алоҳида (маҳсусан рисолаҷаҳое, ки зери рӯи «Китобхонаи назарияи адабиёт» ҷоп шудаанд) қалон мебошад. Ҷамаи инҳо ба омӯзандагонии масъалаҳои назарии адабиёт мададгори менамоянд. Аммо набудани дастури тавсияҳои таълимии методӣ аз ин ҷанр донишчӯёнро ба душвории андохта, омӯзиши масъалаҳои назарии адабиётро аз тарафи онҳо то андозае мураккабтар мегардонад. Аз ин рӯ, қимату аҳамияти китобҳои болоиро тан гирифта, қайд кардан ҷои асту, ки эҳтиёҷоти донишчӯён ба чунин намуди васоити таълим аз ин ҷанр қалон мебошад. Дастури методӣ мазкур бо назардошти ҳамаҷонибаҳои талабу эҳтиёҷот тартиб дода шуд.

Таълими «Назарияи адабиётшиносӣ» дар шароити имрӯз дар бакалаврият аз ҷониби ихтисоси забон ва адабиёти тоҷик ба миқдори 46 соат лексия, 30 соат машғулияти амалӣ ва 20 соат семинар муқаррар шудааст. Тақсими соатҳои лексионӣ барои мавзӯҳо ба тариқи зайл сурат гирифта:

Маълумоти умумӣ дар бораи адабиётшиносӣ - 2 соат
 Сайри таърихии инкишофи назарияи адабиёт - 2 соат
 Адабиёт - як навъи санъат - 2 соат
 Мазмун ва шакли адабиёти бадеӣ - 2 соат
 Типикунонидан - қонуни умумии адабиёт ва санъат - 2 соат
 Образ ва образнокӣ - қонуни адабиёт - 2 соат
 Сужет ва устухонбандӣ - 2 соат
 Забони адабиёти бадеӣ - 2 соат
 Вазни шеър - 2 соат
 Қонуниятҳои ҷинсиву жанрии асарҳои бадеӣ - 2 соат
 Тамоюли ғоявӣ дар адабиёту санъат - 2 соат
 Масъалаҳои эҷоди бадеӣ ва мафкураи замони истиқлол - 2 соат
 Озодии имон ва эҷоди бадеӣ - 2 соат
 Истиқлоли миллӣ ва раванди эҷоди бадеӣ - 2 соат
 Машаққати эҷоди бадеӣ - 2 соат
 Анъана ва навоарӣ - 2 соат
 Робитаи адабӣ ва таъсири адабӣ - 2 соат
 Услуби эҷодӣ - 2 соат
 Мактаби адабӣ - 2 соат
 Чараҳои адабӣ - 2 соат
 Методи эҷоди бадеӣ. Романтизм. - 2 соат
 Реализм ва навъҳои он - 2 соат
 Усулҳои нави тасвир дар эҷоди бадеӣ-2 соат
 Бо салоҳидиди кафедра муаллими фан метавонад соатҳои баъзе мавзӯҳоро тағйир бидиҳад.

1. ТАВСИЯҲОИ МЕТОДӢ ДОИР БА ГУЗАРОНИДАНИ ДАРСҲОИ ЛЕКЦИОНӢ

Дар сарсухан таъкид карда шуд, ки дар барномаи таълими «Назарияи адабиётшиносӣ» барои дарсҳои лексионӣ ҳаллу фасли масъалаҳои ҷиддии назарии илми адабиёт интиҳоб шудаанд. Ба моҳияти ин муаммоҳои мубрами назарӣ амиқ сарфаҳм рафтани аз толиби илм донишу малакаи муайянро талаб менамояд. Аз ин рӯ, уро лозим аст, ки ба масъалаҳои асосие, ки уро зина ба зина ба дарки моҳияти мавзӯ меоваранд, диққату эътибори ҷиддӣ диҳад, то ки тамоми паҳлӯҳои мавзӯи дарс барояш фаҳмо ва равшан бошанд. Ба ин маънӣ, нуктаҳои асосии мавзӯи асосӣ, ки дар барномаи таълимӣ зикр ёфтаанд, дар ин дастури методӣ муфассалтар шарҳу эзоҳи худро ёфтанд.

Ба донишҷӯён тавсия карда мешавад: пеш аз ҳама ба гузориши масъала эътибори ҷиддӣ диҳанд, моҳияти мавзӯро амиқ фаҳманд. Сипас, ба нуктаҳои асосии масъала мурочиат кунанд. Масъалаҳое, ки дар ин дастури методӣ барои ҳалли ҳар як мавзӯ оварда шудаанд, яке ба дигаре алоқаманд буда, ҳам дигарро пурра мекунанд. Фақат баъди пурра ва мунтазам аз худ шудани масъалаҳои мавзӯ ба моҳияти умумии мавзӯҳои асосӣ сарфаҳм рафтани мумкин аст.

Инак, ба ҳукми донишҷӯён мавзӯҳои асосии соатҳои лексионӣ бо нуктаҳои муҳимашон ин тавр пешниҳод карда шуданд:

Маърузаи 1. Маълумоти умумӣ дар бораи адабиётшиносӣ

Мазмун ва таърихи истилоҳи адабиёт. Адабиёт – санъати сухан. Омӯхта шудани адабиёти бадеӣ аз тарафҳои гуногун. Адабиётшиносӣ ва забоншиносӣ – ду ҷанбаи асосии омӯзиши адабиёти бадеӣ. «Филология» доништа шудани ин илмҳо. Адабиётшиносӣ ва қисмҳои асосии он: назарияи адабиёт, таърихи адабиёт, танқиди адабӣ. Қисмҳои ғридриҳандаи адабиётшиносӣ: матншиносӣ, таърихнигорӣ, китобишиносӣ. Хусусият, мақсад ва вазифаҳои назарияи адабиёт. Алоқамандии адабиётшиносӣ (аз ҷумла назарияи адабиёт) бо илмҳои дигар – қонунҳои диалектикӣ ва омилҳои инкишофи онҳо. Робитаи адабиётшиносӣ бо забоншиносӣ. Иртиботи адабиётшиносӣ бо илмҳои санъатшиносӣ, ҷамъиятшиносӣ ва ғайра. Мақоми назарияи адабиёт дар системаи илмҳои адабиётшиносӣ.

Тамаддуни ҷаҳонӣ ва илми адабиёт. Адабиётшиносӣ ва истиқлоли миллӣ.

Маърузаи 2. Сайри таърихии инкишофи назарияи адабиёт

Бо пайдоиши адабиёти бадеӣ вобаста будани ташаккули афкори пешқадами эстетикӣ ва назариявӣ-адабӣ. Адабиётшиносӣ дар Юнони қадим Арасту ва «Поэтика»-и ӯ. Қашфиёти Арасту: қонуниятҳои тасвирӣ (образноқӣ)-и адабиёти бадеӣ (мимесис); таъсири қалби асарҳои бадеӣ (катарсис). Арасту дар бораи имтиёзи адабиёт бар таърих («Поэзия фалсафитар аз таърих аст»). Андешаҳои Арасту дар бораи қонуниятҳои ҷинсиву жанрии адабиёти бадеӣ. Таъсир ва мақоми Арасту дар таърихи илми адаби Шарқу Ғарб. Давом ва инкишофи афкори адабӣ-назарияи Юнони қадим дар Рими қадим. «Санъати нотикӣ»-и Цицерон ва муносибати бевоситаи он бо назарияи адабиёт. Рисолаи «Илми шеър»-и Горацій.

«Авасто» - нахустин манбаи афкори адабии эстетикӣ мардуми Шарқ «Куръон»-и Карим – сарчашмаи инкишофи ақидаҳои назарияи адабии донишмандони Шарқ. Масъалаҳои эҷоди бадеӣ, маҳорат, ҳунар, таҳайюли услуб, шеърҳои шоирӣ ва адабиёт дар «Куръон»-и Мачид. Мазмун ва тафсири сураи «Шоирон». Нақши ҳадисҳои Муҳаммад (с) дар равиши адабиётшиносӣ. Умуми адабӣ, таърифи ва таснифи онҳо дар асрҳои миёна. Мавҷудияти дуровия: адабии эстетикӣ ва ҳосилҳои назарияи адабӣ.

Афкори адабӣ-назарӣ дар Европаи давраи Эҷод (А. Данте, Петрарка, У. Шекспир, Бэкон, Буало, Дидро, Лессенг, Хёте, Шиллер ва ғайра). Эстетика ва назарияи адабиёт. Ақидаҳои эстетикӣ ва назариявӣ-адабии мутафаккиронҳои бузурги рус. Тақмили назарияи ҷинсҳои адабӣ аз ҷониби В.Г. Белинский.

Олимони адабиётшиносии муосир ва ҷустуҷӯҳои илмӣ онҳо.

Маърузаи 3. Адабиёт – як навъи санъат

Санъат як навъи шуури ҷамъиятӣ. Навъҳои санъат: меъморӣ, ҳайкалтарошӣ, рассомӣ, мусикӣ, театр. Адабиёт – санъати сухан. Фарқи адабиёти бадеӣ аз навъҳои дигари санъат. Фарқияти он аз илм. Ду намуди тафаккури инсон: тафаккури илмӣ ва тафаккури эҷоди бадеӣ. Образ ҳамчу

шакли дарккунии ҳаёт ва инъикоси фикри санъаткор. Қаломи бадеӣ – воситаи асосӣ ва аслиҳаи яқумдараҷавии суханвар.

Маърузаи 4. Мазмун ва шакли адабиёти бадеӣ

Мафҳуми фалсафии истилоҳоти мазмун ва шакл, бартарии мазмун бар шакл. Мазмун моҳияти ягон ҷисм ё предмет, асоси ягон воқеаҳо ҳодиса. Шакл – тарзи ифодаи мазмун, намуди зоҳирии моҳият. Мазмуни адабиёт – ҳаёти воқеӣ, ҳаёти ҷамъиятӣ ва асосан характерҳои одамон, ки дар партави гоҳҳои муайян тасвир шудааст. Инсон – предметҳои асосии тасвири адабиёти бадеӣ. Табиати эстетикӣ адабиёт ва санъат. Адабиёт ва идеали санъаткор. Вазифаи маърифатбахшӣ ва тарбиявӣ адабиёт.

Таърифи шакл: «Шакли асарҳои бадеӣ мачмуи лавозимоти эҷоди бадеӣ мебошад, ки барои ифодаи мазмун ба қор рафтааст» (Р. Мусулмонӣ). Шакл – сохти ташкилии асарҳои бадеӣ. Унсурҳои шакл – забон, услуб, образ, ҷинс, метод, жанр, санъати воситаҳои тасвири бадеӣ. Мавқеи муҳим доштани масъалаҳои шакл дар системаи асарҳои бадеӣ. Шакл ифодагари мазмун, ягонагии онҳо. Характери диалектикӣ доштани вобастагии онҳо – қонуни адабиёту санъат. Сабабҳои объективӣ ва субъективӣ мувофиқат нақардани мазмун ва шакл. Имтиёзи мазмун бар шакл.

Маърузаи 5. Типикунонидан – қонуни умумии адабиёт ва санъат

Типикунонӣ ва типи адабӣ. Рол ва аҳамияти онҳо. Тавассути типҳо зуҳур қардани қонуниятҳои ҳаёт дар адабиёти бадеӣ. Ҷамъабастии бадеӣ – усули асосии типсозӣ. Прототип ва роли он дар офаридани образҳои типӣ. Таҳайюли бадеӣ ва ҷаҳонбинии нависанда. Вазъиятҳои типӣ ва характерҳои типӣ. Дар типҳои мусбати осори суханварони бузург ҷамъабаст ёфтани олитарин хислатҳои инсонӣ. Аҳамияти бузурги тарбиявӣ типҳои мусбати адабиёти бадеӣ.

Маърузаи 6. Образ ва образноқӣ – қонуни адабиёт

Адабиёти бадеӣ – тарзи тасвири образноқӣ ҳаёти воқеӣ. Мафҳумҳои образ ва образноқӣ. Муродифҳои тоҷикӣ он: ҳеҳра, симо, тимсол. Файласуфони асри миёнагии тоҷик дар бораи образҳои бадеӣ. Истилоҳи «муҳокот» ба маънии образ дар назарияи онҳо. Маънии истилоҳи образ нисбат ба асарҳои лирикӣ ва эпикӣ. Умумият ва фарқи байни образҳои лирикӣ ва образҳои эпикӣ. Образҳои лирикӣ – қаҳрамони лирикӣ. «Ман»-и шоир ҳамчун қаҳрамони асосии асарҳои лирикӣ. Шаҳси шоир ва қаҳрамони лирикӣ ӯ, фарқи байни онҳо. Образ – ба симои ҷизе ё қасе даромадан ва намоён шудани ҷизии тасвир. Тамсил бехтарин образҳои бадеӣ. Ташбеҳот ва истиораҳо ҷун образҳои бадеӣ.

Таърифи образ. Қонкретонидан ва умумият додан – шартҳои образҳои бадеӣ. Воқеият – заминаи образҳои бадеӣ. Роли таҳайюл дар офариниши образ. Андешаҳои Ибни Сино дар бораи таҳайюл ва аҳамияти он. Арзишҳои образ. Таносуби ҳақиқати воқеӣ ва ҳақиқати бадеӣ дар инъикоси образ ва умуман адабиёт. Роҳҳои эҷоди образ ва характерҳои гуногунӣ он дар жанрҳои адабӣ. Мафҳуми образ ва фарқи он аз характер. Бо образҳои мусбату манфӣ вобаста будани зиддият ва низоъҳои бадеӣ.

Маърузаи 7. Сужет ва устухонбандӣ

Сужет ва устухонбандӣ – воситаҳои асосии ягонагии асарҳои бадеӣ. Таърифи сужет. Сужет ва воқеа. Воқеа ва зиддият. Таносуби сужет ва зиддият.

Унсурҳои асосии сюжет: экспозитсия, гиреҳбанд, рабт, нуктаи оӣ, гиреҳкушо. Унсурҳои иловагии сюжет – эпилог ва пролог.

Таърифи устухонбандӣ. Роли он дар кори мантиқан чо ба чо гузоштани қисмҳои чудогонаи асар ва ба ҳам муттаҳид кардани воқеаю ходисаҳо. Риояи мутаносибия мутавозинии воситаҳои гуногуни адабӣ (портрет, монолог, диалог, пейзаж, характеристикаи нависанда, ҳолати руҳии персонаж ва ҳоказо) тавассути композитсия – омили асосии мустаҳкам будани банду басти асари бадеӣ.

Эътибори ҷиддӣ додани адабиётшиносони мумтози тоҷику форс ба устухонбандии асари бадеӣ. Эҷоди унсурҳои устухонбандӣ – матлаъ, насибу ташбиб, гурезгоҳ, матлаб, мақтаъ ва ҳоказо аз ҷониби онҳо. Қонуниятҳои махсуси устухонбандӣ доштани ҳар як ҷинси адабӣ. Устувории устухонбандии асар – нишоҳи маҳорати адиб.

Маърузаи 8. Забони адабиёти бадеӣ

Забон – воситаи муҳимтарини алоқаи байниҳамдигарии одамон ва ифодаи фикр. Забон ва замон. Мафҳуми забони адабиёти бадеӣ. Забон – асос ва лавозимоти ҳатмии адабиёти бадеӣ. «Моддаи шеър сухан аст» (Насириддини Ғӯсӣ) Забони гуфтугӯӣ, забони адабӣ ва фарқи онҳо. Назар ба онҳо васеъ будани забони адабиёти бадеӣ. Ба образ, характер, воқеа, мавзӯ, ҷинс, жанр, метод, завқи эстетикӣ адиб ва дараҷаи инкишофи ҳаёти иҷтимоӣ вобаста будани забони адабиёти бадеӣ.

Ду роҳи истифодаи забон дар адабиёти бадеӣ: сухани тафсилии нависанда ва сухани персонаж. Хусусиятҳои ба худ хоси онҳо. Забони персонаж – воситаи типии фардиқунонии характерҳо. Талаботи забони адабӣ дар асарҳои эпикӣ, драмавӣ ва лирикӣ. Махсусияти забони наср ва назм. Забони адабиёти бадеӣ ва алоқаи он бо ҳазинаи забони зиндаи халқ. Роли нависанда дар инкишоф ва тақомули забони адабӣ.

Восита ва тарзҳои баён: муродиф, тачнис, тазод. Роли онҳо дар адабиёти бадеӣ. Унсурҳои лексикӣ забон: архаизм, неологизм, диалектизм, жаргонизм, вулгаризм, варваризм, провинсиализм. Вазифа ва роли онҳо дар баёни фикри бадеӣ.

Воситаҳои тасвири бадеӣ: тавсиф, ташбеҳ, мачоз, истиора, ташхис, муболиға, киноя, лутф, писҳанд ва ғайра. Роли онҳо чун воситаи тасвири бадеӣ ва чун санъати бадеӣ. Санъатҳои шеърӣ: муаммо, муламмаъ, мувашшаҳ, сачъ ва ғайра. Санъатҳои бадеӣ – воситаи муҳими инъикоси образҳои воқеият ва тарзи баёни маъниҳои тоза.

Маърузаи 9. Вазни шеър

Вазн – шартӣ аввалиндараҷа ва ҳатмии каломӣ мавзун. Таърифи вазн. Навъҳои он умуман. Навъҳои вазни шеърӣ форсу тоҷик аз ҷумла қонуниятҳои шеърӣ ҳичой. Роли миқдори ҳичо дар он. Асосҳои фольклории вазни ҳичо. Вазни арӯз, таърихи пайдоиш ва тарраққиёти он. Мавқеи сифат, миқдори ҳичо дар шеърӣ арӯзӣ. Қайфияти ташкили рукҳои ва баҳрҳои дар арӯз. Зиҳофҳои дар арӯз. Шеършиносони тоҷик дар хусуси боб, таркиб, баҳр, рукн ва қоидаҳои арӯз. Машҳуртарин баҳрҳои арӯз. Мавқеи асосӣ доштани вазни арӯз дар назми

тоҷиқу форс. Аҳамият ва мавқеи аруз дар системаи мундариҷа ва шакли шеъри тоҷиқу форс.

Масъалаи арузи классикӣ ва миѐбаъд кашф гардидани имкониятҳои нави аруз. Роиҷ гардидани омезиши вазнҳо, аз як тараф, дарозии кӯтоҳии мисраъҳо, аз тарафи дигар – ҳодисаҳои муқаррарии шеъри муосир. Асосҳои ин ҳодиса.

Маърузаи 10. Қонуниятҳои чинсиву жанрии асарҳои бадеӣ

Чиддио муҳим будани масъала дар системаи афкори адабӣ-назарӣ. Аз таърихи омӯзиши масъала. Назарияҳои мухталифи таснифоти адабиёти бадеӣ ба чинсҳои адабӣ. Хусусияту аломатҳои эҷоди бадеӣ (аз қабилӣ воқеа, амалиёт, образ, характер, сюжет, зиддият, манзара, забон ва ҳоказо) асоси меъёри таснифот. Қонуниятҳои дохилии адабиёти бадеӣ будани он. Арзиш ва функцияи адабиёти бадеӣ (андешаҳои баъзе муҳаққиқони муосир). Дурустии ақидаи назариячиёни классик.

Аз рӯи қонуниятҳои дохилии худ ҳамагӣ ба се чинс тақсим шудани адабиёти бадеӣ:

1. Чинси ҳамоса (эпикӣ), 2. Чинси драмавӣ, 3. Чинси гиноӣ (лирика).

Омезиши чинсҳо ва жанрҳои гуногуни адабӣ дар дохили як асари бадеӣ. Амри табиӣ будани ин ҳодиса. Дар ҳама ҳолат сарвар будани қонуниятҳои як чинси адабӣ. Маҳз аз ҳамин сабаб рад шудани истилоҳоти чинсҳои муштарак, аз қабилӣ «лириқиву эпикӣ», «лириқиву эпикиву драмавӣ» ва монанди инҳо.

Маърузаи 11. Тамоюли гоҷавӣ дар адабиёту санъат

Мафҳуми тамоюли гоҷавӣ. Таҷассуми тамоюли гоҷавӣ дар адабиёт. Тамоюли гоҷавӣ – қонуни эҷоди бадеӣ. Вобастагии узви тамоюли гоҷавӣ бо ҷаҳонбинии эҷодкор. Таърифи ҷаҳонбинӣ. Малака будани он. Ташаккули ҷаҳонбинӣ. Омилҳои объективӣ ва субъективӣ чараёни ташаккули ҷаҳонбинӣ. Ҷаҳонбинии пешқадам. Ҷаҳонбинии иртиҷой.

Таҷассути ҷаҳонбинии санъаткор ва гоҷа асари бадеӣ. Таносуби ҷаҳонбинӣ ва гоҷа. Маҳдудияти таърихии ҷаҳонбинии санъаткор ва вусъати гоҷа асари бадеӣ.

Халқияти адабиёт ва масъалаи тамоюли гоҷавӣ. Оғози ташаккули санъат дар ҷамъияти ибтидоии инсоният ва моҳияти халқии он. Меъёри халқияти адабиёту санъат. Халқияти эҷоди бадеӣ ва гуногуни дараҷаи он вобаста ба шароити давраи муайяни таърихӣ. Ба талаботи халқият баробару яхсела ҷавоб надодани асари бадеӣ. Сабабҳои ин ҳолат. Сабабҳои объективӣ мураккаб шудани шакли асари халқӣ.

Таносуби халқият ва миллияти адабиёту санъат. Ба мафҳумҳои иҷтимоии таърихӣ «халқ» ва «миллат» вобаста будани халқияту миллият. Вусъати халқияту маҳдудияти миллият. Умумияти халқияту конкретияти миллият. Алоқамандии халқият ва миллият. Халқиятро пурраю пурзӯр қардани унсурҳо ва лаҳзаҳои пешқадамтарини миллият. Мафҳуми байналмилалӣ ва умуминисонӣ дар адабиёт.

Таъсири шароити омилҳои муайяни ҷамъиятӣ, дин, мафкура, чараёнҳои гуногуни иҷтимоию сиёсӣ ва рағбияҳои адабӣ ба тамоюли гоҷавӣ, умуман инкишофи адабиёту санъат. Тамоюли гоҷавии пешқадам, баёну тарғиби

Маърузаи 18. Услуби эҷодӣ

Фаҳмиши адабиётшиносии услуби эҷодӣ. Фарқи он аз фаҳмиши забоншиносии ин истилоҳ. Доира ва ҳудуди унсурҳои услуб. Услуб ҳамчун махсусияти эҷодии адиб ё гуруҳи суҳанварон ва шакли муайяни тасвири онҳо. Услуби эҷодӣ ҳамчун ифодаи фардӣ – конкретии тарзи асарофарӣ. Зоҳиргардидани услуби эҷодӣ дар мавзӯ, гоҷа, сужет, образҳо, забон, устухонбандӣ ва ғайра.

Заминаи субъективии услуб. Алоқамандии он бо ҷаҳонбинӣ ва истеъдоди нависанда, малака, дониш, ҳисси масъулият, меҳнат, мутолиа ва завқи эстетикӣ он.

Заминаи объективии услуб. Соҳти иҷтимоӣ, ҳодисаҳои азими таърихӣ, эҳтиёҷоти маънавии аҳли ҷамъият – омилҳои инкишофи заминаи объективии услуб.

Услуб ва сабк. Се сабки маъмули адабиёти асри миёнагии тоҷикӣ форсӣ: сабки хуросонӣ, сабки ироқӣ ва сабки ҳиндӣ. Асосҳои услубии ин сабкҳо. Сабкҳои мазкур – ҷун марҳилаҳои камолоти адабиёти классикӣ тоҷикӣ форсӣ.

Вобастагии камолоти гановатмандии адабиётҳои миллӣ бо камолоти услубҳои фардӣ. Мусоҳиба онди ин нуқтаи назар.

Маърузаи 19. Мактаби адабӣ

Таърифи мактаби адабӣ. Фарқи он аз истилоҳоти муҳити адабӣ, доираи адабӣ, ҳавзаи адабӣ. Ба соҳибмактаб алоқаманд будани мактаби адабӣ (Ҷомӣ, Навоӣ). Мактаби адабии А.Дониш, С.Айнӣ. Шоғирдони ин мактаб. Нишонаҳои асосии он. Мактаби Турсунзода. Намояндагон ва хусусиятҳои ин мактаб.

Ба ҳодисаҳои азимтарини иҷтимоӣ замони вобаста будани пайдоиш ва ташаккули мактаби адабӣ. Дар дохили мактаби адабӣ имкон доштани мавҷудияти сабкҳои гуногуни эҷодӣ ва услубии фардӣ. Хусусияти куллию муштаракии мактаби адабӣ ва хусусияти ҷузъию фардии услуби эҷодӣ.

Маърузаи 20. Ҷараёни адабӣ

Таърифи ҷараён. Ҷараёни адабӣ ҳамчун ифодаи хусусию ба худ ҳосил метод. Ҷараёнҳои адабии машҳури Ғарб: формализм, натурализм, абстракционизм ва дигарҳо. Ҷараёнҳои адабии форсу тоҷикӣ: шуубия, суфия, маорифпарварӣ, ҷадидӣ. Моҳияти аслии ин ҷараёнҳо. Баъзе намояндагон ва ақидаҳои онҳо.

Ба ҷараёнҳои сиёсӣ иҷтимоӣ вобаста будани ҷараёнҳои адабӣ. Алоқамандии ҷараёнҳои сиёсӣ бо ҳаракатҳои озодихоҳона. Давоми дархосту хоҳишҳои ҷараёнҳои сиёсӣ маорифпарварӣ, ҷадидӣ будани музаффариятҳои истиқлоли миллӣ дар Ўзбекистон.

Таносуби ҷараёни адабӣ бо ҷаҳонбинии нависанда. Муборизаҳои мухталифи зидди ҳамдигар дар дохили як ҷараёни адабӣ.

Маърузаи 21. Методи эҷоди бадеӣ. Романтизм

Фаҳмиши луғавӣ ва истилоҳии метод. Методи бадеӣ-эҷодӣ ҳамчун тарзу усули офаридани образҳои бадеӣ. Ба асоси назарӣ-фалсафии ин ё он соҳти ҷамъиятӣ ва ҷаҳонбинии нависанда пайваستا будани методи адабӣ. Методи эҷоди бадеӣ ҳамчун маҷмӯи принципҳои умумии эҷодии адиб барои интиҳоб кардан, баҳо додан ва бо бадеият эҷод кардани ҳаёти воқеӣ. Ишораҳои Арасту

Дидро, Белинский ва дигар назариятчиён дар бораи ду тарзи тасвир: романтикӣ ва реалистӣ. Ақидаҳои мутафаккирони асримиёнагии мо – Форобӣ, Ибни Сино, Насируддини Тусӣ ва дигарон оид ба масъалаи мазкур.

Романтизм. Таърифи он. Қонуниятҳои махсуси романтизм дар масъалаҳои замон, макон, қаҳрамон, поэтика. Бо тафаккури ҷамъиятӣ алоқаманд будани романтизм. Навъҳои романтизм: пешқадам, иртиҷой.

Маърузаи 22. Реализм ва навъҳои он

Реализм, моҳият ва ҷиҳатҳои конкретӣ таърихӣ он. Ҳақиқатнигорӣ ва ҳулосабарорӣ аз тарафҳои муҳиму мураккаби зиндагӣ ҳамчун хусусияти асосии реализм. Қонуниятҳои махсуси реализм дар хусуси замон, макон, қаҳрамон ва поэтика. Иқдоми реалистӣ дар адабиёти Шарқ. Унсурҳои реалистӣ дар эҷодиёти Рудақӣ, Фирдавсӣ, Носири Хисрав, Саъдӣ, Чомӣ, Зоконӣ, Камол, Сайидо, Бедил, Дониш ва дигарон.

Реализми танқидӣ – марҳилаи баланди методи адабиёти реалистии даврони пешина. Омилҳои иҷтимоӣ-таърихӣ ташаккули он. Моҳияти реализми танқидӣ. Асосҳои иҷтимоии реализми танқидии рус ва Европайи Ғарбӣ. Хусусиятҳо ва мақсади асосии методи реализми танқидӣ: аз як тараф, танқиди қабҳату разолати сохти иҷтимоӣ, муфтахӯрии сарватмандон ва аз тарафи дигар, тавачҷӯх ба ояндаи неки мамлақату миллат. Идеалҳои пешқадамонаи намоёндагони маъруфи реализми танқидии Ғарб – Балзак, Диккенс ва ғайра. Нашъунамои реализми танқидӣ дар адабиёти рус. Дар нимаи дуҷуми асри XIX бо тарҷумаю таъсири эҷодиёти нависандагони рус дар эҷодиёти суҳанварони пешқадами Осиёи Марказӣ роҳ ёфтани методи реализми маорифпарварӣ, ки то ба дараҷаҳои методи реализми танқидӣ расидааст. Дар эҷодиёти Дониш, Шоҳин, Асирӣ, Айнӣ, Ҳайрат, Фитрат, Аҷзӣ, Мирзо Сироч ва дигарон мавқеъ ёфтани қувваи инқор ва радди бадали сохти иҷтимоӣ, орзуқардани ҳукмронии адолатҷӯӣ, гоҷаҳои пешқадам ва идеалҳои олиӣ мусбати одамай – олимӣ, донишмандӣ ва маорифпарварӣ.

Реализми сотсиалистӣ – методи вулгарии сотсиологӣ, ки арзиши синфии адабиётро талқин менамуд. Дар замони мустақилият, ки герменавтика (аз тарафи ҳар кас ҳар ҳел фаҳмида шудани ҳодисаю воқеа), талқини плюрализм ҳукмрон аст, ба танқид дучор будани реализми сотсиалистӣ.

Маърузаи 23. Усулҳои нави тасвир дар эҷоди бадеӣ

Ҳаёт, адабиёт ва назарияи адабиётшиносӣ дар тағйироту парвоз. Аз ин рӯ ба олами эҷод сар даровардани модернизм, семболизм, неореализм барин усулҳои нави тасвири бадеӣ. Маънидоди ин истилоҳоти адабиётшиносӣ дар тадқиқотҳои илмӣ.

Маърузаи 18. Услуби эҷодӣ

Фаҳмиши адабиётшиносии услуби эҷодӣ. Фарқи он аз фаҳмиши забоншиносии ин истилоҳ. Доира ва ҳудуди унсурҳои услуб. Услуб ҳамчун махсусияти эҷодии адиб ё гуруҳи суҳанварон ва шакли муайяни тасвири онҳо. Услуби эҷодӣ ҳамчун ифодаи фардӣ – конкретии тарзи асарофарӣ. Зоҳиргардидани услуби эҷодӣ дар мавзӯ, ғоя, сюжет, образҳо, забон, устухонбандӣ ва ғайра.

Заминаи субъективии услуб. Алоқамандии он бо ҷаҳонбинӣ ва истеъдоди нависанда, малака, дониш, ҳисси масъулият, меҳнат, мутолиа ва завқи эстетикӣ он.

Заминаи объективии услуб. Соҳти иҷтимоӣ, ҳодисаҳои азими таърихӣ, эҳтиётҳои маънавии аҳли ҷамъият – омилҳои инкишофи заминаи объективии услуб.

Услуб ва сабк. Се сабки маъмули адабиёти асримиёнагии тоҷикӣ форс: сабки хуросонӣ, сабки ӯроқӣ ва сабки ҳиндӣ. Асосҳои услубии ин сабкҳо. Сабкҳои мазкур – ҷун марҳилаҳои камолоти адабиёти классикӣ тоҷикӣ форс.

Вобастагии камолоти гановатмандии адабиётҳои миллӣ бо камолоти услубҳои фардӣ. Мусоҳибаи онди ин нуқтаи назар.

Маърузаи 19. Мактаби адабӣ

Таърифи мактаби адабӣ. Фарқи он аз истилоҳоти муҳити адабӣ, доираи адабӣ, ҳавзаи адабӣ. Ба соҳибмактаб алоқаманд будани мактаби адабӣ (Ҷомӣ, Навоӣ). Мактаби адабии А.Дониш, С.Айнӣ. Шогирдонии ин мактаб. Нишонаҳои асосии он. Мактаби Турсунзода. Намояндагон ва хусусиятҳои ин мактаб.

Ба ҳодисаҳои азимтарини иҷтимоии замони вобаста будани пайдоиш ва ташаккули мактаби адабӣ. Дар дохили мактаби адабӣ имкон доштани мавҷудияти сабкҳои гуногуни эҷодӣ ва услубии фардӣ. Хусусияти куллию муштаракии мактаби адабӣ ва хусусияти ҷузъию фардии услуби эҷодӣ.

Маърузаи 20. Ҷараёни адабӣ

Таърифи ҷараён. Ҷараёни адабӣ ҳамчун ифодаи хусусию ба худ ҳосил метод. Ҷараёнҳои адабии машҳури Ғарб: формализм, натурализм, абстракционизм ва дигарҳо. Ҷараёнҳои адабии форсу тоҷик: шуубия, сӯфия, маорифпарварӣ, ҷадидӣ. Моҳияти аслии ин ҷараёнҳо. Баъзе намояндагон ва ақидаҳои онҳо.

Ба ҷараёнҳои сиёсии иҷтимоӣ вобаста будани ҷараёнҳои адабӣ. Алоқамандии ҷараёнҳои сиёсӣ бо ҳаракатҳои озодихона. Давоми дархосту хоҳишҳои ҷараёнҳои сиёсии маорифпарварӣ, ҷадидӣ будани музаффариятҳои истиқлоли миллӣ дар Ўзбекистон.

Таносуби ҷараёни адабӣ бо ҷаҳонбинии нависанда. Муборизаҳои мухталифи зидди ҳамдигар дар дохили як ҷараёни адабӣ.

Маърузаи 21. Методи эҷоди бадеӣ. Романтизм

Фаҳмиши луғавӣ ва истилоҳии метод. Методи бадеӣ-эҷодӣ ҳамчун тарзу усули офаридани образҳои бадеӣ. Ба асоси назарӣ-фалсафии ин ё он соҳти ҷамъиятӣ ва ҷаҳонбинии нависанда пайвасти будани методи адабӣ. Методи эҷоди бадеӣ ҳамчун маҷмуи принципҳои умумии эҷодии адиб барои интиҳоб кардан, баҳо додан ва бо бадеият эҷод кардани ҳаёти воқеӣ. Ишораҳои Арасту

Дидро, Белинский ва дигар назариётчиён дар бораи ду тарзи тасвир: романтикӣ ва реалистӣ. Ақидаҳои мутафаккирони асримиёнагии мо – Форобӣ, Ибни Сино, Насируддини Тусӣ ва дигарон оид ба масъалаи мазкур.

Романтизм. Таърифи он. Қонуниятҳои махсуси романтизм дар масъалаҳои замон, макон, қаҳрамон, поэтика. Бо тафаккури чамъиятӣ алоқаманд будани романтизм. Навъҳои романтизм: пешқадам, иртиҷой.

Маърузаи 22. Реализм ва навъҳои он

Реализм, моҳият ва ҷиҳатҳои конкретӣ таърихӣ он. Ҳақиқатнигорӣ ва ҳулосабарорӣ аз тарафҳои муҳиму мураккаби зиндагӣ ҳамчун хусусияти асосии реализм. Қонуниятҳои махсуси реализм дар хусуси замон, макон, қаҳрамон ва поэтика. Иқдоми реалистӣ дар адабиёти Шарқ. Унсурҳои реалистӣ дар эҷодиёти Рудақӣ, Фирдавсӣ, Носири Хисрав, Саъдӣ, Чомӣ, Зоконӣ, Камол, Сайидо, Бедил, Дониш ва дигарон.

Реализми танқидӣ – марҳилаи баланди методи адабиёти реалистии даврони пешина. Омилҳои иҷтимоӣ-таърихӣ ташаккули он. Моҳияти реализми танқидӣ. Асосҳои иҷтимоии реализми танқидии рус ва Европайи Ғарбӣ. Хусусиятҳои ва мақсади асосини методи реализми танқидӣ: аз як тараф, танқиди қабӯҳату разолати сохти иҷтимоӣ, муфтхурии сарватмандон ва аз тарафи дигар, тавачҷӯх ба ояндаи неки мамлақату миллат. Идеалҳои пешқадамонаи намоёндагонии маъруфи реализми танқидии Ғарб – Балзак, Диккенс ва ғайра. Нашъунамои реализми танқидӣ дар адабиёти рус. Дар нимаи дуюми асри XIX бо тарҷумаю таъсири эҷодиёти нависандагонии рус дар эҷодиёти суҳанварони пешқадами Осиёи Марказӣ роҳ ёфтани методи реализми маорифпарварӣ, ки то ба дараҷаҳои методи реализми танқидӣ расидааст. Дар эҷодиёти Дониш, Шохин, Асирӣ, Айний, Ҳайрат, Фитрат, Аҷзӣ, Мирзо Сироч ва дигарон мавқеъ ёфтани қувваи инкор ва радду бадали сохти иҷтимоӣ, орзу қардани ҳукмронии адолатҷӯӣ, гоҷаҳои пешқадам ва идеалҳои олиии мусбати одамай – олимӣ, донишмандӣ ва маорифпарварӣ.

Реализми сотсиалистӣ – методи вулгарии сотсиологӣ, ки арзиши синфии адабиётро талқин менамуд. Дар замони мустақилият, ки герменавтика (аз тарафи ҳар кас ҳар ҳел фаҳмида шудани ҳодисаю воқеа), талқини плюрализм ҳукмрон аст, ба танқид дучор будани реализми сотсиалистӣ.

Маърузаи 23. Усулҳои нави тасвир дар эҷоди бадеӣ

Ҳаёт, адабиёт ва назарияи адабиётшиносӣ дар тағйироту парвоз. Аз ин рӯ ба олами эҷод сар даровардани модернизм, семболизм, неореализм барин усулҳои нави тасвири бадеӣ. Маънидоди ин истилоҳоти адабиётшиносӣ дар тадқиқотҳои илмӣ.

II. ТАВСИЯҲОИ МЕТОДӢ ДОИР БА ҒУЗАРОНИДАНИ МАШҒУЛИЯТҲОИ АМАЛӢ

Чи тавре дар сарсухан ишора карда шуд, дар нақшаи таълими «Назарияи адабиётшиносӣ» барои дарсҳои амалӣ 30 соат ва дарсҳои семинарӣ 20 соат чудо карда шудааст. Маълуми ҳамагон аст, ки дар чараёни машғулиятҳои амалӣ толибилмон бо роҳбарии устодон донишҳои назарии худро дар амал месанҷанд, яъне донишҳои худро зимни баён ва ҳаллу фасли масъалаҳои назарӣ ва таҳлили осори бадеъ зина ба зина дар амал татбиқ менамоянд. Ин қобили қабули умум асту афзалиятҳои зиёде дорад. Зеро ягонагӣ ва пайвастагии доимии илму амал шартӣ аввалиндарачаи донишандӯзӣ, вусъати ҷаҳонбинӣ, заковат ва раванқи камолоти маънавий аст. Ин аст, ки шоир барҳақ дуруст таъкид намудааст:

Илмат ба амал чу ёр гардад,

Қадри ту яке ҳазор гардад.

Дар чараёни гузаштани машғулиятҳои амалӣ ба донишҷӯён ёд додани тарзи омӯзиши сарчашмаҳои илмию назарӣ, усули сабти манбаъҳо ва махсусан роҳҳои таҳлили асари бадеъ маҳаки асосӣ мебошад. Аз ин рӯ, донишҷӯёнро лозим аст, ки ҳангоми тайёри дидан ба машғулиятҳои амалӣ ба ин нуктаҳо эътибори ҷиддӣ диҳанд. Ба ҳамин мақсад дар дастури методи мазкур аз руи ҳар як мавзӯ барои амалиёт масъалаҳои муҳиме чудо карда шуданд, ки онҳоро донишҷӯ бояд амик сарфаҳми равад ва моҳияташро равшан баён кунад. Барои иҷрои ин вазифа ёро лозим аст, ки манбаъҳоро бодикқат мутолиа кунад, ба саволҳои худ аз онҳо ҷавоби сахҳ ёбад. Дар ин бора В.Сухомлинский дар мактуби худ ба писараш чунин менависад: «Бо мақсади ҷавоб ёфтан ба саволҳои душвортарин ба даруни китобҳо ғӯта задан – кори олиҷанобтарини донишҷӯ аст. Дар ёд дор, ки ту дар назди дарвозаи касри илм истодаӣ... Кӯшиш намо, то асосҳои ҳар як ҷизи ҷустуҷӯ қарданстодаатро дарёб намоӣ» (Сухомлинский В. Письма к сыну. – «Неделя», 1975, №43 (815), с.7).

Барои намуна ба машғулияти амалии яқум – «Афкори адабӣ – назарии мутафаккирони Шарқи асрҳои миёна» мурочиат менамоем. Дар саволномаи ин машғулият пурсида мешавад, ки толибилм дониши назариявии худро оид ба масъалаҳои эҷоди бадеъ, маҳорат, хунар, тахайюл, услуб, шеърӯ шоирӣ ва адабиёт дар «Қуръон»-и Қарим баён намуда, нақши ҳадисҳои Мухаммад (с)-ро дар раванқи адабиётшиносӣ муайян кунад. Ин вазифа ба ӯ бемутолиа ва аз бар намудани манбаъҳо пурра муяссар нахоҳад шуд. Зеро дарачаи омӯзиши адабиёте, ки доир ба мавзӯи тавсия шудааст, роли ҳалқунанда мебозад. Аз ин рӯ, донишҷӯро лозим аст, ки «Мухтасари тафсири Қуръони Қарим» (1992), «Панҷсад ҳадис. Панҷҳои паёмбари ислом Мухаммад алайҳи-с-салом» (1991) барин манбаъҳоро чуқур мутолиа кунад, аз онҳо ба саволи гузошташуда ҷавоби сахҳ ёбад. Ё ин ки дар саволҳои дигар шарҳи таълимоти назариявии адабиётшиносони форсу тоҷик оиди эҷодиёти бадеъ, шеърӯ шоирӣ, вазн қофия, санъатҳои бадеъ пурсида шудааст. Ин вазифа низ бе мутолиаи асарҳои илмии Аристотел, Форобӣ, Ибни Сино, Ибни Рушд, Насириддини Тӯсӣ «Фаннӣ шеър. Доир ба санъати шеърӣ» (1985), Атоуллоҳи Хусайнӣ «Бадоеъ-ус-саноеъ» (1974), «Мунтахаби «Тарҷумон-ул-балоға» ва «Ҳадоиқ-ус-сахр» (1987)

Насириддини Тӯсӣ «Меъёр-ул-ашъор», Низомии Арӯзии Самарқандӣ «Ҷаҳор мақола» (1986) ва дигарҳо пурра иҷро нахоҳад шуд. Ба ин маънӣ, донишҷӯ бояд сараввал манбаъҳои илмиро бодикқат мутолиа кунад, ба моҳияти масъалаҳо дуруст сарфаҳм равад ва баъди тайёрии пухта ба баёну шарҳи онҳо шуруъ намояд. Ин ҷо таъкид қардан раво аст, ки сарфаҳм рафтани ба моҳияти масъалаҳои назарии дар адабиёти илмӣ баёншуда қорест заҳматталаб. Зеро он аз асари бадеъ фарқ мекунад ва он маҳсули тафакқури илмист. Аз ин рӯ, донишҷӯ бояд нуктаҳои асосии ин масъаларо яқиндор маротиба бодикқат аз худ кунад, то ки ба вай моҳияти масъала равшан шавад.

Дар феҳрасти адабиёти тавсияшуда номгӯи асарҳои бадеъ низ тавсия шудаанд. Ин барои он лозим аст, ки донишҷӯ мулоҳизаҳои назарии ҳешро дар асоси ҳамин асарҳои бадеъ пурқувват кунад ва ҳангоми шарҳи масъалаҳо аз онҳо мисолҳо биёрад. Ин ҷо бо назардошти аҳамияти ғоявию бадеии осори бадеъ ба ҳукми донишҷӯ асарҳои беҳтарини адабиёти нафиса тавсия карда шудааст.

Ҳамин тавр, самти асосии чараёни таълими дарсҳои амалӣ ба он нигаронида шудааст, ки дар рафти машғулиятҳои донишҷӯён хусусиятҳои умумии адабиёти бадеиро чуқур аз худ намуда, доир ба осори бадеъ ва унсурҳои он, қонунияти инкишофи адабиёт маълумоти сахҳ пайдо кунанд. Азбаски баррасии тамоми нуктаҳои масъалаҳои назарӣ дар дарсҳои лексионӣ аз имкон берун аст, ҳаллу шарҳи баъзе ҷиҳатҳои ин масъалаҳо дар дарсҳои амалӣ ба нақша гирифта шуд.

Сари вақт ва пухта тайёри дидан ба машғулиятҳои амалӣ талаботи ҷиддист, ки дар асоси он сатҳи дарсазҳудкунӣ ва муваффақияти донишҷӯ муайян мегардад. Устод аз сифати тайёрии донишҷӯ фаҳмида метавонад, ки толиби илм материали тавсияшударо ба қадом дараҷа аз худ кардааст.

Ҳоло ба диққати шумо мавзӯҳои машғулотии амалӣ бо нуктаҳои муҳимашон ин тавр пешниҳод карда мешаванд:

Машғулотии 1. Афкори адабӣ – назарии мутафаккирони Шарқи асрҳои миёна.

Таълимоти назариявӣ дар бораи эҷодиёти бадеъ, адабиёти танқид, шеърӯ шоирӣ, шакли мазмун, тахайюл ва услуби тарзи баён, санъатҳои назм. Се соҳаи илми адабиёт дар Шарқи асрҳои миёна: «илми арӯз», «илми бадеъ», «илми қофия», маълумоти муҳтасар дар бораи асарҳои илмию назарии Абӯбақри Закариёи Розӣ, Абунасири Форобӣ, Абӯрайҳони Берунӣ, Ибни Сино, Унсурмаъоли Қайковус, Мухаммади Родуёӣ, Рашиди Ватвот, Низомии Арӯзии Самарқандӣ, Шамси Қайси Розӣ, Насириддини Тӯсӣ, Ваҳиди Табрэзӣ, Атоуллоҳ Махмуди Хусайнӣ.

Ақидаҳои адабӣ – эстетикӣ А. Чомӣ ва А. Навоӣ

Машғулотии 2. Вобастагии мазмун ва шакл – қонунҳои адабиёти санъат.

Характери диалектикӣ доштани вобастагии шакли мазмун. Сабабҳои объективӣ ва субъективӣ мувофиқат нақардани мазмун ва шакл. Имтиёзи мазмун бар шакл. Таҳлили асарҳои бадеӣ вобаста ба ягонагии шакли мазмун. Таносуби шакл ва мазмун дар «Шоҳнома»-и А. Фирдавсӣ.

Машғулоти 3. Роҳдон асосии типсозӣ.

Типи адабӣ ва аҳамияти он дар эҷоди бадеӣ. Аҳамияти бузурги тарбиявӣ типҳои мусбат. Офаридани типҳо дар асоси прототипҳо. Чамбасти бадеӣ – роҳи асосии типсозӣ. Типсозӣ дар насри С. Айний ва Ч. Иқромӣ. Таҳлили типҳои барҷастаи бадеӣ вобаста ба мавзӯ.

Машғулоти 4. Мавзӯ ва ғояи асари бадеӣ

Мавзӯи асари бадеӣ. Мавзӯ – воситаи муҳими бо ҳақиқат пайвастанӣ мазмуну силсилаи воқеаҳои зиндагӣ ва образҳои одамон. Роли ҷаҳонбинии нависанда дар интиҳоб ва ҳалли мавзӯ.

Ғоя – дили асари бадеӣ. Ғояи асари бадеӣ ва роҳҳои таҷассуми он. Мохияти ғоя. Ғояи асар ва ҷаҳонбинии нависанда. Ғояи мусбат. Ғояи манфӣ. Таҳлили асарҳои бадеӣ вобаста ба мавзӯ ва ғоя

Машғулоти 5. Персонаж, характер, тип, қаҳрамон.

Образ ва персонаж. Таснифи персонажҳо аз рӯи мавқеашон дар асари бадеӣ: Персонажҳои яқумдараҷа (асосӣ, марказӣ); персонажҳои дуҷумдараҷа (ёридоханда); персонажҳои сеҷумдараҷа (лаҳзавӣ, эпизодӣ). На ҳамаи персонажҳо характер шуда метавонанд. Тип – дараҷаи олии характер. Қаҳрамон ва идеали эстетикӣ суҳанвар. Таҳлили асарҳои бадеӣ вобаста ба мавзӯ.

Машғулоти 6. Муайян намудани унсурҳои сюжети асари бадеӣ.

Таърифи сюжет. Унсурҳои асосии сюжет: экспозиция, гиреҳбанди воқеа, инкишофи воқеа, қулминация, гиреҳкушоӣ воқеа. Пролог ва эпилог унсурҳои иловагии сюжет. Сюжети қиссаи «Ривояти сугдӣ»-и Сотим Улуғзода ва муайян кардани унсурҳои он. Вобаста ба мавзӯ таҳлил намудани як ҳикоя ва як қисса.

Машғулоти 7. Асосҳои шеъри тоҷикӣ.

Мафҳумҳои шеър, назм ва наср. Таърифи шеър. Шеър – каломӣ мавзун, ҳаёлангез, бо вазму қофия, ҳаяҷонангез ва таъсирбахш. Системаи сохти шеърӣ: мисраъ, байт, банд. Байт меъёри асосии вазнсанҷӣ.

Рукҳои байт. Банд ва рафти инкишофи он дар мусаммаат. Таҳаввулу тақомули мусаммаат.

Қофия. Аҳамияти он дар системаи маъно. Вазифаи қофия дар низомӣ суҳан. Зуқофиятайн.

Радиф. Аҳамияти фавқуллода бузурги он дар таъкиди мафҳумӣ марказии суҳан, матлаби асосии ғӯянда, низому оҳанги шеър.

Машғулоти 8. Аҳамият ва мавқеи аруз дар системаи мундариҷа ва шакли шеъри тоҷикӣ форс.

Машхуртарин бахрҳои аруз. Мавқеи асосӣ доштани вазни аруз дар назми тоҷикӣ форс. Бахрҳои ҳазач, рамал ва тактеби шеърҳо. Роиҷ гардидани омезиши вазнҳо, аз як тараф, дарозии кӯтоҳии мисраҳо, аз тарафи дигар ҳодисаҳои муқаррарии шеъри муосир. Асосҳои ин ҳодиса. Вазни аруз дар назми М. Турсунзода, Ш. Лоик.

Машғулоти 9. Шахси шоир ва қаҳрамони лирикӣ.

Лирика ва хусусиятҳои он. Образ дар лирика. Шахсияти шоир ва инъикоси он дар лирика. Таносуби шахси шоир ва қаҳрамони лирикӣ. Қаҳрамони лирикии Ҳофиз, Ҳилолӣ, Турсунзода, Лоик. Таҳлили шеърҳо вобаста ба мавзӯ.

Машгулоти 10. Таносуби халқият ва миллияти адабиёту санъат.

Ба мафҳумҳои иҷтимоии таърихии «халқ» ва «миллат» вобаста будани халқияту миллат. Вусъати халқияту маҳдудияти миллият. Умумияти халқияту конкретияти миллият. Алоқамандии халқият ва миллият. Халқиятро пурраю пурзур қардани унсурҳо ва лаҳзаҳои пешқадамтарини миллият. Мафҳуми байналмилалӣ ва умуминсонӣ дар адабиёт.

Таъсири шароиту омилҳои муайяни ҷамъиятӣ, дин, мафкура, ҷараёнҳои гуногуни иҷтимоию сиёсӣ ва равияҳои адабӣ ба тамоюли ғоявӣ, умуман инкишофи адабиёту санъат. Тамоюли ғоявии пешқадам, баёну тарғиби арзишҳои умумибашарӣ ва халқияти пешқадам – нишонаи камолоти адабиёту санъат.

Машгулоти 11. Тасвирҳои шоирона.

Мисолҳо аз назми Ҳофиз, Бедил, Турсунзода, Лоик ва дигарҳо. Маҳсули истеъдоди баланду ҷаҳонбинии васеъ будани онҳо. Шоирони маънидузд ва таҳрири онҳо дар олами эҷоди бадеӣ. Таҳлили шеърҳо.

Машгулоти 12. Вобастагии узвию диалектикаи аънаю навоарӣ.

Бе яқдигар арзи вучуд надоштани онҳо. Риояи ин қонун-ғаривии пешрафти адабиёт дар ҳар як марҳилаи таърихи. Ҳаёт, воқеаҳои таърихӣ, мафкураи пешқадами ҷамъиятӣ-меъёри нигоҳ доштани аъна ва ҷорӣ намудани навоарӣ.

Мустақилияти Республикаи Ўзбекистон ва аънаҳои миллии адабиёту санъат. Хизматҳои Президенти Ўзбекистон И.А.Каримов дар масъалаи ҷени эҳтиёҷоту зарурияти нигоҳ доштани аънаию навоарӣ. Муносибати яқтарафа хоҳ ба аъна ва хоҳ ба навоарӣ – боиси аз ҳаёт қафо мондани адабиёт.

Машгулоти 13. Робитаи адабӣ – омилҳои пешрафти адабиёт.

Ғояҳои пешқадам, мазмунҳои ибратангез, аънаҳои образи характерофарӣ ва дигар воситаҳои имкониятҳои адабии як халқро омӯхтани адибони халқи дигар. Ё аз қисми тамаддуни халқи дигар, дар заминаи тафаккури эстетикӣ халқи худ, ихтиро қардани воситаҳои имкониятҳои тамоман нав. Зарурияти муносибати объективӣ ба робитаи адабӣ ва таъсири адабӣ. Зарари бағоят гарони муносибати субъективона ба робитаи адабӣ ва таъсири адабӣ.

Роҳбарии хирадмандона ва дурандешонаи Президенти Ўзбекистон И.А.Каримов дар масъалаи солиму дуруст ба роҳ мондани робитаҳои адабӣ. Натиҷаҳои оламшумули робита ва таъсири адабӣ, ки дар мисоли адабиёту санъати тоҷикӣ Ўзбек дар солҳои мустақилият хувайдо мебошанд

Машгулоти 14. Мактаби адабии Садриддин Айний.

Шогирдони ин мактаб. Нишонаҳои асосии он. Айний асосгузори адабиёти навини тоҷик. Насри Айний. Тасвири таърих дар асарҳои Ч. Иқромӣ, С. Улугзода ва дигар шогирдони устод. Айний ва Дехотӣ.

Машгулоти 15. Романтизм ва навҳои он.

Таърифи романтизм. Қонунҳои махсуси романтизм дар масъалаҳои замон, макон, қаҳрамон, поэтика. Бо тафаккури ҷамъиятӣ алоқаманд будани романтизм. Навҳои романтизм: пешқадам, ирғичӣ.

Инчунин дар таълими фан соатҳои семинари низ пешниҳод гаштаанд. Ин соатхоро бо чунин мавзӯҳо ва нуктаҳои муҳими онҳо ин тавр ба муҳокимаи донишҷӯён гузоштан ба мақсад мувофиқ аст.

Семинари 1. Устухонбандии асарӣ бадеӣ аз назари адабиётшиносони мумтози тоҷику форс.

Эҷодӣ унсурҳои устухонбандӣ- матлаб, насибу ташбиб, гурезгоҳ, матлаб, мактаб ва ҳоказо аз ҷониби адабиётшиносони мумтози тоҷику форс. Қонуниятӣ махсуси устухонбандӣ доштани ҳар як ҷинси адабӣ. Устувории усутухонбандии асар- нишонҳои маҳорати адиб.

Семинари 2. Восита ва тарзҳои баён. Воситаҳои тасвири бадеӣ.

Муродиф, тачнис, тазод. Роли онҳо дар адабиёти бадеӣ. Унсурҳои лексикӣ забон: архаизм, неологизм, диалектизм, жаргонизм, вулгаризм, варваризм, провинсиализм. Вазифа ва роли онҳо дар баёни фикри бадеӣ.

Воситаҳои тасвири бадеӣ тавсиф, ташбеҳ, мачоз, истиора, ташхис, муболиға, киноя, лутф, писханд ва ғайра. Роли онҳо чун воситаи тасвири бадеӣ ва чун санъати бадеӣ. Санъатҳои шеърӣ: муаммо, муламмаъ, мувашшаҳ, сачъ ва ғайра. Санъатҳои бадеӣ- воситаи муҳими инъикоси образҳои воқеият ва тарзи баёни маъниҳои тоза.

Семинари 3. Вазифаҳои кофия ва радиф дар шеър.

Аҳамияти кофия дар шеър. Вазифаҳои кофия дар низоми сухан. Хелҳои кофия. Адабиётшиносони гузаштаю муосир дар бораи кофия. Радиф ва аҳамияти он дар шеър. Вазифаҳои радиф. Таҳлили мисолҳои шеърӣ аз рӯи мавзӯ.

Семинари 4. Ҷинси ҳамоса (эпикӣ) ва ғуруҳи хурду миёнаи жанрҳои он.

Қонуният ва махсусиятҳои ин ҷинс. Қаҳрамонӣ воқеа – нуктаи марказии ин қонуният. Таҳқия дар ҳамоса. Объективият ва субъективият, забон, масъалаи ягонагии яқлуктӣ дар ин ҷинс. Ғуруҳи хурди жанрҳои эпикӣ (латифа тамсил, баллада) ва хусусиятҳои жанри онҳо. Масъалаҳои сюжет, зиддият ҳарактер ва забон дар жанри ҳикоя. Поэтикаи ҳикоя ва новелла. Повест ва хусусиятҳои жанри он. Достони миёнаи эпикӣ. Мавқеи дoston дар адабиёти тоҷику форс.

Семинари 5. Ғуруҳи мухташам ва махсуси жанрҳои эпикӣ.

Роман ва махсусиятҳои жанри он. Навҳои роман. Сайри таърихӣ роман дар адабиёти тоҷику форс. Достони мухташамӣ эпикӣ ва хусусиятҳои жанри он. Очерк ва хусусиятҳои жанри он. Сафарнома ва саёҳатнома. Ёддошт ва хусусиятҳои жанри он. Анъанҳои ёддоштнависи дар адабиёти классикӣ ва муосирӣ тоҷик.

Семинари 6. Ҷинси драма ва жанрҳои он

Қонуният ва хусусиятҳои ҷинси драма. Саҳнавияти драма ва махсусиятҳои он. Масъалаҳои амалу воқеа, сюжету зиддият, образу ҳарактер замону макон, забон ва ғайра дар ин ҷинс. Се жанри анъанавии драма (фочиа, мазҳака, дром). Сайри таърихӣ фочеа дар адабиёти ҳаҷон. Рӯҳияи оптимистӣ (неқбинона) дар фочиаи замони имруз. Драма жанри маъмули ҷинси

драмативни адабиёти муосир. Жанрҳои нисбатан нав (мелодрама, либретто, водевил ва ғ.).

Семинари 7. Чинси лирика ва жанрҳои он

Махсусияти ин чинс дар предмети тасвир, воситаҳои баён, забону услуб, образ, ғоя ва амссли инҳо. Қаҳрамони лирикий ва шахсияти шоир. Характер дар лирика. Мавқеи лирика дар олами эстетикӣ ҳар як халқ. Лирика ва навҳои он: 1. Лирикаи андешапарварии (медитативии) ҳолис, 2. Лирикаи андешапарварии (медитативии) тасвирӣ; 3. Лирикаи тасвирӣ. Жанрҳои лирикийи тоҷик: фард, рубой, дубайтӣ, китъа, ғазал, қасида, маснавий, тарҷеот, мусаммаҷҳо, мустаҷод.

Семинари 8. Анъана ва навоарӣ дар жанрҳои лирикий.

Лирика ва таҳаввулотӣ он дар назми имрузаи тоҷик. Шоирони навоари садаи ХХ. Анъанаи рубоинависӣ дар назми Лоик. Таҳаввулотӣ жанри ғазал. Анъанаи дostonнависӣ дар назми муосири тоҷик.

Семинари 9. Заминаҳои ташаккули услуби эҷодӣ.

Заминаи субъективии услуб. Алоқамандии он бо ҷаҳонбинӣ ва истеъдоди нависанда, малака, дониш, ҳисси масулият, мутолиа ва завқи эстетикӣ он.

Заминаи объективии услуб. Соҳти иҷтимоӣ, ҳодисаҳои азими таърихӣ, эҳтиёҷоти маънавии аҳли ҷамъият-омилҳои инкишофи заминаи объективии услуб.

Семинари 10. Таъсири адабӣ ва шаклу роҳҳои он.

Ҷаҳмиши таъсири адабӣ. Таъсири файзбахш. Таъсири адабӣ ва тақлид. Кори ношоиста будани тақлид. Масъалаи таъсири адабӣ дар равобити адабии тоҷику ўзбек.

РҶҲАТИ МАВЗҶҲОИ НАМУНАВИИ КОРҲОИ МУСТАҚИЛОНА ВА НАЗОРАТӢ

1. Афкори адабиётшиносии Шарк. Равияҳои адабии эстетикӣ ва ҳоси назарии адабӣ.
2. Масъалаҳои эҷоди бадеӣ, маҳорат, ҳунар, таҳайюл, услуб, шеърӯ шоирӣ дар «Қуръон»-и Мачид ва ҳадисҳои Муҳаммад (с).
3. Муайян намудани мавзӯ ва ғояи асари бадеӣ.
4. Муайян кардани тарзи устуҳонбандӣ ва сужети асари бадеӣ.
5. Воситаҳои тасвири бадеӣ ва санъатҳои шеърӣ.
6. Қонуниятӣ махсус романтизм ва реализм дар масъалаҳои эҷоди бадеӣ.
7. Усулҳои нави тасвир дар эҷоди бадеӣ.
8. Масъалаҳои санъатҳои бадеӣ, аруз ва қофия дар асарҳои назарии мутафаккирони мумтози тоҷику форс.
9. Ҷамбастагии мазмун ва шакл – қонуни адабиётӣ бадеӣ.
10. Образи бадеӣ ва роҳҳои офариниши он.
11. Хусусиятҳои ҷудоғонаи қаломӣ мавзун.
12. Адабиётӣ замони истиқлол ва қаҳрамони он
- 13.13. Мустақилияти Ўзбекистон ва анъанаҳои миллии адабиётӣ санъат.
- 14.14. Ҷояи истиқлоли миллий ва масъалаҳои назарии адабиётӣ бадеӣ.
- 15.15. Масъалаи қаҳрамони мусбат дар адабиётӣ замони истиқлол.
16. Инсонӣ қомил – асоси фалсафии тасаввуф.
17. Мафкураи замони истиқлол ва масъалаи тарбияи маънавиётӣ ҷавонон.

18. Ватанпарварӣ – асоси идеали миллӣ (дар заминаи адабиёти замони истиклол).
19. Образ ҳамчун шакли дарккунии ҳаёт ва инъикоси фикри санъаткор.
20. Табиати зебоипарастии адабиёт ва санъат (дар заминаи ҳикояҳои Ф. Муҳаммадиев).
21. Фарқи адабиёти бадеӣ аз навҳои дигари санъат.
22. Адабиёти бадеӣ ва идеали эҷодкор (дар асоси романи «Фирдавӣ»-и С. Улуғзода).
23. Таносуби тахайюли бадеӣ ва ҷаҳонбинии нависанда дар қиссаи «Ривояти сугдӣ»-и С. Улуғзода.
24. Вазъиятҳои типӣ ва характерҳои типӣ дар «Ёддоштҳо»-и С. Айний.
25. Аҳамияти бузурги тарбиявии типҳои мусбати адабиёти бадеӣ (дар заминаи эҷодиёти С. Айний, Ч. Иқромӣ, С. Улуғзода).
26. Омилҳои объективӣ ва субъективӣ равшанӣ ва хирагии ғояи асари бадеӣ.
27. Андешаҳои Ибни Сино дар бораи тахайюли эҷоди бадеӣ.
28. «Ман»-и шоир чун қаҳрамони асосии асари лирикӣ (дар мисоли эҷодиёти Лоик Шералӣ).
29. Санъати портретофарии С. Айний (дар асоси «Ёддоштҳо»).
30. Андешаҳои адабиётшиносони мумтози тоҷику форс доир ба устухонбандии асари бадеӣ.
31. Забони персонаж – воситаи типии фардикунонии характерҳо (дар асоси қиссаҳои «Буд, набуд...», «Дашти морон»- Сорбон).
32. Санъатҳои шеърӣ дар назми Мӯъмин Қаноат.
33. Тағриби арзишҳои умумибашарӣ – нишонаи камолоти адабиёти бадеӣ (дар заминаи эҷодиёти Саъдии Шерозӣ).
34. Тасвирҳои шоирона дар назми Мирзо Турсунзода.
35. Мақоми жанри ғазал дар шеъри асри ХХ.
36. Абдурахмони Чомӣ дар бораи шеърӯ шоирӣ.
37. Арзиши илмӣ ва бадеии ҳикояҳо дар бораи шоирон дар «Ҷаҳор мақола»-и Низомии Арузӣ.
38. Назарияи шеър дар осори шеършиносони асри ХII (Низомии Арузӣ, Муҳаммади Авфӣ, Шамс Қайси Розӣ).
39. Образи занони ҷавонмард дар романи халқии «Самаки айёр».
40. Хунари шоирии Мирзо Турсунзода (дар асоси шеърҳои солҳои охир).
41. Моҳияти фалсафии ашъори Лоик Шералӣ.
42. Мавзӯ ва мундариҷаи ғоявии романи «Занони Сабзаҳор»-и Гулруҳсор.
43. Мақоми ҳикоя дар эҷодиёти Ҷури Қӯҳзод.
44. Дарки бадеии воқеият дар қиссаҳои Абдуҳамид Самадов.
45. Масъалаи офариниши характер дар ҳикояҳои Баҳманёр.
46. Рӯҳияи худшиносии миллӣ дар ашъори Лоик Шералӣ.
47. Нерӯи маърифат ва ҳофизии таърихӣ халқ дар «Ёддоштҳо»-и С. Айний.
48. Қорбасти ҳақиқати таърихӣ ва ҳақиқати бадеӣ дар романи «Восеъ»-и С. Улуғзода.

49. Назари рӯхшиносӣ, ва ахлоқписандии С.Улуғзода дар киссаи «Ёрони боҳиммат».

50. Арзиши бадеии романи «Зарафшон»-и Сорбон.

51. Воқеияти таърихӣ ва инъикоси бадеии он дар романи «Нанг ва номус»-и М.Хучаев.

52. Диди бадеӣ ва хуввияти таърихии С.Улуғзода (дар асоси романи «Фирдавсӣ»).

53. Хунари шоирии Абдурауф Фитрат.

54. Масъалаи ахлоқ ва худшиносии фард дар киссаи «Варта»-и Ф.Мухаммадиев.

55. Масъалаи ҳофизаи таърихӣ дар драматургияи С.Улуғзода.

Холо барои ба донишҷӯён осон гардидан нақша ва рӯихати таҳияи якчанд мавзӯҳои намунавиро пешкаш менамоем:

Дарси 1

АФКОРИ АДАБӢ – НАЗАРИИ МУТАФАККИРОНИ ШАРҚИ АСРҲОИ МИЁНА

1. Масъалаҳои эҷоди бадеӣ, маҳорат, хунари, тахайюли, услуб, шеърӯи шоирӣ ва адабиёт дар «Қуръон»-и Қарим. Нақши ҳадисҳои Мухаммад (с) дар раванги афкори адабиётшиносӣ.

2. Улӯми адабӣ, таъриф ва таснифи онҳо дар асрҳои миёна.

3. Таълимоти назариявии адабиётшиносони форсу тоҷик дар бораи эҷодиёти бадеӣ, шеър ва шоирӣ (Абунасири Форобӣ, Ибни Сино, Ибни Рушд, Унсурмаъолии Қайқовус, Низомии Арӯзии Самарқандӣ, Насириддини Тӯсӣ ва ғайра).

4. Масъалаҳои назарияи вазн, қофия, санъатҳои бадеӣ дар асарҳои Мухаммади Родуёӣ, Рашиди Ватвот, Шамси Қайси Розӣ, Атоуллоҳи Маҳмуди Хусайнӣ.

Адабиёт

1

1. Аристотел, Форобӣ, Ибни Сино, Ибни Рушд, Насириддини Тӯсӣ. Фанни шеър. Доир ба санъати шеърӣ (Танзим, тасхех ва тавзеҳоти Ш.Хусейнзода, Х.Шарифов). – Душанбе: Ирфон, 1985. – 192с.

2. Атоуллоҳи Хусайнӣ. Бадоеъ-ус-саноеъ (Бо сарсухан, таҳрир ва тавзеҳи Р.Мусулмонқулов). – Душанбе: Ирфон, 1974. – 224с.

3. Бақоев М. Дар бораи шеърӯи шоирӣ // Ҳаёт ва эҷодиёти Хусрави Дехлавӣ. – Душанбе: Дониш, 1975. – С.240-265.

4. Мунтахаби «Тарҷумои-ул-балоға» ва «Ҳадоиқ-ус-сеҳр» (Таҳияи матн, мукаддима ва тавзеҳоти Х.Шарифов). – Душанбе: Маориф, 1987. – 144с.

5. Насириддини Тӯсӣ. Меъёр-ул-ашъор (Таҳияи Урватуллоҳи Тоир, Мирзо Абдуллоев, Раҳмуддини Чалол). – Душанбе: Ориёно, 1992. – 152с.

6. Низомии Арӯзии Самарқандӣ. Чаҳор мақола (Мураттиб, муаллифони сарсухан ва ҳозиркунандагони ҷоп Х.Шарифов, У.Тоиров). – Душанбе: Ирфон, 1986. – 159с.

7. Сатторов А. Афкори адабӣ ва эстетикӣ Абдурахмони Чомӣ. – Душанбе: Ирфон, 1975. – 104с.

8. Сатторзода А. Таърихчаи назариёти адабии форсии тоҷикӣ. – Душанбе: Адиб, 2001. – 144с.

9. Шамси Қайси Розӣ. Ал-мӯъҷам (Муаллифи сарсухану тавзеҳот ва ҳозиркунандаи ҷоп У.Тоиров). – Душанбе: Адиб, 1991. – 464с.

10. Шарифов Х. Каломи бадеъ. – Душанбе: Маориф, 1991. – 160с.

11. Хусейнзода Ш., Шарифов Х. Мақоми Ибни Сино дар шеърӣ адабии тоҷикӣ. – Душанбе, 1985.

11

1. Абуалӣ Ибни Сино. Пирӯзинома (Тахриру такмил ва тавзеҳоти Ш. Хусейнзода ва Х.Шарифов). – Душанбе: Маориф, 1980. – 104с.

2. Мухтасари тафсири Қуръони Карим. – Душанбе, 1992. – 128с.

3. Панҷсад ҳадис. Пандҳои паёмбари ислом Муҳаммад алайҳи-с-салом (Таҳия ва танзими Рустами Ваҳҳоб). – Душанбе: Идораи маҷаллаи «Фарҳанг», 1991. – 63с.

4. Ҳазору як ҳадис. Пандҳои паёмбари ислом Муҳаммад алайҳи-с-салом (Таҳияи Рустами Ваҳҳоб). – Душанбе: Ориён, 1991. – 96с.

5. Улугзода С. Пирӣ ҳакимони Машриқзамин. – Душанбе: Маориф, 1980. – 192с.

6. Унсурмаъзолии Қайковус. Насихатнома (Ба ҷоп тайёркунанда А.Девонакулов). – Душанбе: Ирфон, 1968. – 144с.

Дарси 2

ҲАМБАСТАГИИ МАЗМУН ВА ШАКЛ – ҚОНУНИ АДАБИЁТИ БАДЕӢ

1. Ҳаёт – мазмуни асосии адабиёти бадеӣ; мазмуни образнокии ҳаёт.
2. Шакли адабиёти бадеӣ.
3. Унсурҳои шакли адабиёти бадеӣ (образ, забон, метод, услуб, санъатҳои бадеӣ ва ғайра).
4. Ягонагии шакли мазмун. Робитаи узвий диалектикӣ онҳо дар асарҳои маъруфи классикӣ («Шоҳнома»-и А.Фирдавӣ, «Бӯстон» ва «Гулистон»-и Саъдии Шерозӣ).
5. Сабаҳои объективӣ ва субъективӣ мувофиқат накардани шакл ва мазмун.

Адабиёт

1

1. Бобоев Ю. Назарияи адабиёт, к.1. Муқаддимаи адабиётшиносӣ. – Душанбе: Маориф, 1987. – С. 70-87.
2. Мирзозода Х. Баъзе масъалаҳои шакл, услуб ва воситаҳои адабӣ дар эҷодиёти Шамсиддин Шохин // Адабиёт аз нуқтаи назари ҳаёт (Маҷмуаи мақолаҳо). – Душанбе: Ирфон, 1973. – С.92-118.
3. Мусулмонӣ Р. Назарияи адабиёт. – Душанбе: Маориф, 1990. – С. 102-122.

4. Самадов А. Мукаддимаи адабиётшиносӣ. – Самарқанд: Нашри Университети давлатии Самарқанд, 2000. – С. 68-85.
5. Саъдиев С. Мазмун ва шакли асари бадеӣ. – Душанбе: Ирфон, 1976. – 24с.
6. Унсурмаъолии Кайковус. Насихатнома (Ба чоп тайёркунанда А.Девонакулов). – Душанбе: Ирфон, 1968. – С.130-131.
7. Умутов Х. Адабиёт назарияси: Ҷуғув қўлланма. – Самарқанд: СамДУ нашри, 2001. – С.136-148.
8. Хусейнзода Ш. Шеърӣ классикӣ ва масъалаи шакли нав // Гуфтор аз ганчи сухан. – Душанбе: Ирфон, 1985. – С.38-43.

11

1. Фирдавсӣ А. Шохнома // Иборат аз 9 чилд, ч.1. – Душанбе: Адиб, 1987. – 480с.
2. Фирдавсӣ А. Шохнома // Иборат аз 9 чилд, ч.2. – Душанбе: Адиб, 1987. – 320с.
3. Саъдӣ. Мухтасари «Бӯстон». – Душанбе: Нашрдавтоҷик, 1965. – 215 с.
4. Турсунзода М. Қуллӣёт иборат аз шаш чилд, чилди 1. Шеърҳо. – Душанбе: Ирфон, 1971. – 327с.
5. Ҳофизӣ Шерозӣ. Қуллӣёт. – Душанбе: Ирфон, 1983. – 672с.

Дарси 3

МАВЗӢ ВА ҒОЯИ АСАРИ БАДЕӢ

1. Мавзӯ яке аз зухуроти инъикоси воқеият дар асари бадеӣ.
2. Баёни як ё якчанд мавзӯ дар асари бадеӣ ва алоқамандии онҳо.
3. Нақши донишу ҳаҷонбинӣ, фаросати фитрӣ ва таҷрибаи зиндагии адиб дар интиҳоби мавзӯ.
4. Ғоя ва ҳелҳои он. Сабабҳои норавшан мондани ғояи асари бадеӣ.
5. Ғояи асари бадеӣ ва ҳаҷонбинии нависанда.
6. Мавзӯ ва ғояи ҳикояҳои «Даъво», «Рӯзи дафни усто Оқил»-и Ф.Мухаммадиев.

Адабиёт

1

1. Бобоев Ю. Мукаддимаи адабиётшиносӣ // Назарияи адабиёт. Қисми 1. – Душанбе: Маориф, 1987. – С.97-108.
2. Мирзозода Х. Луғати мухтасари истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Маориф, 1992. – С. 59-60; 173.
3. Мусулмонқулов Р. Мавзӯ // Энциклопедияи адабиёт ва санъати тоҷик, ч.2. – Душанбе: Сарредаксияи энциклопедияи тоҷик, 1989. – С. 119-120.
4. Саъдиев С. Мазмун ва шакли асари бадеӣ. – Душанбе: Ирфон, 1976. – 24с.
5. Умутов Х. Адабиёт назарияси: Ҷуғув қўлланма. – Самарқанд: СамДУ нашри, 2001. – 149-154-бетлар
6. Ҳодизода Р., Шуқуров М., Абдучабборов Т. Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Ирфон, 1966. – 188с.

7. Шукуров М. Хусусиятҳои ғоявӣ бадеии «Ёддоштҳо»-и устод С. Айний. – Душанбе: Дониш, 1966. – С.8-58.
8. Шукуров Н. ва бошқалар. Адабиётшуносликка кириш. – Тошкент: Ўқитувчи, 1984. – 88-93-бетлар.

11

1. Икромӣ Ч. Духтари оташ: Роман //Асарҳои мунтахаб иборат аз чор ҷилд, ҷ.1. – Душанбе: Ирфон, 1968. – 579с.
2. Муҳаммадиев Ф. Куллият иборат аз панҷ ҷилд. Ҷилди якум. Ҳикояҳо – Душанбе: Адиб, 1990. – С.159-196.
3. Қаноат М. Сурӯши Сталинград. Тоҷикистон исми ман //Достонҳо. – Душанбе: Ирфон, 1979. – 80с.
4. Ғамзатов Р. Доғистони ман. Душанбе: Ирфон, 1972. – С.84-122.

Дарси 4

ОБРАЗИ БАДЕЙ ВА РОҲҶОИ ОФАРИНИШИ ОН

1. Мафҳумҳои образ ва образнокӣ.
2. Шарҳи масъаласе, ки дар ҷараёни офариниши образ ба назар мерасанду онҳо дар ин таъриф зикр ёфтаанд: «Образ – тасвири конкрет ва дар айни замон умумиятдодашудаи манзараҳои ҳаёти инсонист, ки ба тавассути таҳайюл эҷод шудааст ва дорои арзиши эстетикӣ мебошад» (Л.И.Тимофеев)
3. Таносуби ҳақиқати воқеӣ ва ҳақиқати бадеӣ дар инъикоси образ ва умуман адабиёти бадеӣ.
4. Хусусиятҳои офариниши образ дар лирика. Қаҳрамони лирикӣ ва шахси муаллиф.
5. Маҳорати образофарини С.Улуғзода дар қиссаи «Ривояти сӯғдӣ» ва романи «Фирдавсӣ». Таснифоти образҳои ин асарҳо.

АДАБИЁТ

I

1. Бобоев Т. Адабиётшуносликка кириш. – Тошкент: Ўқитувчи, 1979, 40-59 б.
2. Коллектив. Ҳақиқати ҳаёт ва ҳустуҷӯҳои адабӣ. Китоби 1. (Мухаррир ва мураббӣ А.Раҳмонов). – Душанбе, 1994.- 105 с.
3. Мирзозода Х. Образи бадеӣ чист? – Душанбе: Ирфон, 1976. – 24 с.
4. Мусулмонӣ Р. Назарияи адабиёт. – Душанбе: Маориф, 1990. – С. 61-102.
5. Набиев А. Эҷоди бадеӣ, инсон ва замон. – Душанбе: Ирфон, 1983. – 144 с.
6. Нозимов Б. Воситаҳои офариниши образҳои типӣ дар повесту романҳои С.Айний: Васоити таълим. – Душанбе, 1982. – 93 с.
7. Храпченко М. Горизонти ҳудожественного образа. – Москва, 1982.
8. Шукуров Н. ва бошқалар. Адабиётшуносликка кириш. – Тошкент: Ўқитувчи, 1984, 53-70-б.

9. Умутов Х. Адабиёт назарияси: Уқув қўлланма. – Самарқанд: СамДУ нашри, 2001.- 31-52-б.
10. Ҳақимов А. Шеър ва замон. – Душанбе: Ирфон, 1978.- 253 с.

II

1. Саъдии Шерозӣ. Мунтахаби газалиёт. – Душанбе: Ирфон, 1977. – 448 с.
2. Турсунзода М. Шеърҳо // Куллиёт иборат аз шаш чилд, ч.1. – Душанбе: Ирфон, 1971. – 327 с.
3. Қаноат М. Гаҳвораи Сино // Осори мунтахаб, ч.2. – Душанбе: Ирфон, 1982.- С. 136-182.
4. Улуғзода С. Ривояти суғдӣ: Повест.-Душанбе: Ирфон, 1977.- 192 с.
5. Улуғзода С. Фирдавсӣ: Роман. – Душанбе: Адиб, 1988. – 272 с.

Дарси 5

УСТУХОНБАНДӢ ВА СУЖЕТИ АСАРИ БАДЕӢ

1. Мафҳуми устухонбандӣ (комполитсия) ва таърифи он.
2. Устухонбандӣ – шартӣ муҳимтарини сохти асари бадеӣ ва воситаи янгонаю яқлухтии қисмҳои он.
3. Адабиётшиносони тоҷику форс дар бораи устухонбандии асари бадеӣ.
4. Таърифи сужет. Унсурҳои асосӣ ва иловагии он.
5. Устухонбандии қиссаи «Ривояти суғдӣ»-и Сетим Улуғзода.
6. Сужети қиссаи «Марғи судхӯр»-и Садриддин Айний

Адабиёт

1

1. Акбаров Ю. Комполитсия ва сужети асари бадеӣ. – Душанбе: Ирфон, 1975. – 22с.
2. Бобоев Ю. Муқаддимаи адабиётшиносӣ //Назарияи адабиёт. Қисми 1. – Душанбе: Маориф, 1987. – С.113-124.
3. Мирзозода Х. Лугати мухтасари истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Маориф, 1992. – С.53; 127-128.
4. Муслмонӣён Р. Назарияи адабиёт. – Душанбе: Маориф, 1990. – С.199-223.
5. Муслмонкулов Р. Дар боғи Фирдавсӣ //Эҷозии хунар. – Душанбе: Адиб, 1992. – С.141-291.
6. Қўшҷонов М. Ҳаёт ва сюжет //Ҳаёт ва маҳорат. – Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1970. – 3-39 –бетлар.
7. Умутов Х. Адабиёт назарияси: Уқув қўлланма. – Самарқанд: СамДУ нашри, 2001. – 154-170-бетлар.
8. Шукуров М., Демитчик Л. Насри Чалол Иқромӣ. – Душанбе: Ирфон, 1992. – 139с.

II

1. Айний С. Марғи судхӯр: Повест. – Душанбе: Ирфон, 1986. – 160с.
2. Сорбон. Дағғи морон: Қиссаҳо ва ҳикояҳо. – Душанбе: Адиб, 1990. – 352с.
3. Ғамзатов Р. Доғистони ман. – Душанбе: Ирфон, 1972. – С.191-202.

4. Улуғзода С. Ривояти сугдӣ: Повест. — Душанбе: Ирфон, 1977. — 192с.

Дарси 6

ВОСИТАҲОИ БАЁН ВА УНСУРҲОИ ЛЕКСИКӢ

1. Забон ҳамчун «нахустунсури» (М.Горкий) адабиёт.
2. Тафовути забони бадеӣ аз забони халқӣ-ғуфтуғӯӣ ва адабӣ.
3. Вазифаҳои воситаҳои баён (муродиф, тачнис, тазод) дар асарҳои бадеӣ.
4. Неологизм, архаизм, провинсиализм, варваризм.
5. Забони муаллиф ва персонажҳо. Забони персонажҳо — воситаи типикӣ фардиқунонии характерҳо.

АДАБИЁТ

I

1. Асрорӣ В. Баъзе масъалаҳои забони халқӣ-ғуфтуғӯӣ ва асарҳои С.Айнӣ// Халқ ва адабиёт.- Душанбе: Ирфон, 1968.- С. 45-112.
2. Бобоев Ю. Назарияи адабиёт, қ.1. Мукаддимаи адабиётшиносӣ.- Душанбе: Маориф, 1987.-С. 124-147.
3. Зехнӣ Т. Забон ва услуби баён// Чанд сухани судманд.- Душанбе: Ирфон, 1984.-С.66-104.
4. Маъсумӣ Н. Забон ва услуби Аҳмади Дониш.- Душанбе: Дониш, 1976.- 74 с.
5. Маъсумӣ Н. Забон ва маҳорати адабӣ// Асарҳои мунтахаб, қ.1.- Душанбе: Ирфон, 1977.-С.206-215.
6. Ғаффоров Р. Чанд мулоҳиза оид ба нутқи персонажҳои мусбати романи «Ғуломон»// Чашномаи Айнӣ, ҷузъи IV.-Душанбе: Дониш, 1971. — С. 255-276.
7. Ғаффоров Р. Нависанда ва забон.-Душанбе: Ирфон, 1977.-208 с.
8. Ғаффоров Р. Устоди бузурги сухан.-Душанбе: Дониш, 1978.-61 с.
9. Шарифов Х. Каломи бадеӣ.-Душанбе: Маориф, 1991.-160с.
10. Шукуров М. Хар сухан ҷоеву хар нукта мақома дорад.-Душанбе: Ирфон, 1985.-368 с.
11. Ходизода Р.; Шукуров М.; Абдучаббаров Т. Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 1966.-188 с.

II

1. Айнӣ С. Ғуломон: Роман // Куллият, қ.3.-Душанбе: Нашрдавҷоик, 1960.- 620 с.
2. Айнӣ С. Марги судхӯр: Повест.-Душанбе: Ирфон, 1986.-160 с.
3. Муҳаммадиев Ф. Палатаи кунҷакӣ: Роман.- Душанбе: Ирфон, 1974 367 с.
4. Раҳимов С. Ситораҳои сари танӯр (Повест, ҳикояҳо ва очеркҳо) Душанбе: Ирфон, 1984.- 156 с.
5. Ҳикояҳои нависандагони муосири Эрон. Иборат аз ду ҷилд, ҷилди якум. (Мураттибон: Дилафрӯз Иқромӣ ва Мирзо Муллоаҳмадов) Душанбе: Адиб, 1988.-336 с.

6. Ҳикояҳои нависандагони муосири Эрон. Иборат аз ду ҷилд, ҷилди дуюм. (Муратғибон: Дилафруз Иқромӣ ва Мирзо Муллоаҳмадов).- Душанбе: Адиб, 1989.-336 с.

Дарси 7
**ВОСИТАҲОИ ТАСВИРИ БАДЕӢ ВА
САНЪАТҲОИ ШЕЪРӢ**

1. Тавсиф. Ташбех. Мачоз. Истиора.
2. Ташхис. Муболиға. Гасгир. Киноя. Таъриз.
3. Мувашиах. Муламмаъ. Муаммо. Луғз. Сачъ.
4. Моддаи таърих. Ирсоли масал. Суолу ҷавоб. Талмех.
5. Таносуби калом ва мавқеи он дар адабиёт.

АДАБИЁТ

I

1. Атоуллоҳ Ҳусайнӣ. Бадоеъ-ус-саноеъ. (Бо сарсухан, тавзеҳот ва таҳрири Р.Мусулмонкулов).-Душанбе: Ирфон, 1974.-С. 13-15.,16-26., 28-33.,149-155.,157-159.
2. Афсахов А. Истиора// Энциклопедияи адабиёт ва санъати тоҷик, ҷ.1.- Душанбе: Сарредаксияи энциклопедияи тоҷик, 1988.-С. 524.
3. Бобоев Ю. Назарияи адабиёт, ҷ.1. Муқаддимаи адабиётшиносӣ. – Душанбе: Маориф, 1987. –С. 147-171.
4. Зеҳнӣ Т. Санъати суҳан.-Душанбе: Маориф, 1992.-С. 27-33; 34-38; 42-58; 58-65; 90-92; 150-153.
5. Мирзозода Х. Луғати мухтасари истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Маориф, 1992.-С. 32; 77-78; 111-112; 172; 175-176; 178-179.
6. Мунтахаби «Тарҷумон-ул-балоға» ва «Ҳадоик-ус-сеҳр» (Таҳияи матн, муқаддима ва тавзеҳоти Х.Шарифов).-Душанбе: Дониш, 1987.-С. 37-38; 38-43; 64; 93-94; 99-103.
7. Шарифов Х. Каломӣ бадеъ- Душанбе: Маориф, 1991.-С. 82-82; 100-101; 115-116; 123-124.
8. Ҳодизода Р., Шукуров М., Абдуҷабборов Т. Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ.-Душанбе: Ирфон, 1966.-С. 27; 50; 61-62; 93-94; 112-114; 145-147; 150.

II

1. Гулшани адаб, ҷ.1. (Тартибдиҳандагон: К.Айнӣ, Б.Сирус, А.Афсаҳзод, Ҷ.Додалишов).-Душанбе: Ирфон, 1974.- 432 с.
2. Гулшани адаб, ҷ.2. (Тартибдиҳандагон: К.Айнӣ, А.Афсаҳзод, Ҷ.Додалишов).-Душанбе: Ирфон, 1974.- 496 с.
3. Гулшани адаб, ҷ.3. (Тартибдиҳандагон: А.Афсаҳзод, Ҷ.Додалишов, Н.Сулаймонова, Ш.Нуриддинов).-Душанбе: Ирфон, 1977.- 386 с.
4. Дурдонаҳои наср, ҷилди якум. Намунаҳои насри форсу тоҷик. Асрҳои X-XII (Тартибдиҳандагон: А.Афсаҳзод, А.Алимардонов, Ҷ.Додалишов).-Душанбе: Ирфон, 1987. -560 с.

5. Дурдонаҳои наср, чилди дуввӯм. Намунаҳои насри форсу тоҷик. Асрҳои XIII-XV (Тартибдихандагон: А.Афсаҳзод, А.Алимардонов, Ч.Додалишоев). – Душанбе: Адиб, 1989. – 430 с.
6. Қаноат М. Осори мунтахаб. Дар ду мучаллад, ҷ.1. Шеърҳо. – Душанбе: Ирфон, 1982. – 208 с.

Дарси 8

ШЕЪРИ АРӮЗИ ВА ХУСУСИЯТҲОИ ОН

1. Шеъри арӯзи, таърихи пайдоиш ва таракқиёти он.
2. Рукн ва баҳрҳои асосии шеъри арӯзи.
3. Қонуниятҳои дохилӣ ва махсусиятҳои шеъри арӯзи дар осори назарӣ-адабии мутафаккирони Шарқи асрҳои миёна.
4. Таҳаввулотҳои арӯзи тоҷикӣ. Навоварӣ дар арӯз ва омилҳои айнино зеҳнии он.
5. Тарзи муайян намудани вазни шеъри арӯзи.

АДАБИЁТ

I

1. Бобоев Ю. Назарияи адабиёт, қ.1. Муқаддимаи адабиётшиносӣ. – Душанбе: Маориф, 1987. – С. 183-191.
2. Давронов С. Вазни ашъори Абулқосим Лоҳутӣ. – Душанбе: Дониш, 1974.
3. Давронов С. Сохти шеъри тоҷикӣ. – Душанбе: Ирфон, 1976. – 28 с.
4. Давронов С. Омӯзиши вазни шеъри тоҷикӣ. – Душанбе: Маориф, 1992 – 176 с.
5. Зеҳнӣ Т. Санъати сухан. – Душанбе: Маориф, 1992. – 304 с.
6. Мирзохӯчаев Н. Илми арӯз ва баъзе масъалаҳои назарии он // Масъалаҳои назария ва таърихи адабиёти тоҷикӣ. – Самарқанд: нашри Университети давлатии Самарқанд, 1975. – С. 13-74.
7. Рустамов А. Аруз ҳақида сухбатлар. – Тошкент: Фан, 1972. – 56 б.
8. Сагторов А. Шеъри Рӯдакӣ ва муаммои таҳлили каломӣ манзӯм // Садои Шарқ. – 1979. – № 9. – С. 95-103.
9. Сирус Б. Арузи тоҷикӣ. – Душанбе: Нашрдавтоҷик, 1963. – 286 с.
10. Табаров С. Вазни ашъори Пайрав Сулаймонӣ // Пайрав Сулаймонӣ. – Душанбе: Нашри Университети давлатии Тоҷикистон, 1981. – С. 79-91.
11. Тоиров У. Фарҳанги истилоҳоти арӯзи Аҷам. – Душанбе: Маориф, 1991. – 560 с.
12. Тӯйчиев У. Ӯзбек поэзиясида аруз системаси. – Тошкент: Фан, 1985. – 376 б.
13. Хонлари Парвиз Нотил. Вазни шеъри форсӣ. – Техрон: чопи саввум. 1354 х. – 303 с.
14. Шамси Қайси Розӣ. Аль-мӯҷам (Муаллифи сарсухану тавзеҳот ва хозирқунандаи чоп У. Тоиров). – Душанбе: Адиб, 1991. – 464 с.
15. Ӯдизода Р., Шуқуров М., Абдучаббаров Т. Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Ирфон, 1966. – 188 с.

II

1. Гулшани адаб, ч.4. (Тартибдиҳандагон: А.Афсаҳзод, Ч.Додалиш^{ав.} Л.Сулаймонова, Ш.Нуриддинов). – Душанбе: Ирфон, 1977. – 386 с.
2. Гулшани адаб, ч.5. (Тартибдиҳандагон: А.Афсаҳзод, Ч.Додалиш^{ав.} Л.Сулаймонова ва дигарон). – Душанбе: Ирфон, 1980. – 464 с.
3. Лохутӣ А. Мунтахаби ашъор.- Душанбе: Ирфон, 1978. – 320 с.
4. Турсунзода М. Шеърҳо // Куллиёт иборат аз шаш чилд, ч.1.- Душан^{бе} Ирфон. 1971. – 327 с.
5. Ҳофизи Шерозӣ. Куллиёт. – Душанбе: Ирфон, 1983. – 672 с.

Дарси 9

ЧИНСИ ЭПИКӢ ВА ГУРУҲИ ХУРДИ ЖАНРҲОИ ОН

1. Қонуниятҳои чинси эпикӣ. Қаҳрамонӣ воқеа – нуқтаи марказии он^{ин} қонуният.
2. Гурӯҳи хурди жанрҳои эпикӣ (латифа, тамсил, баллада) ва хусусиятҳои жанри онҳо.
3. Ҳикоя. Масъалаҳои сюжет, зиддият, доираи персонажҳо, характер^р манзара ва забон дар он.
4. Таърихи пайдоиш ва ташаккули ҳикоя дар адабиёти тоҷикӣ форс.
5. Махсусиятҳои жанри новелла. Поэтикаи ҳикоя ва новелла.
6. Таҳлили якчанд ҳикоя ва новелла.

АДАБИЁТ

I

1. Антонов С.П. Я читаю рассказ (Из бесед с молодыми писателями).- Москва: Молодая гвардия, 1973.-255 с.
2. Асозода Х. Жанрҳои насри нави форсӣ (дарӣ) // Адабиёти форсӣ ва се шоҳи он.- Душанбе: Маориф, 1991.- С. 22-50.
3. Асозода Х. Новеллистика // Становление крупных жанров.- Душанбе: Ирфон, 1993.- С. 149-198.
4. Бакозода Ч. Тасвири инсон дар ҳикоя // Садои Шарк.- 1973.- № 9.- С. 126-138.
5. Белинский В.Г. Разделение поэзии на роды и виды // Полн. собр. соч^и т. V.- Москва, 1954. - С. 7-67.
6. Бобоев Ю. Назарияи адабиёт, к.1. Мукаддимаи адабиётшиносӣ.- Душанбе: Маориф, 1987.- С. 208-227.
7. Валихӯҷаев Б. Ўзбек эпик поэзияси тарихидан.-Тошкент: Фан, 1974.- 150 б.
8. Махдиев С. Проблемаи жанри латифа.- Душанбе: Дониш, 1977.-157 с.
9. Мирзозода Х. Имконоти жанри ҳикоя ва маҳорати нависанда // Садои Шарк.- 1981.- № 5.- С. 123-129.
10. Мирзозода Х. Лугати мухтасари истилохоти адабиётшиносӣ.- Душанбе: Маориф, 1992.- С. 94; 183-185.
11. Мусулмонқулов Р. Жанрҳои эпикӣ // Назарияи чинсҳо ва жанрҳои адабӣ.-Душанбе: Маориф, 1987.- С. 16-35.

12. Муслумониён Р. Назария адабиёт.- Душанбе: Маориф, 1990.- С. 137-140.
13. Табаров С. Ҳикоянависӣ кори саҳл нест. // Ҳаёт, адабиёт, реализм. Душанбе: Ирфон, 1966. -С. 278-284.
14. Табаров С. Ҳаким Карим ва новеллаи тоҷик // Ҳаёт, адабиёт, реализм. Китоби дуюм.- Душанбе: Ирфон, 1978.- С. 147-162.
15. Ҳодизода Р., Шукуров М., Абдучабборов Т. Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Ирфон, 1966.- С. 155.

II

1. Баҳмаиёр. Аспи обӣ. – Душанбе: Адиб, 1988.- 192 с.
2. Баҳмаиёр. Дуди ҳасрат.- Душанбе: Адиб, 1993.- 255 с.
3. Муҳаммадиев Ф. Куллиёт. Иборат аз 5 ҷилд, ҷ.1. Ҳикояҳо.- Душанбе: Адиб, 1990. – 384 с.
4. Турсун С. Дувозда ҳикоя.- Душанбе: Ирфон, 1986. – 192 с.
5. Ҳикояҳои нависандагони муосири Эрон. Иборат аз ду ҷилд, ҷилди якум (Мураттибон: Дилафрӯз Иқромӣ ва Мирзо Муллоаҳмадов). - Душанбе: Адиб, 1988. - 336 с.
6. Ҳикояҳои нависандагони муосири Эрон. Иборат аз ду ҷилд, ҷилди дуюм (Мураттибон: Дилафрӯз Иқромӣ ва Мирзо Муллоаҳмадов). - Душанбе: Адиб, 1989. – 336 с.

Дарси 10

ПОВЕСТ, ДОСТОН, РОМАН

1. Повесть (қисса) ва хусусиятҳои жанри он.
2. Достони эпикӣ ва хусусиятҳои жанри он. Достони миёна ва мухташами эпикӣ.
3. Мавқеи достон дар адабиёти тоҷикӣ форс.
4. Роман ва махсусиятҳои жанри он. Навъҳои роман.
5. Сайри таърихӣ роман дар адабиёти тоҷикӣ форс.

АДАБИЁТ

I

1. Акбаров Ю. Достон // Энциклопедияи адабиёт ва санъати тоҷик, ҷ.1 – Душанбе: Сарредаксияи энциклопедияи тоҷик, 1988.- С. 420-421.
2. Асозода Х. Жанрҳои насри нави форсӣ (дарӣ) // Адабиёти форсӣ ва се шоҳи он. – Душанбе: Маориф, 1991.- С. 22-50.
3. Асозода Х. Становление крупных жанров. – Душанбе: Ирфон, 1986. – С. 84-149.
4. Бобоев Ю. Назария адабиёт, к.1. Муқаддимаи адабиётшиносӣ. Душанбе: Маориф, 1987. – С. 209; 222-227.
5. Бобоев Ю. Эстетика ва қадамҳои насру назми тоҷик. – Душанбе: Адиб, 1988.- С. 201-468.
6. Маҳкамова Ш. Современная таджикская повесть. – Душанбе: Дониш, 1987.- 117 с.
7. Мирзозода Х. Луғати мухташари истилоҳоти адабиётшиносӣ Душанбе: Маориф, 1992. –С. 31; 103; 109-110.

8. Мукулмурулов Р. Назарияи чинсҳо ва жанрҳои адаби. – Душанбе: Маориф, 1987. – С. 23-30.
9. Мукулмониён Р. Назарияи адабиёт.- Душанбе: Маориф, 1990. – С. 140-149.
10. Отахонова Х. Таҳаввули жанри дoston дар назми муосири тоҷик. – Душанбе: Дониш, 1983. – 264 с.
11. Табаров С. Повест // Энциклопедияи адабиёт ва санъати тоҷик. ҷ.2. – Душанбе: Сарредаксияи энциклопедияи тоҷик, 1989. -С. 541.
12. Ҳодизода Р., Шукуров М., Абдучабборов Т. Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Ирфон, 1966. – С. 26; 83; 90-91.
13. Юсуфов К. С. Улуғзода ва повести тарҷимаиҳолии ӯ «Субҳи ҷавонии мо». – Душанбе: Дониш, 1968.- 126 с.

II

1. Икромӣ Ч. Тирмор. Ман гунаҳкорам // Асарҳои мунтахаб иборат аз чор ҷилд, ҷ.4. – Душанбе: Ирфон, 1973.- 232 с.
2. Муҳаммадиев Ф. Варта: Қиссаҳо ва очеркҳо.- Душанбе: Адиб, 1987. – 376 с.
3. Ниезӣ Ф. Сарбозони бесилох: Роман. – Душанбе: Ирфон, 1986.- 360 с.
4. Улуғзода С. Ривояти сугдӣ: Повест. – Душанбе: Ирфон, 1977. – 192 с.
5. Улуғзода С. Фирдавсӣ: Роман. – Душанбе: Адиб, 1988. – 272 с.
6. Қаноат М. Аз Бесутун то кунун (Маҷмуаи шеърҳо ва дostonҳо).- Душанбе: Адиб, 1993. – 176 с.

Дарси II

ОЧЕРК, САФАРНОМА, ЁДДОШТ

1. Очерк ва хусусиятҳои жанри он. Навъҳои очерк.
2. Сафарнома ва саёҳатнома. Хусусиятҳои жанри онҳо.
3. Сафарномаҳои машҳури гузаштаву муосири тоҷику форсро номбар кунед ва дар бораи яке аз онҳо маълумот диҳед.
4. Ёддошт ва хусусиятҳои жанри он.
5. Анъанаи ёддоштнависӣ дар адабиёти классикӣ ва муосири тоҷик.

Адабиёт

I

1. Асозода Х. Жанрҳои насри нави форсӣ (дарӣ) // Адабиёти форсӣ ва шеоҳаи он. – Душанбе: Маориф, 1991. – С.22-50.
2. Асозода Х. Становление крупных жанров. – Душанбе: Ирфон, 1993. – С.84-149.
3. Бобоев Ю. Назарияи адабиёт, к.1. Муқаддимаи адабиётшиносӣ. – Душанбе: Маориф, 1987. –С. 217-219; 221.
4. Мирзозода Х. Ҳотифи тамаддуни нав // Адабиёт аз нуқтаи назари ҳаёт:Маҷмуаи мақолаҳо. – Душанбе: Ирфон, 1973. – С. 119-165
5. Мирзозода Х. Лугати мухтасари истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Маориф, 1992. –С.33; 98; 123-124.
6. Табаров С. Очерк // Энциклопедияи адабиёт ва санъати тоҷик, ҷ.2. – Душанбе: Сарредаксияи энциклопедияи тоҷик, 1989. – С.517-518.

7. Шукуров М. Хусусиятҳои ғоявӣ бадеии «Ёддоштҳо»-и устод С.Айнӣ. – Душанбе: Дониш, 1966, -С.8-57.
8. Ходизода Р., Шукуров М., Абдучабборов Т. Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Ирфон, 1966. – С.28; 79; 98.

11

1. Айнӣ С. Ёддоштҳо. Қисмҳои 1, 2. – Душанбе: Адиб, 1990. – 352 с.
2. Айнӣ С. Қаҳрамони халқи тоҷик Темурмалик. – Душанбе: Маориф, 1970. – 68 с.
3. Зайнобиддини Мароғай. Саёҳатномаи Иброҳимбек; Саид Нафисӣ. Нимароҳи бихишт. – Душанбе: Адиб, 1991. – 672с.
4. Носири Хусрав. Сафарнома (Ба ҷои тайёркунандагон: Камол Айнӣ, Салоҳат Айнӣ). – Душанбе: Ирфон, 1970-117с.

Дарси 12

ЧИНСИ ДРАМА ВА ЖАНРИ МАЪРУФИ ОН – ФОЧИА

1. Маълумот дар бораи чинси драма ва махсусиятҳои он.
2. Масъалаҳои сужети зиддият, образи характер, замону макон, забон дар ин чинси адабӣ.
3. Фочиа. Аломатҳои жанрии он.
4. Сайри таърихии фочиа дар адабиёти ҷаҳон.
5. Рӯҳияи оптимистӣ (некбинона) дар фочиаи замони имрӯз.

АДАБИЁТ

1

1. Белинский В.Г. Разделение поэзии на роды и виды // Полн. собр. соч., т.У. – Москва, 1954. – С.7-67.
2. Бобоев Ю. Назарияи адабиёт, қ.1. Муқаддимаи адабиётшиносӣ – Душанбе: Маориф, 1987. – С.259-266.
3. Демидчик Л.Н. Таджикская драматургия 40-50-х годов. – Душанбе: АН Таджикистан, 1965. – 204 с.
4. Горький М. О пьесах // О литературе: Литературно – критические статьи. – Москва: Сов. писатель, 1953. – С.593-607.
5. Мусулмонкулов Р. Назарияи чинсҳо ва жанрҳои адабӣ. – Душанбе: Маориф, 1987. – С.36-39.
6. Муқимов Р. Драматургияи Чалол Иқромӣ. – Душанбе: Адиб, 1988. – 96с.
7. Нурҷонов Н. Рангомезиҳои сахна. – Душанбе: Ирфон, 1983.
8. Ризаев Ш. Жадид драмаси. – Тошкент: «Шарк» нашриёт – матбааи концернининг бош таҳририяти, 1997. – С. 3-84.
9. Ходизода Р., Шукуров М., Абдучабборов Т. Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Ирфон, 1966. - 188 с.
10. Мирзозода Х. Луғати мухтасари истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Маориф, 1992. - С. 31; 158.
11. Мусулмониён Р. Назарияи адабиёт. – Душанбе: Маориф, 1990. - С.126-129; 153-155.

II

1. Абдулло Ғ. Рустам ва Сӯҳроб. – Душанбе: Ирфон, 1970.

2. Шайхзода М. Мирзо Улуғбек // Асарлар, 3- жилд. - Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1972.

Дарси 13

МАЗҲАКА, ДРАМА ВА ЖАНРҲОИ НИСБАТАН НАВИ ДРАМАВИЙ

1. Мазхака. Аломатҳои жанрии он.
2. Драма. Махсусиятҳои жанрии он.
3. Драма жанри маъмули чинси драмавии адабиёти муосири тоҷик.
4. Жанрҳои нисбатан нави драмавӣ (мелодрама., либретто, водевил ва ғ).
5. Таҳлили якчанд махзака ва драма.

АДАБИЁТ

1

1. Белинский В.Г. Разделение поэзии на роды и виды // Полн. собр. соч., т.У. - Москва, 1954. - С. 7-67.
2. Бобоев Ю. Назарияи адабиёт, қ.1. Муқаддимаи адабиётшиносӣ. - Душанбе: Маориф, 1987. - С.266-272.
3. Мирзозода Х. Лугати мухтасари истилоҳоти адабиётшиносӣ. - Душанбе: Маориф, 1992. - С. 31; 52; 57; 67.
4. Мусулмонкулов Р. Назарияи чинсҳои ва жанрҳои адабӣ. - Душанбе: Маориф, 1987. - С. 36-39.
5. Мусулмониён Р. Назарияи адабиёт. - Душанбе: Маориф, 1990. - С.155-158.
6. Ризаев Ш. Жадид драмаси. - Тошкент: «Шарк» нашриёт - матбуаи концернининг бош таҳририяти, 1977. - С. 84-315.
7. Ходизода Р., Шукуров М., Абдучабборов Т. Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ. - Душанбе: Ирфон, 1966. - 188с.

11.

1. Бехбудӣ М. Падаркуш: Драма // Муқимов Р. Алломи Хуросон. - Самарканд: Сугдиёна, 1992.
2. Турсунзода М. Шӯриши Восеъ: Либретто // Қулиёт иборат аз шаш ҷилд, ҷ.2. - Душанбе: Ирфон, 1971. - С.239-282.
3. Улуғзода С. Темурмалик: Драма // Асарҳои мухтаб иборат аз чор ҷилд, ҷ.3. - Душанбе, Ирфон, 1975. - С.375-422.

Дарси 14

ЧИНСИ ЛИРИКӢ ВА ЖАНРҲОИ МАЪМУЛИ ОН

1. Қонуниятҳои чинси лирикӣ. Олами эҳсосот ва таҳрамони лирикӣ аз махсусиятҳои муҳими ин чинс.
2. Фард: восита, роҳҳои пайдоиши он. Мавзӯ ва мундариҷаи фард.
3. Дубайтӣ ва рубой. Умумият ва тафовути онҳо.
4. Мақоми дубайтӣ ва рубой дар лирикаи халқӣ, эҷодиёти шоирони мутасаввиф ва суҳанварони ҳассос.
5. Ғазал. Сохти кофиябандӣ ва радиф дар он.
6. Мавзӯ ва мундариҷаи ғазал. Таҳаввулотҳои мундариҷавию ғоявии ғазал.

АДАБИЁТ

I

1. Амонов Р. Санъатҳои тасвири дар рубоҳои халқӣ // Лирикаи халқии тоҷик. – Душанбе: Дониш, 1968. – С. 70-197.
2. Аминов А. Жанр рубаи и лирика – философская поэзия. – Душанбе: Дониш, 1986. – 135с.
3. Аристотел, Фаробӣ, Ибни Сино, Ибни Рушд, Насириддини Тӯси, Фанни шеър: Доир ба санъати шеърӣ. – Душанбе: Ирфон, 1985. – 192 с.
4. Асрорӣ В. Жанрҳои хурди фольклори тоҷик. – Душанбе: Маориф, 1990. – С. 36-44.
5. Афсаҳзод А. Ғазал умри дароз дорад // Корвони сухан. – Душанбе: Адиб, 1994. – С.36-56.
6. Бобоев Ю. Назарияи адабиёт, к.1. Муқаддимаи адабиётшиносӣ. – Душанбе: Маориф, 1987. – С.233; 239-240; 244-246.
7. Давлатов М. Ғазал ва анъанаи он дар эҷодиёти Абулқосим Лоҳутӣ. – Душанбе: Дониш, 1973, – 191с.
8. Кароматуллоева Н. Дубайтӣ // Энциклопедияи адабиёт ва санъати тоҷик, ҷ.1. – Душанбе: Сарредаксияи энциклопедияи тоҷик, 1988. – С. 424-425.
9. Козмоян А.К. Рубаи в классической поэзии на фарси (X-XII вв.). – Ереван: Изд-во АН Армения, 1981. – 111с.
10. Мирзоев А. Рудақӣ ва инкишофи ғазал дар асрҳои X-XV // Сездаи мақола. – Душанбе: Ирфон, 1977. – С.5-52.
11. Мусулмонкулов Р. Асрори сухан. – Душанбе: Ирфон., 1980. – С 27-47; 57-70; 112-113.
12. Мусулмонкулов Р. Назарияи чинсҳо ва жанрҳои адабӣ. – Душанбе: Маориф, 1987. – С. 41-47; 52-56.
13. Мусулмониён Р. Назарияи адабиёт. – Душанбе: Маориф, 1990. – С. 158-160; 162-165; 169-174.
14. Турсунзода М. Андешаҳо дар бораи лирикаи гражданин // Куллии иборат аз шаш чилд, ҷ.3. – Душанбе: Ирфон, 1979. – С. 91-108.
15. Ходизода Р., Шукуров М., Абдучабборов Т. Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Ирфон, 1966. – С. 27;93;94;130.

II

1. Гулшани адаб, ҷ.4. (Тартибдихандагон: А.Афсаҳзод, Ҷ.Додалишоев, Л.Сулаймонова, Ш.Нуриддинов). – Душанбе: Ирфон, 1977. – 386 с.
2. Гулшани адаб, ҷ.5. (Тартибдихандагон: А.Афсаҳзод, Ҷ.Додалишоев, Л.Сулаймонова ва дигарон). – Душанбе: Ирфон, 1980. – 464 с.

Дарси 15

ҚИТЪА, ҚАСИДА ВА МУСАММАТ

1. Қитъа. Соҳти қофиябандӣ, мавзӯ ва мазмуни қитъа.
2. Қасида. Соҳти дохилӣ ва тарзи қофиябандии он. Навҳои қасида.

3. Сайри таърихӣ ва такомули қасида. Арзиши маърифатӣ, таърихӣ, тарбиявӣ ва адабии фарҳангии он.
4. Мусаммат. Хелҳои он. Тарзи қофиябандӣ, мавзӯ ва мундариҷаи мусаммат.
5. Таҳлили якчанд қитъа, қасида ва мусаммат.

АДАБИЁТ

I

1. Айнӣ К. Қасида дар осори Рӯдакӣ // Дирӯз ва имрӯз (Мачмаи мақолаҳо). – Душанбе: Адиб, 1989. - С.4-19.
2. Бобоев Ю. Назарияи адабиёт, қ.1. Муқаддимаи адабиётшиносӣ – Душанбе: Маориф, 1987. - С. 236-238; 240-244; 244-249.
3. Мирзозода Х. Лугати мухтасари истилоҳоти адабиётшиносӣ – Душанбе: Маориф, 1992. - С.77-78; 175-176; 178-179.
4. Мусулмонӣён Р. Назарияи адабиёт. – Душанбе: Маориф, 1990. - С.165-168; 174-178.
5. Мусулмонкулов Р. Асрори сухан. – Душанбе: Ирфон, 1980. - С.5-27; 50-57; 70-89.
6. Мусулмонкулов Р. Назарияи чинсҳо ва жанрҳои адабӣ. – Душанбе: Маориф, 1987. - С. 47-50; 56-64.
7. Муллоаҳмадов М. Фарруҳии Систонӣ. – Душанбе: Дониш, 1978. – 141с.
8. Раҳмонов Ш. Мусаммат, ташаккул ва таҳаввули он. – Душанбе: Дониш, 1987. – 172с.
9. Ҳодизода Р., Шукуров М., Абдучабборов Т. Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Ирфон, 1966. - С.61-62; 145-147; 150.
10. Шарифов Х. Функсияи маърифатии қасида // Услуб ва камолоти сухан. – Душанбе: Ирфон, 1985. - С.83-94.

II

1. Гулшани адаб, ҷ.4. (Тартибдихандагон: А.Афсаҳзод, Ҷ.Додалишоев, Л.Сулаймонова, Ш.Нуриддинов). – Душанбе: Ирфон, 1977. – 386 с.
2. Гулшани адаб, ҷ.5. (Тартибдихандагон: А.Афсаҳзод, Ҷ.Додалишоев, Л.Сулаймонова ва дигарон). – Душанбе: Ирфон, 1980. – 464 с.

Дарси 16

ТАРЧЕЪОТ, МАСНАВӢ, МУСТАЗОД

1. Тарчеот: тарчеъбанд ва таркиббанд. Хусусиятҳои жанрии тарчеот.
2. Доираи мавзӯ ва мазмунҳои тарчеот. Анъана ва наоварӣ дар тарчеот.
3. Маснави. Маънои луғавӣ ва истилоҳии он.
4. Тарзи қофиябандӣ, теъдоди абъёт ва хелҳои маснави.
5. Мустазод. Маънои луғавӣ ва истилоҳии он.
6. Хелҳои мустазод, хусусият ва имкониятҳои жанрии он.

АДАБИЁТ

I

1. Бобоев Ю. Назарияи адабиёт, қ.1. Муқаддимаи адабиётшиносӣ. – Душанбе: Маориф, 1987. - С.234-236; 249-253.

2. Имронов С. Мустаод // Энциклопедияи адабиёт ва санъати тоҷик, ҷ.2. Душанбе: Сарредаксияи илмӣи энциклопедияи тоҷик, 1989. – С. 348
3. Мирзозода Х. Луғати мухтасари истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Маориф, 1992. – С. 62-63; 78-79; 141-142; 143-144.
4. Мусулмонкулов Р. Мустаод дар сарчашмаҳои адабии назарӣ // Аз таърихи афкори адабии халқи тоҷик (Мачмӯаи нав) – Душанбе, 1977. – С. 195-203.
5. Мусулмонӣён Р. Назарияи адабиёт. – Душанбе: Маориф, 1990. – С. 168-169; 178-187; 187-192.
6. Мусулмонкулов Р. Асрори сухан. – Душанбе: Ирфон, 1980. – С. 47-50; 83-103.
7. Мусулмонкулов Р. Назарияи ҷинсҳо ва жанрҳои адабӣ. – Душанбе: Маориф, 1987. – С. 50-52; 64-73; 73-79.
8. Ҳодизода Р., Шукуров М., Абдучабборов Т. Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Ирфон, 1966. – С. 50-62; 112-114.
9. Шарифов Х. Маснавӣ // Энциклопедияи адабиёт ва санъати тоҷик, ҷ.2. – Душанбе: Сарредаксияи илмӣи энциклопедияи тоҷик, 1989. – С. 165-166.

Дарси 17

АНЪАНА ВА НАВОВАРИЙ

1. Таъриф ва унсурҳои анъана.
2. Анъана – василаи ҳампайвандии адабиёт дар марҳилаҳои гуногуни таърихӣ.
3. Хусусиятҳои миллӣ ва байналмилалӣи анъана.
4. Таъриф ва унсурҳои навоварӣ.
5. Робитаи диалектикӣи анъана ва навоварӣ. Анъанаю навоварӣ дар жанрҳои ғазал ва дoston.
6. Муносибати эҷодкорона ба анъанаю навоварӣ – гавари пешрафти адабиёту санъат.

АДАБИЁТ

I

1. Давлатов М. Ғазал ва анъанаи он дар эҷодиёти Абулқосим Лоҳутӣ. – Душанбе: Дониш, 1973.
2. Мусулмонкулов Р. Замон, анъана, навоварӣ // Дарахти дӯстӣ биншон... Мачмӯаи мақолаҳо. – Душанбе: Адиб, 1987. – С. 190-206
3. Мусулмонкулов Р. Анъана ва навоварӣ. – Душанбе: Нашри Университети давлатӣи Тоҷикистон, 1985. – 114с.
4. Отахонова Х. Таҳаввули жанри дoston дар назми муосири тоҷик. – Душанбе: Дониш, 1983. – 264с.
5. Сатторов А. Нуқтаи пайванд // Баъзе масъалаҳои инкишофи шеър ва танқиди адабӣ. – Душанбе: Ирфон, 1982. – 238с.
6. Шукуров М., Акбаров Ю. Анъана ва навоварӣ. – Душанбе: Ирфон, 1976. – 36с.

7. Шукуров М. Анъанаҳои ёддоштанависи классикӣ дар «Ёддошт»-и устод Айни // Анъана, халқият ва маҳорат. - Душанбе: Нашрдавтоҷик, 1964. - С.37-67.
8. Шукуров Ш. «Саводи аъзам»-и Бедил ва нисбати он ба анъанаи классикасарой // Масъалаҳои назария ва таърихи адабиёти тоҷику узбек. - Самарқанд: нашри Университети давлатии Самарқанд, 1975. - С.91-132.

11

1. Аҳмади Дониш. Наводир-ул-вақоъ. Китоби 1. - Душанбе: Дониш, 1988. - 287с.
2. Аҳмади Дониш. Наводир-ул-вақоъ. Китоби 2. - Душанбе: Дониш, 1989. - 344с.
3. Бахманёр. Аспи обӣ. - Душанбе: Адиб, 1988. - 193с.
4. Бахманёр. Дуди ҳасрат. - Душанбе: Адиб, 1993. - 225с.
5. Лоик. Офтобборон. - Душанбе: Адиб, 1988. - 528с.
6. Мухаммади Иқбол. Пайғоми Шарк (Мураттиб А.Ғаффаров). - Душанбе: Адиб, 1987. - 320с.
7. Турсунзода М. Достонҳо ва либреттоҳо // Куллиёт иборат аз шаш чилд, ҷ.2. - Душанбе: Ирфон, 1971. - 335с.

Дарси 18

РОБИТАИ АДАБӢ - ОМИЛИ ПЕШРАФТИ АДАБИЁТ

1. Робитаи адабӣ. Роҳҳо ва шаклҳои он.
2. Эҳтиёҷоти маънавии ҷамъият ва робитаи адабӣ.
3. Робитаи адабии халқҳои тоҷик ва ӯзбек дар адабиёти классикӣ.
4. Таъсири адабӣ. Сабаб ва шаклҳои он.
5. Таъсири адабиёти пешқадами классикии тоҷику форс (Фирдавсӣ, Хайём, Саъдӣ, Ҳофиз, Чомӣ ва дигарон) ба адабиёти ҷаҳон.
6. Пайвандҳои адабӣ - зоситаи муҳими инкишофи адабиёт.

АДАБИЁТ

I

1. Взаимосвязи литератур Востока и Запада. - Москва: Изд-во восточной литературы, 1961
2. Все мы, Азия, твои дети. - Бишкек: Центр литературного мастерства, 2001.
3. Воҳидов С. Робитаи адабии халқҳои тоҷик ва ӯзбек дар асри ХУ // Дар асоси «Ҳамсат-ул-мутаҳаййирин»-и Навоӣ. - Душанбе: Ирфон, 1973. - 132с.
4. Давронов А. Пайванди замонҳо ва қисмати адабиёт. - Душанбе: Маориф, 1994.
5. Давронов А. Адабиёт ва замон. Масъалаҳои равобити адабӣ ва тарҷуман бадеӣ. - Душанбе, 1996.
6. Мусулмонқулов Р. Талаби замон ва робитаи адабӣ. Дӯстӣ ва ҳамкорӣ // Дарахти дӯстӣ биншон... // Мачмуаи мақолаҳо. - Душанбе: Адиб, 1987. - С. 13-56; 77-110.

7. Сайфуллоев А. Риштаи пайвандҳои адабӣ // *Дӯстии халқҳо – дӯстии адабиётҳо*. – Душанбе: Ирфон, 1975. – С. 9-80.
8. Самад В. Пайвандҳои адабӣ чун омили муҳими инкишофи адабиёт. – Душанбе: Ирфон, 1976. – 24с.
9. Самад В. Тӯшаи ҳамдилӣ. – Душанбе: Адиб, 1989. – 208с.
10. Самадов А. *Ўзбек-тоҷик адабиёти: ӯзаро алоқалар, ӯзаро гаъсир*. – Тошкент: Ўзбекистон, 1990. – 74б.
11. Муқимов Р. Бир дуторининг икки тори; Самадов А. *Дӯстлик куёни сунмас*. – Тошкент: Ўзбекистон, 1989. – 32б.
12. Қамаров А. Взаимосвязь литератур народов Средней Азии Казахстана. – Тошкент: Ҷуқитувчи, 1987. – 88с.
13. Шермухамедов С. Ижтимоӣ тараққиётда миллатлараро алоқадар маданиятини аҳамияти. – Тошкент: Маънавият, 1998. – 32 б.
14. Шодиқулов Ҳ., Давронов А. Пайвандҳои адабии халқи тоҷик: Назари ба таърихи ташаккули мактаби тарҷумаи бадеӣ ва пайвандҳои адабии тоҷик. – Душанбе, 2003. – 122с.
15. Шуқуров М., Шодиқулов Ҳ. Пайванди дӯстӣ ва бадхоҳони он. – Душанбе: Дониш, 1978. – 32с.
16. Шуқуров М. Пайванди замони ва халқҳо. – Душанбе: Ирфон, 1982. – 224с.

11

1. Айтматов Ч. *Дуроҳаи буронӣ*: Роман. – Душанбе: Адиб, 1994.
2. Жомӣ ва Навоӣ: *Туплам*. – Тошкент: Ғ.Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1989. – 112б.
3. Қодирӣ А. *Каждум аз меҳроб*: Роман. – Душанбе: Нашрдавҷочик, 1960. – 283 с.

Дарси 19

РОМАНТИЗМ ВА РЕАЛИЗМ

1. Мавҷудияти ду тарзи тасвир: романтикӣ ва реалистӣ. Андешаҳои назариятчиёни Юнони қадим (Афлотун, Арасту) ва Шарқи асрҳои миёна (Зақарияи Розӣ, Абӯнасири Форобӣ, Абӯрайҳони Берунӣ, Ибни Сино, Насириддини Тусӣ) доир ба ин масъала.
2. Қонуниятҳои махсуси романтизм дар масъалаҳои замон, макон, қаҳрамон, поэтика.
3. Романтизм ва ҳелҳои он: романтизми пешқадам, романтизми иртиқдор, романтизми инқилобӣ.
4. Моҳият ва қонуниятҳои реализм. Ҳелҳои реализм: реализми пешқадам, реализми пасив.
5. Реализми танқидӣ ва хусусиятҳои он. Реализми сотсиалистӣ ва мувоҳишаҳои дар атрофи он.

АДАБИЁТ

1

1. Волков И.Ф. Творческие методы и художественные системы. — 2-е изд., испр. и доп. — Москва: Искусство, 1989. — 250с.
2. Мусулмонкулов Р. Асрори сухан. — Душанбе, 1980. — С 114-151.
3. Мусулмониён Р. Назарияи адабиёт. — Душанбе: Маориф, 1990. — С 310-326.
4. Проблемы романтизма. — Москва: Искусство, 1976. — 360с.
5. Салимов Ю. Насри ривоятӣ. — Душанбе: Ирфон, 1986. — 128с.
6. Турсунзода М. Куллиёт иборат аз шаш чилд, ч.3. — Душанбе: Ирфон, 1979.
7. Шарифов Х. Озурдагон ва умедворон (Андешаҳо оил ба адабиёти гузашта ва ҳозира). — Душанбе: Сино, 2001. — 196с.
8. Шодикулов Ҳ. Реализми танқидӣ. — Душанбе: Ирфон, 1976. — 24с.
9. Шукуров М. Диди эстетикӣи халқ ва насри реалистӣ. — Душанбе: Ирфон, 1973. — 160с.
10. Шукуров М. Асоси реалистӣ ва рӯхи романтикӣ // Паҳлӯҳои тадқиқи бадеӣ. — Душанбе: Ирфон, 1976. — С. 62-105.
11. Ҳусейнзода Ш. Аз сарчашмаҳои тафакқури реалистӣ дар адабиёти тоҷик // Гуфтор аз ганҷи сухан. — Душанбе: Ирфон, 1985. — С. 81-98.

II

1. Айтматов Ч. Киштии сафед. Алвидоъ, Гулсарӣ! Повестҳо. (Аз русӣ тарҷ. Сорбон ва Ф.Муҳаммадиев). — Душанбе: Ирфон, 1978. — 304с.
2. Аҳмади Дониш. Наводир-ул-вақоъ. Китоби 1. — Душанбе: Дониш, 1988. — 287с.
3. Аҳмади Дониш. Наводир-ул-вақоъ. Китоби 2. — Душанбе: Дониш, 1989. — 344с.
4. Низомии Ганҷавӣ. Хусрав ва Ширин // Куллиёт иборат аз панҷ чилд, ч.1. — Душанбе: Ирфон, 1983. — 464с.
5. Горкий М. Ҳикояҳо: Барои бачаҳои синфи миёна ва калони мактабӣ. — Душанбе: Маориф, 1980. — 160с.
7. Фитрат А. Мунозара (Ҳозиркунандаи нашр, таҳиягари луғату тавзеҳот ва муаллифи сарсухан Пайванди Гулмурод). — Душанбе: УДТ, 1992. — 56с.

Саволҳои назоратӣ аз фанни «Назарияи адабиётшиносӣ»

1. Назарияи адабиёт-қисми асосии илми адабиётшиносӣ.

Мавзӯи баҳси адабиётшиносӣ-адабиёти бадеӣ. Таърихи адабиёт, назарияи адабиёт, танқиди адабӣ- қисмҳои асосии адабиётшиносӣ. Масъалаҳои назарияи адабиёт- мавзӯ, гоя, сужет, композитсия, жанр, метод ва ғайра. Доираи баҳси назарияи адабиёт- масъалаҳои муҳими эҷоди бадеӣ. Фарқи назарияи адабиёт аз таърихи адабиёт ва танқиди адабӣ.

2. Алоқаи назарияи адабиёт бо илмҳои дигар.

Назарияи адабиёт бо ҳамаи илмҳо алоқаи гуногун дорад. Алоқаи он бо забоншиносӣ, санъатшиносӣ, фалсафа, таърих бештар аст. Алоқаи дугарафаи онҳо бо назарияи адабиёт.

3. Назарияи адабиёт дар Юнони қадим.

Инкишофи навҳои санъат дар ин сарзамин. Арасту ва «Поэтика»-и ӯ. Кашфиёти ӯ доир ба образнокии адабиёт. Мулоҳизаҳои ӯ дар бораи таъсири калби адабиёт, фарқи адабиёт аз илм, чинсу жанрҳо. Таъсири Арасту ба олимони асри миёниги Шарқ. Афлотун.

4. Чаҳонбинӣ чист?

Малака, тачриба, дониш. Аҳамияти чаҳонбинӣ дар кори эҷодӣ. Фарқи чаҳонбинӣ аз истеъдод. Истеъдод – лаёқат. Меҳнат, мутолеа ва мушоҳида заминаҳои ташаккули чаҳобинӣ.

5. Мавзӯи асари бадеӣ.

Мавзӯ – материали зиндагӣ, маъсалаи асосии асари бадеӣ. Ҳаёт – манбаи мавзӯ. Мавзӯи асосӣ. Мавзӯи дуҷум дараҷа. Мавзӯ ва чаҳобинии адиб. Боигарии мавзӯот – нишонаи вуҷути маърифату зиндагӣшиносии адиб.

6. Ғояи асари бадеӣ.

Ғоя – дили асари бадеӣ. Ғоя – мақсад, ҳулосаи адиб. Ғояи асари бадеӣ ва роҳҳои таҷассуми онҳо. Алоқамандии мавзӯ ва ғоя. Ғояи асар ва чаҳобинии нависанда. Ғояи мусбат ва манфӣ.

7. Образи бадеӣ чист?

Адабиёти бадеӣ – тарзи тасвири образноки ҳаёти воқеӣ. Муродифҳои тоҷикии образ – симо, тимсол. Таърифи образ. Конкретонидан ва умумият додан – шартӣ образи бадеӣ. Воқеият – заминаи образи бадеӣ. Роли таҳайюл. Арзиши образ. Бо образҳои мусбату манфӣ вобаста будани зиддият ва низоъҳои бадеӣ.

8. Персонажҳои асосӣ, дуҷумдараҷа ва лаҳзавӣ.

Персонаж – иштирок кунандаи асари бадеӣ. Иштирок дар саросари воқеаҳои асар. Иштирок дар як қисми воқеаҳо ва сужети асар. Лаҳзае фаъолият нишон додан. Иштирок дар зиддияти асар. Намоёншавии характер. Персонажҳои мусбат ва манфӣ.

9. Типи адабӣ.

Тасвири тамоми хислату хусусият, характери ягон тоифаи маълуми ҷамъият дар шахси як персонаж. Тип – дараҷаи олии характер. Ҷамъабастакунӣ – роҳи асосии тип сози. Горкӣ дар ин хусус. Прототип. Қорӣ Ишқамбаи устод Айнӣ.

10. Қаҳрамони асари бадеӣ.

Қаҳрамон – персонажи мусбат ва марказии асар. Қаҳрамон – ифодакунандаи орзуо омили нек, хайрхоҳонаи адиб. Ватанпарварӣ, инсондӯстӣ, маънавияти баланд – сифатҳои қаҳрамони имрӯзаи адабиёт. Қаҳрамони дӯстдоштаи ман.

11. Мазмуни асари бадеӣ.

Баёну воқеа, маъсала, тасвири предметҳо дар асари бадеӣ. Ҳаёт-сарчашмаи мазмун. Рангорангии воқеаҳо ҳодисаҳои ҳаёт. Ҳақиқати зиндагӣ ва

тасвири он дар адабёт. Гирифтани дониш, тарбия, завқ аз асари бадеӣ – вобаста ба мазмун.

12. Латифа ва тамсил – жанрҳои хурди эпикӣ.

Эпика чинси адабӣ. Жанрҳои он- латифа ва тамсил. Сужети содда. Зиддияти тезутунд. Кинояву муболиға. Ҳозичавоби. Тамсил – масал. Махлуқот, наботод, Ашӯ- персонажҳои он. «Каждум ва сангпушт».

13. Ҳикоя ва новелла- жанрҳои хурди эпикӣ.

Асоси ҳикоя – як воқеаи нисбатан хурд, аммо яқлухт Сужети содда. Амалиёти 2-3 персонаж. Характер. Зиддият. Новелла – бағоят мӯъҷаз. Суҳан дар он тиллобаркаш. Эҳсосот дар он. Ба зиндагии имрӯза ва фардои чамъият вобаста будани мавзӯҳои новелла.

14. Роман ҳамчун жанри калони эпикӣ.

Имкониятҳои васеи роман дар тасвири воқеа, офаридани образҳо. Сер паҳлӯ ва мураккабии сужет ва зиддият. Характерҳои коми. Васеъ будани доираи мавзӯӣ ва масъалаҳо. Роман дар адабиёти имрӯзаи тоҷик.

15. Хусусиятҳои жанри мазҳака.

Масҳара карда шудани айбу иллатҳои одамон дар асар. Ба ахлоқ, ҷаҳонбинӣ, дониш касбу ҳунар дахлдор будани ин масҳара. Муболиға, киноя, маҷоз, лутф дар ин жанр. Сужети содда. Ҳазлу зарофат – хоси мазҳака.

16. Хусусиятҳои жанри ғазал.

Ғазал- дар лугат изҳори ишқу муҳаббат. Ҳаҷми ғазал- 7-12 байт. Тарзи кофиябандӣ- аа, ба, ва, ... Матлаъ ва мактаъ. Мавзӯӣ ва мазмуни ғазал. Саъдию Ҳофиз – шоирони ғазалсаро.

17. Сужети асари бадеӣ.

Алокамандии силсилаи воқеаҳо. Сужет ва воқеа. Воқеа ва зиддият. Сужети содда ва мураккаб. Унсурҳои асосии сужет: Экспозитсия, гиреҳбанд, рабт, нуктаи олий, гиреҳкушо. Унсурҳои иловагӣ: Эпilog ва пролог. Сужет – хоси асарҳои эпикӣ ва драмавӣ.

18. Композитсияи асари бадеӣ.

Мантқан ҷо ба ҷо гузоштани қисмҳои ҷудоғонаи асар. Муттаҳид кардани воқеаю ҳодисаҳо. Диалогу монолог, портрет пейзаж, воқеаҳо – қисмҳои асари бадеӣ. Алокамандии композитсия бо ҷаҳобинии адаб.

19. Матлаъ ва мактаъ.

Тулуъгоҳ. Байти якуми ғазалу қасида, ки ҳам кофия аст. Хусни матлаъ- дорони образи зебои шеърӣ. Мактаъ – байти охири. Таҳаллус. Анҷоми асар. Хусни мактаъ – бати охири асар, ки бисёр аъло ғуфта шудааст.

20. Рукнҳо ва баҳрҳои арӯз.

Вазнҳои шеърӣ. Арӯз – вазни асосии шеърӣ тоҷикӣ. Дарозию кӯтоҳии ҳичоҳо. «Ғазла» - решаи рукнҳо. Аз такрор шудани рукнҳо пайдо шудани баҳро. Баҳрҳои асли ва сохта.

21. Вазифаи кофия дар низами суҳан.

Кофия – дар лугат аз қафо омадан. Гурӯҳи калимаҳои ҳамоян. Ғоявию мундариҷавӣ. Ҳиссию психологӣ. Таносуби оҳангӣ. Шаклсозӣ. Санъатҳои кофия.

22. Радиф ва аҳамияти он дар шеър.

Калима ва ё гуруҳи калимаҳо, ки баъди кофия меоянд. Роли радиф дар ягонагию яклухтии шеър. Муассир. Хотирнишин. Таъкиди мақсади шоир.

23. Анъана – василаи ҳампайвандии адабиёт.

Анъана – мачмуи унсурҳо ва имкониятҳои эҷодӣ. Таҷрибаи мавҷуда ва муҳайё. Бе анъана вучуд надоштани адабиёт. Анъана дар мазмун ва шакли адабиёт ва давраҳои оянда ба тариқи меърос гузоштани таҷрибаи бадеӣ.

24. Чашнҳои адібони бузург- шакли муҳими робитаи адабӣ.

Бе робитаи адабӣ вучуд надоштани адабиёт. Роҳу шаклҳои робитаи адабӣ. Қайди санаҳои барҷастаи таърих, ҷашни алибони бузург. Навоӣ, Ҳофиз, Чомӣ.

25. Фаҳмиши лугавӣ ва истилоҳии метод.

Типи эҷод. Тарзи тасвир. Ҳақиқати воқеа. Ҳақиқати бадеӣ. Тағйир ёфтани ё наёфтани предмети тасвир аз ҷиҳати ҳаҷму ҳудуд ва эҷоду макон. Тасвири романтикӣ ва реалистӣ.

26. Ҳақиқатнигорӣ ва ҳулосабарорӣ – хусусияти асосии реализм.

Реализм – тарзи эҷоди бадеӣ. Эътибот бахшии тасвир. Характер. Ҳаққонияти воқеаю ҳодисаҳо. Вазъиятҳои типӣ. Ҳулосаҳои мантқан дурусти ҳаётӣ.

27. Анъана ва навоҷорӣ- шартӣ асосии мавҷудият ва тираққиёти адабиёти бадеӣ.

Анъана – таҷрибаи тайёри эҷодӣ. Тарзи асарнависӣ. Дар дохили анъана ҷиҳати нав. Мавзӯ, ғоя, образ ва сужет. Вобастагии узви анъанаю навоҷорӣ. Бе онҳо вучуд надоштани ҳеч як адабиёти рӯи олам.

28. Машаққати эҷоди бадеӣ.

Эҷоди бадеӣ – навиштани асари бадеӣ. Душворҳои эҷоди бадеӣ. Фарқи заҳмати эҷодӣ аз заҳмати ҷисмонӣ. Бузургон. дар бораи машаққати эҷоди бадеӣ. Истеъдод – неъматӣ худодод. Меҳнат, ғамхорӣ хостани истеъдод. Тасвирҳои ширифта.

29. Чаҳонбинии пешқадам.

Чаҳонбинӣ – малака, таҷриба, дониш. Қонунҳои табиат ва ҷамъият. Аҳамияти чаҳонбинӣ дар қорӣ эҷоди бадеӣ. Меҳнат, мутолиа, мушоҳида ва ғ. Сабабҳои васеъ шудани чаҳонбинӣ. Баҳои ҳаққонӣ ба воқеаю ҳодисаҳо Пешрафти ҷамъият.

30. Чаҳонбинии оқибмонда.

Малака, таҷрибаю дониш. Донишҳои қонунҳои табиат ва ҷамъият. Аҳамияти чаҳонбинӣ дар қорӣ эҷоди бадеӣ. Чаҳонбинӣ – сифати ботинӣ эҷодкор. Тавассути меҳнат, мутолиа, мушоҳида васеъ шудани чаҳонбинӣ. Чаҳонбинии қафоменда, торик. Дода натавонистани баҳои дуруст ба воқеаю ҳулосаҳои нодуруст, ҳато.

31. Тип ва прототип.

Хислату характери як табақаи иҷтимоӣ. Тоифаи маълуми ҷамъият. Роҳҳои типсозӣ. Роҳи ҷамъбаस्तкунӣ. М. Горкӣ дар бораи усули ҷамъбаस्तкунӣ. Қорӣ Ишқамбаи устод Айнӣ. Шаҳси конкрет, асоси тип.

32. Ёдошт ва сафарнома – жанрҳои маҳсули эпикӣ.

Ҷизҳои дида, ҳодисаҳои мушоҳидакардаи адиб. Воҳӯрию мулоқотҳои Арзишноқ. Ҷолиби диққат. Факту ҳуҷҷатҳо. Хотираи мустаҳкам. Завқи бадеӣ.

Ҳодисаҳои шавқовар. Тасвири конкрети макон, замони воқеа. Образу характерҳои конкрети ҳаётӣ.

33. Авҷи воқеаи ҳамчун унсурҳои асосии сюжет.

Силсилаи воқеаю ҳодисаҳо-асосу сюжет . Воқеа . Зиддият – асоси воқеа. Сюжетҳои соддаю мураккаб. Унсурҳои сюжет: асосӣ, иловагӣ. Нуктаи олий, авҷ. Аланга гирифтани низоъ. Равшан шудани моҳияти воқеа, образ. Марги Қорӣ Ишқамба.

34. Тасвири ва ташбеҳ – воқитаҳои тасвири бадеӣ.

Бадеият. Завки бадеӣ. Васф. Овардани сифати предмети тасвир. Васфи баҳор. Монандкунӣ. Унсурҳои ташбеҳ. Аҳамияти ташбеҳ. Забони асарӣ бадеӣ.

35. Маҷоз ва ташхис- воқитаҳои тасвири бадеӣ.

Маъноӣ дигар. Рамз. Предметҳо. Хусусиятҳои инсонӣ. Бадеият. Завки бадеӣ. Таъсирбахшӣ ва образнокӣ. Забони асарӣ бадеӣ.

36. Муаммо, муламмаъ, мувашишах, - санъатҳои шеърӣ.

Чистон. Шеър. «Ширу шакар». Номии инсон. Санъат. Ҳунар. Қувваозмоӣ. Бадеият. Завки бадеӣ. Шавқовар будани онҳо. Мавқеи ин санъатҳо дар адабиёти мумтоз.

37. Мақсад ва вазифаҳои фанни назарияи адабиётшиносӣ.

Адабиётшиносӣ. Қисмҳои асосии он. Мавзӯи баҳси фан-масъалаҳои назарияи адабиёт. Мавзӯ, гоя, жанр, услуб, метод ва ғ.

Донишҷӯи масъалаҳои муҳими эҷодӣ бадеӣ. Зарурияти он.

38. Қитъа ҳамчун жанри лирикӣ.

Лирика – чинси адабӣ. Эҳсосот. Порча, қисм, чузъ. Масъалаҳои гуногуни зиндагӣ. Панду ахлоқ. Таърих. Муҳаббат. Вазнҳои гуногун. Миқдори номуайянии байтҳо. Қофия. Шақли аб, вб, гб.... Бе матлаъ.

39. Драма ҳамчун жанри адабӣ.

Маъноӣ танги драма- жанр. Маъноӣ васеи драма – чинс. Жанрҳои драмавӣ. Дром. Саҳнавият. Нишонаҳои фочиа ва мазҳака. Воқеаҳои муҳими зиндагӣ. Ба мақсад расидани қаҳрамонҳо. Характерҳои барҷаста. Мавзӯҳои гуногуни замонавӣ.

40. Забони гуфтугӯӣ ва забони адабӣ.

Умумихалқӣ. Талаффуз. Лаҳча. Шева. Маҳалҳои гуногун. Ҳазинаи забони адабӣ. Муомилаи мардум. Тағйироту тақомуллоғи забони гуфтугӯӣ, забон дар адабиёти илмӣ, бадеӣ муқотибаҳо, навиштаҷоти расмӣ. Риояи қоидаҳои забон, дараҷан савод ва маданиятнокии мардум.

41. Мавзӯи асосӣ ва дуюмдараҷаи асарӣ бадеӣ.

Масъалаҳои ҳаёт. Тасвирнокӣ. Воқеаю ҳодисаҳо. Образҳо. Мазмуни асар. Якумдараҷа, асосӣ. Аҳамиятнокӣ. Алоқамандии мавзӯҳо. Пурраю мукаммал қардани мавзӯи асосӣ. Интиҳоби мавзӯ. Ҳалли он. Роли қаҳрамонӣ.

42. Голи мусбату манфӣ.

Мақсади марказӣ. Ҳулосаи адиб аз тасвирот. Ифодаи фикр. Матлаб. Муқоли адиб дар асарӣ бадеӣ. вобастагии баҳои адаб бо қаҳрамонӣ. Навъҳои гоя: мусбат ва манфӣ. Тарғиби зиштӣ, зуроварӣ, инсонбадбинӣ, меҳнатгурезӣ,

маишатпарастӣ, инсондустӣ, ватанпарварӣ ва адолатхоҳӣ - моҳияти ғояи пешқадам.

43. Алоқамандии назарияи адабиёт бо илмҳои таърих ва фалсафа.

Назарияи адабиёт – илми адаб. Масъалаҳои назарии эҷоди бадеӣ: мавзӯ, ғоя, сюжет, композиция, жанр, чинс ва метод. Қаробати он бо таърих: Асарҳои бадеии таърихӣ. Асарҳои назарии адабӣ дар марҳилаҳои таърих. Чаҳонбинӣ, ягонагии шакл ва мазмун, алоқаи диалектикаи анъанаю навоарӣ – ин чунин масъалаҳои фалсафӣ. Чамъиятшиносӣ. Ҳаёт дар адабиёт.

44. Шеършиносони Шарқи асрҳои миёна дар бораи қоидаҳои арӯз.

Арӯз – вазни шеърӣ. Сифати ҳичоҳо: Дарозӣ, кӯтоҳӣ. Рукноҳо ва бахрҳо. Халил ибн Аҳмад – олими араб. Арӯз дар адабиёти мумтоз. Шамси Қайси Розӣ: «Ал-Муъҷам», А.Чомӣ: «Рисолаи арӯз», Навоӣ: «Мизон- ул-авзон». Атоулло Маҳмуди Хусайнӣ.

45. Вазни арӯз, таърихи пайдоиш ва тараққиёти он.

Бо як тартиби муайян, паси ҳамдигар тақрор шудани порчаҳои шеърӣ. Рукноҳо. Бо тартиби муайян омадани ҳичоҳои дарозу кӯтоҳ. Зада дар калимаҳо. Халил ибн Аҳмад – олими араб (асри VI). Гузаштани арӯз ба шеърӣ тоҷикӣ. Дигаргунӣ дар арӯз. Шамси Қайси Розӣ: «Ал-Муъҷам», А.Чомӣ: «Рисолаи арӯз», Навоӣ, Бобур, Атоулло Хусайнӣ, С.Давронов, Т.Зехнӣ, У. Тоиров.

46. Зоҳир гардидани услуби эҷодӣ дар мавзӯ, ғоя, сюжет, образ ва ғ.

Фарқи хоса дар интихоби мавзӯ ва ҳалли он. Ифодаи мақсаду ҳулоса, тартиб додани сюжет ва банду басти қисмҳои асари бадеӣ. Офаридани образҳои бадеӣ, характерҳои барҷаста. Истифодаи санъатҳои бадеӣ. Услуби шахсии эҷодини адиб. Фарқи як адиб аз адиби дигар. Услуби баланд, барҷаста, раво, покиза. Услуби носуфта дағал, кӯҳна.

47. Рубоӣ ва мураббаъ.

Ду байт. Масъалаҳои гуногуни зиндагӣ. Рухияи некбинонаи фалсафӣ. Мисраи сеюм озод – ааба. Рубоии тарона – аааа. Ҳичоҳои дароз. Хайём. Бандҳои шеърӣ. Чормисрағӣ. Мусаммати мураббаъ- аааа, ббба, ввва,

48. Мухаммас ва рубоӣ.

Панҷмисрағӣ. бандҳои шеърӣ. Мусаммати мухаммас- ааааа, бббба, вввва, ... Тарзи қофиябандӣ. Чормисра. Масъалаҳои мухталифи ҳаёт. Рухи некбинонаи фалсафӣ. Мисраи сеюм озод ааба- рубоии тарона Хайём.

49. Қисса ва роман.

Повест (қисса). Миёни ҳикоя ва роман. Силсилаи воқеаҳои бо ҳамдигар саҳт алоқаманд. Зиддияти мураккабу дароз. Сюжети мураккаб. Характерҳои барҷаста, образҳои сершумор. Имкониятҳои васеъ дар воқеабандӣ, ОҶразофарӣ. сюжетӣ серпахлу ва мураккабу дароз. Мавзӯ ва масъалаҳои васеъ.

50. Роҳҳои офаридани типи адабӣ.

Хислату характери як табақаи иҷтимоӣ, Гурӯҳи одамон дар як шахс. Чамъбасткунӣ. Максим Горкий дар бораи типсозӣ. Қорӣ Ишқамбаи устод. Айнӣ. Шахси конкрет. Прототип. Ҳаёт – манбаи образҳои типӣ.

Саволҳои миёнаи мураккаб.

1. Доираи баҳси назарияи адабиёт.

Адабиётшиносӣ- илми мураккаб. Қисматҳои асосии он- таърихи адабиёт, назарияи адабиёт, танқиди адабӣ. Масъалаҳои назарии адабиёт; мавзӯ, гоя, сужет, композиция, жанр, чинс, метод ва ғ. Масъалаҳои асосии эҷодӣ бадеӣ.

2. Мақоми назарияи адабиёт дар системаи илмҳои адабиётшиносӣ.

Илми адабиётшиносӣ-мураккаб. Адабиёти бадеӣ. Таърихи адабиёт, танқиди адабӣ, матшиносӣ, таърихшиносӣ. Масъалаҳои умумии назарии адабиёт. Қонуниятҳои адабиёти бадеӣ. Масъалаҳои муҳими эҷодӣ бадеӣ- мавзӯ, образ, сужет, гоя, анъанаи навоарӣ, шакли мазмун, методҳои эҷодӣ.

3. Омилҳои объективии ташаккули ҷаҳонбинӣ.

Тачриба, малака, дониш. Офтоби ботинии эҷодкор. Роли ҷаҳонбинӣ дар қори эҷодӣ бадеӣ. Баромади иҷтимоӣ, соҳти ҷамъият, муҳити зиндагонӣ, ҳодисаҳои азияти таърихӣ. Ҷаҳонбинии пешқадам, оқибмонда.

4. Омилҳои субъективии ташаккули ҷаҳонбинӣ.

Малака, дониш, таҷриба. Қонунҳои табиат ва ҷамъият. Ҳаёт. Аҳамияти ҷаҳонбинӣ дар эҷодӣ бадеӣ. Меҳнат, мутолиа, мушоҳида, таҳсил, саъю ҳаракат.

5. Заминаи образи бадеӣ.

Тимсол. Симо. Адабиёти бадеӣ- тарзи тасвири образноки ҳаёт. Тасвири конкрет ва умумиятдодашуда. Манзараҳои ҳаёти инсонӣ. Олами ҳастӣ- махлуқот, наботот, Ҳодисаи воқеаҳо, предметҳои ва ғ. Доираи предмети образ. Вобастагии он ба чинси жанр.

6. Умумияти заминаи образ ё худ типикунонӣ.

Муродифҳои тоҷикии образ- тимсол, симо. Тарзи тасвири образноки ҳаёт. Манзараҳои ҳаёти инсонӣ. Умумият додани предмети интихобшудаи тасвир. Умумияти заминаи образ- баёни аламати хусусият, нишонаи моҳият, вазифаҳои предмети интихобшудаи тасвир. Қорӣ Ишқамбаи устод Айний.

7. Муҳимтарин нишонаҳои чинси эпикӣ.

Амалу ҳаракат. Воқеа боиси ягонагии яқлухтии асари эпикӣ. Образҳои қомил бадеӣ. Хarakterҳои барҷастаи равшан. Сужет- ҳатмӣ. Зиддият – қони воқеа. Портрет. Манзара. Ду роҳи истифодаи забон.

8. Муҳимтарин нишонаҳои чинси лирикӣ.

Ҳиссиёт, ҳаяҷон, андеша, мулоҳиза. Шоир дар бораи ҳадаш- дар бораи «Ман» суҳан меронад. Қаҳрамони лирикӣ. Умумияти тасвир, баёни эҳсосот. Нишонаҳои асосии хarakter. Маъшуқа, рақиб. Образҳои лирикии предметҳои Манзара. Суҳани муаллиф.

9. Муҳимтарин нишонаҳои чинси драмавӣ.

Ҳаракат, амалиёт. Саҳнавият. Театр. Наздикӣ бо чинси эпика. Амалу ҳаракат ҳаҷман хурд, рамзӣ. Воқеаи яқлухти маҳдуд. Образҳои барҷаста, муъҷаз. Хarakterҳои равшан. Сужети муҳтасар, содда. Зиддияти пуршиддат. Манзара- рамзӣ. Забони персонажҳо. Забони гуфтугӯӣ.

10. Аломатҳои асосии жанри повест (қисса).

Як воқеаи том. Силсилаи воқеаҳои ба яқдигар алоқаманд. Сужети мураккабу муфассал. Унсурҳои сужет. Зиддияти мураккаб, дурӯдароз. Миёни

хикоя ва роман. Муфассал будани манзара. Образҳои зиёд. Мавзӯ ва масъалаҳои мухталиф.

11. Гурӯҳи махсуси жанрҳои эпикӣ. (очерк, сафарнома, ёддошт)

Қонуниятҳои марказии ин жанрҳо - факту ҳуҷҷат. Воқеаҳои ҳамин шабуруза Фаврият - ҳоси очерк. Ба ҳама маълум қардани комёбиҳо. Чизҳои ҷолиби диққати дар шаҳру кишварҳо дидашуда. Мушоҳидаҳои адиб ҳангоми сафар. Факту рақам, ҳуҷҷат. Таҳайюл - тобеи воқеият. Чизҳои дида, ҳодисаҳои мушоҳидақардаи адиб. Воҳурию мулоқотҳо.

12. Муҳимтарин нишонаҳои жанри фочиа.

Асари саҳнавӣ. Фочиаи инсон. Муборизаи пуршиддати нобаробар. Идеали нек - ҳақиқат, адолат, ватанпарварӣ, муҳаббат. Ҳалок шудани қаҳрамони. Зиддияти тезу тунд. Образу характерҳои барҷаста. Сужети мухтасар. «Отелло»-и Шекспир.

13. Дубайтӣ ва рубой.

Чор мисраъ, жанри лирикӣ. Эҳсосоти қалбию андешаи қаҳрамони лирикӣ. Ҳазачи мусаддаси максур (Мафоилун, мафоилун, мафоилун, фаъулун). Масъалаҳои гуногуни зиндагӣ. Соҳти қофия - ааба. Рубоии тарона - аааа. Умари Хайём.

14. Хусусиятҳои жанри қасида.

Васеъ будани доираи тасвир. Мавзӯҳои гуногун: таърихӣ, таърифу тавсифи одамон, фаслҳои сол, Эҳсосот ва андешаҳои қаҳрамони лирикӣ. Вазнҳои мутантан, босалобат. Оҳанги тантанавӣ. Соҳти қофия - аа, ба, ва, Мадҳия, ҳамрия, Фаҳрия, баҳория, марсия, ҳазония, шиквоия - навҳои қасида.

15. Унсурҳои асосии сужети асари бадеӣ.

Алоқамандии воқеаю ҳодисаҳо. Воқеабандӣ. Сужети содда ва мураккаб Оғоз. Шинос қардани хонанда бо замону макони воқеа. Гирех. Пайдонши зиддият. Рабт. Зиддият - чонӣ воқеа. Инкишофи воқеа. Нуктаи оӣ. Созиш қарда натавонистани қувваҳо. Гирехқушо. Ҳалли зиддият.

16. Хусусиятҳои ба худ ҳоси забони нависанда.

Ду роҳи истифодаи забон - забони персонаж ва нависанда. Сухани тавсифӣ. тасвирӣ. Пиоя ба талаботи забони адабӣ. Тасвири замону макони воқеа. Симои персонаж. Тасвири ҳиссиёту ҳаяҷон. Пурра қардани характер. Равшани зиддият.

17. Забони персонаж - воситаи муҳими фардиқунонии образ.

Забони гуфтугӯӣ, шева. Гуфтугӯӣ байни персонажҳо. Диалог ва монолог Олами ботинии персонажҳо Донишани характери персонажҳо. Гуногунии забони персонажҳо вобаста ба синну сол, касб, макон ва замон.

18. Вазни ҳичо ва хусусиятҳои он.

Бо як тартиби муайян паси ҳамдигар такрор шуда омадани порчаҳои шеърӣ. Рукнҳо. Бо як тартиб омадани ҳичоҳои дарозу кӯтоҳ дар калима - асоси вазн. Ҳичошумор - вазни шеъри халқӣ, бачагона. Баробарии миқдори ҳичоҳо. Талаффузи ҳичоҳо.

19. Вазифаҳои қофия дар шеър.

Гурӯҳи калимаҳои ҳамоханг дар охири мисраъ ё байтҳои шеър. Баёни ғояву мазмуни асосӣ. Бдилу ақли хонанда таъсир расонидан. Оҳанги дилнишин. ба

гӯш форам. Шаклсозӣ. Маснавӣ- аа, бб, вв, ..., ғазалу қасида- аа, ба, ва,....., рубоиву дубайтӣ- аааа, ааба.

20. Анъана ва унсурҳои он.

Мачмӯи унсурҳо ва имконотҳои эҷодӣ. Тачрибаи мавҷудаю муҳайё. Таълифи асари бадеӣ. Мавзӯ, ғоя, сюжет, забон, кофия, радиф, жанр, чинс, метод. Роли анъана дар инкишофи адабиёти ҳар як халқ.

21. Навоварӣ дар шаклу мундариҷаи асари бадеӣ.

Навоварӣ дар эҷоди асари бадеӣ. Чизи тоза дар таҷрибаҳои эҷодӣ. Навоварӣ дар шакл: забон, радиф, кофия, вазн, образ. Ба лаёқат, исьтеъдод, меҳнат ва завқи адиб вобаста будани навоварӣ. Тозагӣ дар мавзӯ, ғоя, сюжет ва метод.

22. Тарҷимаи бадеӣ- шакли муҳими робитаи адабӣ.

Алокаи байни адабиётҳо. Ғой ва шавқовар шудани адабиётҳо. Бе робита инкишоф наёфтани онҳо. Шаклҳои робитаи адабӣ. Тарҷимаи асарҳои беҳтарин. Роли тарҷимон. Забондонӣ. Тарҷима аз русӣ, узбекӣ ба тоҷикӣ. Аҳамияти онҳо.

23. Фарқи таҳайюли бадеӣ аз илмӣ.

Ҳаёл қардан. Роли ҳаёл дар асарҳои бадеӣ. Таҳайюли муқаррарӣ. Кори тадқиқоти илмӣ. Соҳибхитиёр набудани шахс дар кори илмӣ. Пойбанди факту ҳуҷҷатҳо. Ҳаёли бадеӣ, қувваест, ки чизи интиҳобшударо сайқал медиҳад. Роли ҳаёл дар офаридани образи бадеӣ: барои интиҳоби заминаи образ, фардӣ намудан ва умумият додани заминаи образ.

24. Фарқияти услуб ва сабки эҷодӣ.

Тарзи навиштани асар. Фарқ аз дигар эҷодкорон. Сабкҳои хуросонӣ, ироқӣ ва Ҳиндӣ. Услуб- ҳусусияти шахсии эҷодии бадеӣ. Сабк-чиҳатҳои ягонаи услуби гурӯҳи эҷодкорон. Сабк як қисми услуб.

25. Ба соҳибмактаб вобаста будани мактаби адабӣ.

Наздикӣ ва муттаҳидии нависандагон дар масъалаҳои офаридани асари бадеӣ. Адиби забардаст. Заҳни тез ва ҷаҳонбинии пешқадами адиб. Хушғерии адиб дар масъалаҳои замона. Муттаҳидии адибон дар атрофии адиби тавоно ва соҳибистеъдод. Мактаби Навоӣ, Айнӣ.

26. Метод- ҳаҷмчун типӣ эҷодӣ бадеӣ.

Адабиёти бадеӣ – тасвири образҳои ҳаёт. Образҳои. Гуногунӣ муносибат ба тарзи тасвир. Дар ду шакл ба ҳақиқати бадеӣ табдил ёфтани ҳақиқати воқеӣ. Тағйир ёфтани предмети тасвир аз чиҳати ҳаҷму ҳудуд, замону макон. Ба дигаргунӣ ҷиддӣ дучор нашудани предмети тасвир.

27. Романтизм ҳаҷмчун методи эҷодӣ.

Ба тағйироти кулӣ дучор омадани предмети тасвир. Воқеаҳо, ҳодисаҳо, образҳои одамони аз ҳаёт дур, аз аслаш бегона. Орзуи идеалҳои адиб, романтизми пешқадам ва оқибмонда. Таъсири реализм ва ҳиссиёти инсонӣ.

28. Насъҳои романтизм: пешқадам, ирқи ҷой.

Тарзи тасвири ҳаёт, манзараҳои ҳаёти инсонӣ. Предмети барои тасвир интиҳобшуда дар тағйироти кулӣ. Аз чиҳат моҳият, вазифа, замону макон тағйир ёфтани чизи барои тасвир интиҳобшуда. Тағйироти воқеаю ҳодисаҳо, образҳо дар хизмати халқу ҷамъият. Тарзи тасвир ба оқиб рафтани ҳаёт, тарзи зиндагӣ даъват мекунад.

29. Реализми танқидӣ- марҳилаи баланди методи реалистӣ.

Тарзи тасвири ҳаёт, манзараҳои зиндагии инсон. Ҳақиқатнигорӣ. Ба асли воқеаю ҳодиса, одамон асос ёфтани тасвир, хулосабарорҳои ҳаётӣ, мантиқан дуруст. Асри XVIII. Аврупо. Асри XIX – давраи нашъунамон реализми танқидӣ. Зери оташи сӯзони танқид гирифта шудани ҳақиқати зиндагӣ. Роҳи ислохро пайдо карда навистани реализми танқидӣ.

30. Таносуби чараёни адабӣ бо ҷаҳонбинии нависанда.

Муттаҳидии нависандагон дар атрофи як мақсад. Зехни тез, ҷаҳонбинии пешқадам. Ақлу заковат. Ба моҳияти воқеаҳои азими иҷтимоӣ сарфаҳм рафтан. Ҷаҳонбинӣ – дониш, таҷриба, малака. Ҷаҳонбинии пешқадам.

31. Бе якдигар арзи вуҷуд надоштани анъанаю навоарӣ.

Таҷрибаи тайёр, имкониятҳои мавҷуда дар чараёни офаридани асари бадеӣ. Навҷӯӣ, тозақорӣ. Бе навҷӯӣ идома наёфтани анъана. Ба мавзӯ, ғоя, сюжет, забон, метод ва ҳ. вобаста будани онҳо. Алоқаи байни якдигарии онҳо.

32. Алоқамандии навоарӣ бо ҷаҳонбинӣ ва таҷрибаи эҷодии суҳанвар.

Навигарӣ дар қори эҷоди бадеӣ. Дар заминаи таҷрибаҳои тайёр тозақорӣ. Вобастагии ин қор дар интихоб ва ҳалли мавзӯ ифодаи ғоя, қор фармудани санъатҳои бадеӣ, тарзи тасвир ва ҳ. Ҷаҳонбинӣ- дониш, малака, таҷриба. Ақлу фаросати баланд – офарандаи навоарӣ. Таҷрибаи зиёд – омили бунёди тозақорӣ.

33. Истиқлоли миллӣ ва чараёни имрузи адабӣ.

Ғояи истиқлоли миллӣ – бунёди ватани обод ва озод. Хизматҳои И.А.Каримов дар мустаҳкам гардонидани истиқлолият. Роли адабиёти бадеӣ дар талқини ғояҳои истиқлоли миллӣ. Чараёни имрузи адабӣ – инъикоси кунандаи ҳаёт. Таърихи халқ, ватанпарварӣ, арзишҳои миллӣ дар маркази диққати адибон.

34. Алоқамандии ҷаҳонбинии суҳанвар ва ғояи асари бадеӣ.

Таҷриба, малака, дониш. Офтоби ботинии эҷодкор. Мақсад, хулоса, гапи асосӣ аз тасвир. Ғояи мусбат ва манфӣ. Хирагии ғоя – аз бетажрибагӣ маҳдудияти ҷаҳонбинӣ.

35. Меъёри халқияти адабиёту санъат.

Халқ – офаранда ва мутолиақунандаи адабиёт. Муҳимтарин ҳоидисаҳои таърихи халқ. Баҳои ҳаққонӣ. Аз дуруғ ҳолӣ будани тасвир. Образҳои бадеии намоёндагонии халқ. Соддаю фаҳмо будани тарзи тасвир.

36. Таносуби халқият ва миллияти адабиёту санъат.

Адабиёт барои халқ. Орзуи ниятҳои халқ ва адабиёт. Офарандаи адабиёт- халқ. Адабиёти асил- моли халқ. Васеъ будани доираи халқ нисбат ба миллат. Миллият – хусусиятҳои миллӣ, урфу одатҳо ва характери миллӣ. На ҳамаи асари миллӣ – халқӣ.

37. Идеали суҳанвар ва қаҳрамон.

Идеал – хоҳиш, орзуи ният. Идеали суҳанвар – неқӣ, хайрхоҳӣ, кашфи тозаи зиндагӣ, ояндаи дурахшон. Тарбияи завқ бадеии ҳонанда. Қаҳрамон- шахси пешқадам, намунаи ибрат. Тарбияи ахлоқ, одоб ва хастии ҳонанда. Ифодақунандаи орзуи омоли адиб.

38. Персонаж ва характер.

Иштироккунандаи воқеаю ҳодисаҳо дар асари бадеӣ. Иштирокчи марказӣ, думдарача, лаҳзавӣ. персонажи мусбат ва манфӣ. Мачмӯи хислату хусусиятҳо, ки бо он инсон аз шахси дигар фарқ мекунад. На ҳамаи персонажҳо характеранд.

39. Қисматҳои асосии илми адабиётшиносӣ.

Адабиёти бадеӣ – предмети омӯзиши илми адаб. Мураккаб будан илми адабиётшиносӣ. Давраҳои таракқиёти адабиёт. Зиндагӣ ва эҷоди адибон. Масъалаҳои назарии адабиёт: мавзӯ, гоҷа, сужет, забон, чинс, жанр, метод. Муаян кардани комёбию норасоҳои эҷодӣ. Танқиди нуқсонҳои эҷодӣ.

40. Типикунонӣ дар адабиёти бадеӣ.

Умумият додани предмети тасвир аз ҷиҳати вазифаю моҳият, замону макон. Ҳодисаҳои ҳаёт, одамон дар шакли умумӣ ба ҳама фанҳо. Чамъбасткунӣ. Типи адабӣ. Манзараҳои зиндагӣ дар шакли умумиятдода.

41. Реализм ва намуҳои он.

Тарзи тасвири воқеаю ҳодиса, одамон. Ба тағйироти кулӣ дучор нашудани онҳо дар тасвир. Ба реализм, воқеӣ асос ёфтани тасвир. Ҳаққоният, ҳулосабарории мантиқан дуруст. Танқиди норасоҳои зиндагӣ. Даврони сотсиолистӣ ва тасвириноқӣ дар адабиёт.

42. Характер ва типи адабӣ.

Хислату хусусиятҳои фарқкунандаи як шахс. Чамъбасти хислатҳо, рафтору кирдор, ҷунбишҳои ботинӣ. Тип дараҷаи олии характер. Ифодаи хислату хусусиятҳои муҳими як тоифаи аҳоли дар шахси конкрет. Роҳҳои типсозӣ: чамъбасткунӣ, прототип.

43. Хусусиятҳои ба худ хоси забони персонаж.

Ду роҳи истифода аз забон дар адабиёти бадеӣ. Сухани персонаж ва нависанда. Забони гуфтугӯӣ. Шева ва лаҳча. Синну сол, маҳал- боиси тағйирот дар забони персонаж. Халқият ва шавқу завқ. Бадеият.

44. Масъалаҳои образ ва воқеа дар чинси эпикӣ.

Чинсҳои адабӣ. Имконияти образҳо- комилии бадеӣ. Сершумории образ. Образи халқ. Воқеа- боиси ягонагию яклухтии асар. Воқеаҳои зиёд. Алоқамандии онҳо. Зиддият асоси воқеаҳо. Ҳархела будани образу воқеа дар жанрҳои эпикӣ.

45. Арасту ва «Поэтика»-и ӯ.

Олими Юнони қадим, ки пеш аз мелод зидагӣ кардааст. Олими энциклопедист. Чамъиятшиносу адабиётшинос. Назмшиносӣ. Фарқи адабиёти бадеӣ аз илм. Хусусиятҳои бадеӣ, тасвирикории адабиёт. Чинсҳои адабӣ. Драма ва жанрҳои он. Таъсири Арасту ба олимони Шарқи асрҳои миёна: Сино, Форобӣ, Асадии Тусӣ ва ғ.

46. Жанрҳои анъанавии драма.

Драма- чинси Адабӣ. Саҳнавият. Театр. Амалу ҳаракат дар саҳна. Фоҷиа. Муборизан нобаробар. Идеалҳои нек, муқаддас. Ҳалок шудани қаҳрамон. Мазҳака. Ҳаҷву масҳараи камбудии одамон. Лутф, муболиға, юмор, пичинг, киноя. Дром. Нишонаҳои фоҷиавии мазҳака. Масъалаҳои ҷиддӣ. Ба мақсад расидани қаҳрамон.

47. Арзишҳои образи бадеӣ.

Тимсол. симо. Тасвири манзараҳои ҳаёлии инсонӣ. Тасвири конкрет, умумиятдодашуда. Роли ҳаёли бадеӣ. Қимати образ. Ахлоқ. Завки бадеӣ. тарбия. Дониш. Ғоявият. Ба роҳи дурусти зиндагӣ сафарбар кардан.

48. Сужет ва зиддият дар чинси драма.

Асари сахнавӣ. Театр. Амалу ҳаракат. Забони персонажҳо. Воқеаҳои яқлухти содда. Зиддият – ҷони воқеа. Зиддияти тезтунд ва пуршиддат. Сужети содда.

49. Достони лирикӣ ва хусусиятҳои он.

Ҳиссиёт, ҳаяҷон, андешаю мулоҳиза. Қаҳрамони лирикӣ. Баёни эҳсосот, фикр мулоҳиза. Набудани сужет. « Чоки ширин»-и М. Турсунзода.

50. Қонуниятҳои чинси лирика.

Эҳсосот, ҳаяҷон, мулоҳиза - асоси лирика. Набудани воқеа ва сужет. Зиддияти сабук. Образҳои қаҳрамони лирикӣ, маъшуқа, рақиб. Образҳои лирикийи предметҳо. Забони муаллиф. Манзара. Навҳои лирика.

Саволҳои мураккаб

1. Қашфиёти Арасту дар назарияи адабиёт.

Назариятчиёни Юнони қадим: Афлотун, Арасту. Бо қамоли диққат омӯхта шудани таҷрибаи чандинасраи адибони Юнон аз тарафи онҳо «Поэтика»-и Арасту. Арасту дар бораи образнокии адабиёт. Фарқи адабиёти бадеӣ аз илм. Таъсири калбии асари бадеӣ. Қонуниятҳои чинси драма.

2. Равияи адабии эстетикӣ дар Шарқи асрҳои миёна.

Мавҷудияти ду равия: адабии эстетикӣ ва ҳоси назарӣ. Равияи адабии эстетикӣ дар асрҳои XI- XIII ба вучуд омадааст. Таъсири ақидаҳои олимони Юнони қадим. Абунасири Форобӣ, Сино, Ибни Рушд, Насриддини Тусӣ. Фикрҳои онди ҳаёли бадеӣ, шакл ва мазмун, образнокии, фазилати шеър. Навҳои сухани бадеӣ, тарзи тасвир ва ғ.

3. Равияи ҳоси назарӣ дар Шарқи асрҳои миёна.

Мавҷудияти ду равия: адабии эстетикӣ ва ҳоси назарӣ дар адабиётшиносии асрҳои XI- XIII. Масъалаҳои вазни шеъри арӯзӣ, қофия, ҳелҳои шеър, санъатҳои бадеӣ ва ғ. «Тарҷумон-ул-балоға»-и Муҳаммад Родуёӣ, «Ҳадоик-ус-сеҳр»-и Ватвот, «Ал-мўъҷам»-и Розӣ, «Бадос-ус-саноеъ»-и Атоуллоҳ Ҳусайнӣ.

4. Халқияти адабиёти бадеӣ.

Адабиётро халқ меофарад. Адабиёт барои халқ. Орзуи ниҳатҳои мақсадӣ хоҳишҳои халқ. Муҳимтарин ҳодисаи воқеаҳои таърихи халқ. Баҳои объективона. ҳаққонӣ ба воқеаҳо, ҳодисаҳо. Образҳои намоёндагонии халқ. Шакли асар фаҳмо, содда. Нависандаи халқӣ.

5. Миллияти адабиёти бадеӣ.

Фарқи миллият аз халқияти адабиёт. Тасвири характери миллий. Урфу одатҳои, қиёфаи миллий. Фикрҳои миллий. Хулосабарорӣ. Адабиёти миллий. Нависандаи миллий.

6. Тахайюли эҷоди бадеӣ.

Хаёл. Хаёли мақаррай. Хаёли эҷодии илмӣ ва бадеӣ. Парвози хаёл. Сайқал додани предмети тасвир. Идеали эҷодкор. Қудрати хаёл. Тасвирҳои шоирона.

7. Ҳақиқати воқеӣ ва ҳақиқати бадеӣ.

Воқеаю ходисаҳои ҳаётӣ. Ҳаёт - манбаи образҳо. Образноӣ дар адабиёт. Бадеият. Сухани бадеӣ. Тасвирноӣ. Хаёли бадеӣ. Ҳақиқати бадеӣ дар заминаи ҳақиқати воқеӣ.

8. Харақтери адабӣ.

Хислатҳо, завқ, дониш, харақат, тарзи гуфтору рафтор, одатҳо, ҷаҳонбинӣ. Фарқи инсон аз инсонӣ дигар. Таркиби харақтер (меҳнат, завқ, ҷаҳонбинӣ, муҳит ва ғ.)

9. Шакли асари бадеӣ.

Ҳар як предмет- соҳиби шакл. Шакл ифодақунандаи мазмун. Образ, забон, вазн, санъатҳои бадеӣ, устхонбандӣ, кофия, сюжет- унсурҳои шакли бадеӣ. Алоқамандии шакл ва мазмуни асари бадеӣ.

10. Ягонагии шакл ва мазмун- қонуни адабиёт.

Унсурҳои шакли асари бадеӣ: образ, забон, вазн, санъатҳои бадеӣ, устхонбандӣ, кофия, сюжет ва ғ. Мазмун: гоӣ, мавзӯ. Алоқамандии шакл бо мазмун. Миёни мазмун ва шакл. Таносуби оӣ. Ин қонун аст.

11. Достон ва навъҳои он.

Достони эпикӣ. Воқеа, сюжет, образҳо, харақтер. Достони лирикӣ. Ҳиссиёт, ҳаяҷон, андешаю мулоҳиза. Қаҳрамони лирикӣ. Хулосабарорихи мантқан дуруст. Мавзӯҳои замонавӣ. "Ҳасани аробақаш", "Қони ширин"- и Мирзо Турсунзода.

12. Қаҳрамони лирики ва шахсияти муаллиф.

Лирика- чинси адабӣ. Эҳсосот, андеша, мулоҳиза. Шоир дар бораи ҳуша, дар бораи "Ман" суҳан меронад. Умумият. Нишонаҳои шахсияти шоир ва қаҳрамони шеър. Наздикӣ, фарқи онҳо.

13. Унсурҳои иловагии сюжет. (пролог ва эпилог)

Силсилаи воқеаю ходисаҳо. Воқеа- асоси сюжет. Зиддият- қони воқеа. Сюжетҳои сода ва мураккаб. Сарсуҳан. Муқаддима. Тайёри ба фаҳмидани моҳияти воқеаҳои тасвиршаванда. Анҷом, хотима, хулоса. Берун аз хати сюжет.

14. Композитсияи асари бадеӣ ва ҷаҳонбинии эҷодкор.

Устхонбандӣ. Қо ба қо гузоштан. Пейзаж, диалог, монолог, харақтеристикаи қаҳрамон, воқеаҳо, образҳо ва ғ. -қисмҳои асар. Ҷаҳонбинӣ - таҷриба, малақа, дониш. Ҷаҳонбинии пешқадам ва оқибмонда. Вобастагии композитсия бо ҷаҳонбинӣ.

15. Забони адабиёти бадеӣ.

Забон- яроқи нависанда. Забони роману повест, ҳикоя, шеърҳо. Бадеият. Тасвиркорӣ. Санъатҳои бадеӣ. Таъсирбахш. Сухани персонаж. Сухани нависанда. Наздикӣ ва фарқи онҳо.

16. Қонуниятҳои вазни аруз.

Бастартиб мондани порчаҳои шеърӣ, қисмҳои шеър. Вазн. Вазнҳои арузӣ ва қичой. Аруз- вазни шеърӣи арабҳо. Халил ибни Аҳмад. Сифати ҳичоҳо.

хичоҳои дароз ва кӯтоҳ. Қиммати якунимхичой дошта. Ҳичоҳои баста ва кушода. Рукнҳо. Бахрҳо. Арузи тоҷикӣ.

17. Вазифаи қофия дар оҳанг.

Қофия дар лугат аз кафо омадан. Ҳамоҳангӣ- нишонаи асосии калимаҳои қофияшаванда. Равӣ- овози ҳамсадои охирин. Қофияи солим. Гушнавоз, ба гуш форам, завки бадеӣ.

18. Вазифаи радиф дар шеър.

Калима ё гуруҳи калимаҳои баъди қофия. Мақсади шоир. Радиф ва қофия. Таъсирбахшӣ. Ба гуш форам, дилнишин. Таъкиди ғояи шеър. Оҳангнокиӣ. Муסיқавият.

19. Анъанаю навоарӣ- шартӣ асосии мавҷудияти адабиёти бадеӣ.

Анъана – таҷриба, мероси эҷодӣ. Навҷӯӣ, навапардозӣ ва алоқамандии онҳо. Яке бе дигаре вучуд надоштани анъанаю навоарӣ. Бе анъанаю навоарӣ- адабиёт нест. Мавзӯ, ғоя, сюжет, жанр, чинс, забон, метод ва ғ. Унсурҳои онҳо.

20. Робитаи узвию диалектикаи анъанаю навоарӣ.

Маҷмӯи унсурҳо ва имкониятҳои эҷодӣ. Таҷрибаи мавҷуда, муҳайё. Мавзӯ, ғоя, сюжет образ, жанр, вазн, қофия, санъатҳои бадеӣ, метод. Навҷӯӣ, нависандӣ. Навоарӣ дар заминаи анъана. Бе якдигар вучуд надоштани анъанаю навоарӣ. Алоқаи узвӣ, диалектикӣ.

21. Робитаи адабӣ- омили пешрафти адабиётҳо.

Алоқаи байни адабиётҳо. Бе робитаи пеш нарафтани ҳеҷ як адабиёт. Омӯзиш. Таъсири файзбахши адабӣ. Тарҷумаи бадеӣ, донишҷӯи забони халқи дигар, дӯсти адибон, ҳафтаю даҳрӯзаҳои адабӣ. Дӯсти халқҳо- дӯсти адабиётҳо.

22. Шаклу воситаҳои робитаи адабӣ.

Робитаҳои адабӣ- омили пешрафти адабиёт. Омӯзиши таҷрибаҳои эҷодӣ. Образҳо, сюжет, мавзӯ, ғояҳои бехтарин- натиҷаи омӯзиш ва таъсирбардорӣ. Донишҷӯи забони халқи дигар, мутолиаи асарҳо дар он забон, таҷрибаи бадеӣ, ҷашиҳои адибон, санаҳои таърихӣ, сафарҳои эҷодӣ, дӯсти адибон.

23. Таъсири адабӣ ва шаклу роҳҳои он.

Робитаи байни адабиётҳо. Таъсиррасонӣ. Қабули таъсир. Ғояҳои барҷаста, мавзӯҳои пешқадам, методи тасвир, қор фармудани жанру чинсҳо, сохтани сюжет, офаридани образи характерҳо.

24. Ошноӣ ва дӯсти адибон шакли муҳими робитаи адабӣ.

Робитаи адабӣ- сабаби пешрафти адабиётҳо. Шаклу роҳҳои он. Дӯсти адибон- дӯсти адабиётҳо. Омӯзиш, Таъсирбардорӣ. Қабули анъанаҳои адабӣ офаридани образ, ғояҳои пешқадам, сохтани сюжет ва ғ. Чомӣ, Назой, Айний, Ҳамза, Турсунзода, Ғ. Ғулом.

25. Услуби эҷодӣ.

Фарқи хосса. Интиҳоби мавзӯ, ҳалли он. Ифодаи ғоя, мазмун. Сохтани сюжет, банду бастаи асар, офаридани образи характер. Қор фармудани санъатҳои бадеӣ. Услуби равон, барҷаста. Услуби кӯҳна, дағал.

26. Заминаи объективиҷи ташаккули услуби эҷодӣ.

Фарқи махсус дар асарнависӣ. Фарқ дар интихоби мавзӯ, ифодаи ғоя, офаридани образ, сохтани сюжет ва ғ. Услуб ва ҷаҳонбинӣ. Сохтани ҷамъият, ҳодисаю масъалаҳои муҳими ҳаётӣ, завқи аҳли ҷамъият, тафаккури одамон.

27. Заминаи субъективиҷи ташаккули услуби эҷодӣ.

Фарқи дар асарнависӣ. Ҳарҳелагии мавзӯ, ғоя, сюжет, образ, характер ва ғайра дар асарҳо. Ҷаҳонбинии эҷодкор. Завқи эҷодкор. Дониши суҳанвар. Истеъдод, лаёқат, меҳнат, мутолиа, мушоҳида.

28. Мактаби адабӣ.

Наздиқӣ, муттаҳидии адибон. Масъалаи асарнависӣ. Соҳибмактаб. Чомӣ, Навоӣ, Айнӣ, Турсунзода. Пайравӣ ба масъалаҳои эҷодӣ бадеӣ. Нависандаи забардаст.

29. Ҷараёни адабӣ.

Муттаҳидӣ, наздиқӣ, монандии нависандагон. Ғояи марказии давр. Шароити таърих. Мафкураи аҳли ҷамъият. Ташвиқу тарғиби ғояҳои пешқадам. Маорифпарварӣ, ҷадидӣ.

30. Методи бадеӣ- эҷодӣ ҳамчун тарзу усули офаридани образҳои бадеӣ.

Метод- шартӣ эҷодӣ бадеӣ. Асарнависӣ. Тарзи тасвир. Образҳои бадеӣ. Предмети тасвир дар тағйироти кулӣ. Ба тағйирот дучор нашудани предмети тасвир. Реализм. Романтизм.

31. Қонуниятҳои махсуси реализм дар ҳусуси замон, макон, қаҳрамон, поэтика.

Метод- тарз, типӣ эҷодӣ бадеӣ. Роҳи тасвири ҳаёт. Ба тағйироти кулӣ дучор нашудани предмети тасвир. Ҳаққоният. Вазъиятҳои типӣ, характерҳои типӣ. Хулосабарории мангикан дуруст.

32. Ҷараёнҳои адабии форсу тоҷик: маорифпарварӣ, ҷадидӣ.

Муттаҳидӣ, наздиқии адибон дар атрофи як мақсад. Шароити таърихӣ, эҳтиёҷи мафкураи аҳли ҷамъият. Сӯфия, риндия, маърифатпарварӣ ва ғ. Маърифат, дониш, савод. Табаддулотӣ иҷтимоӣ, ислоҳи маданият, маърифат, дониш.

33. Сабки ҳуросонӣ ва ҳусусиятҳои муҳими он.

Се сабк. Наздиқии ҳусусиятҳои эҷодӣ бадеӣ як марҳилаи таърих. Рӯдакӣ. Саҳли мумтанеъ. Соддагии тасвир. Калимаҳои оммафаҳм. Равонӣ. Хушоҳангӣ.

34. Таъсири адабӣ ва тақлид.

Робитаи адабӣ бунёдкори таърихи адабӣ. Таъсирбардорӣ. Пайравӣ. Ғояҳои пешқадам, образҳои барҷаста, сюжетҳои шавқовар. Пайравии эҷодкорона ва кӯр-кӯрона. Тақлид- ҳодисаи нохуш, бад. Ҷаҳонбинии маҳдуд.

35. Омилиҳои инкишофи робитаи адабӣ.

Алокаи байни адабиётҳо. Бой ва рангорангии адабиётҳо Робитаи адабӣ-воситаи пешрафти адабиётҳо. Дӯстии халқҳо. Вазъияти сиёсии дохилии мамлакат. Сарвари оқил, дурандеши давлат. Ягонагии ахлоқ, маданият, дин.

36. Сабки ҳиндӣ ва ҳусусиятҳои муҳими он.

Се сабк. Наздиқии ҳусусиятҳои муҳими эҷодӣ бадеӣ дар як давр. Эҷодкорони ба ҳам монанд аз ҷиҳати услуби эҷодӣ. Мураккабии шеър. Маъниҳои чуқур. Санъатҳои бадеӣ. Душворгӯӣ. Бедил.

37. Идеали нависанда- некӣ, ҳайрхоҳӣ, кашфи нави зиндагӣ ва ояндаи дурахшони ҷамъият.

Идеал- хоҳиш, мақсад. Идеали суҳанвар ва қаҳрамон. Тарбияи завқи бадеии хонанда. Инсонии комил. Қаҳрамони асари бадеӣ. Хислатҳои нек.

38. Қаҳрамон- ифодакунандаи орзуи омили некӣ-адиб.

Қаҳрамон- шахси мусбат, дорои хислатҳои нек. Шахси пешқадам, намунаи инбрат. Идеали адиб- хоҳиш, мақсади нависанда. Тарбияи инсонии комил. Завқи бадеӣ.

39. Роли адабиёти бадеӣ дар талқини ғояи истиқлоли миллӣ.

Ғояи истиқлол - соҳтани Ватани обод, озод. Роли асарҳои бадеӣ - шеър, роман, повест, асарҳои саҳнавӣ дар ин соҳа. Ватанпарварӣ. Инсонии комил. қаҳрамон.

40. Ҷараёни эҷоди бадеӣ Ҷамҷун инъикоси ба худ хоси равиши ҳаёт.

Муттаҳидии нависандагон дар атрофи як мақсад. Шароити таърих. Вазъияти дохилии давлат. Эҳтиёҷи мафкураи аҳли ҷамъият. Завқи мардум. Тасвири ҳаёт. Дигаргуниҳои зиндагӣ.

41. Типикунонӣ - қонуни асосии адабиёти бадеӣ.

Умумият додани нишонаҳои предмети тасвир. Типи адабӣ. Рохҳои типсозӣ: ҷамъбасткунӣ, прототип. Горкий дар бораи тарзи типсозӣ.

42. Назарияи адабиёт дар Шарқи асрҳои миёна.

Тасвири Арасту ва асарҳои ӯ. Ду равия дар адабиётшиносии ин давр. Равияи адабии эстетикӣ. Абӯнасири Форобӣ, Сино, Ибни Рушд, Н.Тусӣ. Образнокӣ, ҳаёли бадеӣ, шеър, таъсири адабиёти бадеӣ. Равияи хоси назарӣ: Муҳаммад Родуенӣ, Шамси Қайс, Атоулло Ҳусайнӣ. Вазни аруз, санъатҳои шеърӣ, қофия, навъҳои шеър.

43. Фардиқунонӣ ва умумикунонии заминаи образи бадеӣ.

Муродифҳои образ - тимсол, симо. Таърифи образ. Манзараҳои ҳаёти инсон дар асари бадеӣ. Ҳаёт, предметҳои зиндагӣ - заминаи образ. Аниқ қардан. Умумӣ тасвир қардан. Типикунонӣ.

44. Озодии имон ва эҷоди бадеӣ.

Озодии эҷодкор. Чаҳонбинии адиб. Этикад. Мероси маданӣ. Арзишҳои миллӣ. Назари тоза ба тасаввур. Озодии этикади динӣ - неъматии истиқлол. Инсонии боимон, боднёнат- қаҳрамони адабиёти имрӯза.

45. Ақидаҳои адабӣ- назарии Ибни Сино.

Назарияи адабиёт дар Шарқи асрҳои миёна. Ибни Рушд, Н.Тусӣ, Форобӣ. Сино - адабиётшинос, шоир, ҳаким. Сино дар бораи образнокӣ шеър, ҳаёланас будани он. Ҳиссиёт дар шеър.

46. Таносуби чаҳонбинӣ дар ғояи асари бадеӣ.

Чаҳонбинӣ - таҷриба, дониш, малака. Роли чаҳонбинӣ дар эҷоди асарҳои бадеӣ. Чаҳонбинии пешқадам ва оқибмонда. Ғоя - мақсад, ҳулосаи адибӣ тасвир. Алоқии чаҳонбинӣ бо ғоя. Ифодаи чаҳонбинӣ дар ғоя.

47. Мазмуни асари бадеӣ.

Баёни воқеа. Масъалаҳои зиндагӣ. Тасвири воқеаю ҳодисаҳо. ҳаёт ва мазмуни асар. Ахлоқ, адаб, ҳунар. Ҳодисаҳои гуногуни ҳаёт. Маҳорати адибӣ. Истеъдод.

48. Тип ва қаҳрамон.

Образи инсонӣ. Умумиятдодашуда. Хислату хусусиятҳои умум. Қорӣ-Ишқамба. Горкий дар бораи типи адабӣ. Инсонӣ мусбат, нек, пешқадам. Персонажҳои мусбати марказӣ.

49. Сужет ва воқеа.

Силсилаи воқеаю ҳодисаҳо, мазмуни асари бадеӣ. Воқеа-асоси сужет. Бе воқеа набудани сужет. Сужетҳои содда, мураккаб.

Назорати чорини яқум

Вариант № 1

1. Мазмун ва таърихи истилоҳи адабиёт.
2. «Тарҷумон – ул-балоға»-и Муҳаммад Родуёӣ.
3. Образ ҳамчун шакли дарккунии ҳаёт ва инъикоси фикри санъаткор.
4. Типикунонӣ чист? Моҳияти онро фаҳмонда диҳед.
5. Мавзӯи асари бадеӣ ва алоқамандии он бо ҳаёт.

Вариант № 2

1. Адабиёт – санъати суҳан.
2. «Ҳадоиқ-ус-сеҳр»-и Рашиди Ватвот.
3. Қаломӣ бадеӣ - вуситаи асосӣ ва аслиҳаи яқумдараҷаи суҳанвар.
4. Типи адабӣ чист? Моҳияти онро шарҳ диҳед.
5. Сарчашмаи мавзӯи асари бадеӣ.

Вариант № 3

1. Адабиётшиносӣ чист? Моҳияти онро шарҳ диҳед.
2. «Чаҳор мақола»-и Низомии Арузии Самарқандӣ
3. Фарқи адабиёти бадеӣ аз навъҳои дигари санъат.
4. Суҳанҳои нависандаи рус М. Горкийро оиди офаридани типҳои адабӣ шарҳ диҳед.
5. Мавзӯи асосии асари бадеӣ ва мавзӯҳои иловагии он.

Вариант № 4

1. Қисмҳои ёридихандаи адабиётшиносӣ.
2. «Ал-муъҷам»-и Шамси Қайси Розӣ.
3. Мазмуни асари бадеӣ чист? Моҳияти онро шарҳ диҳед.
4. Прототип ва роли он дар офаридани образҳои типӣ.
5. Ба ҳам пайваст будани мавзӯ ва ғояи асари бадеӣ

Вариант № 5

1. Алоқамандии адабиётшиносӣ бо илмҳои дигар.
2. «Бадоеъ-ус-саноеъ»-и Атоуллоҳ Маҳмуди Ҳусайнӣ.
3. Шакли асари бадеӣ ва унсурҳои он.
4. Чамъбасти бадеӣ – усули асосии типсозӣ.
5. Ғояи асари бадеӣ чист? Моҳияти онро фаҳмонда диҳед.

Вариант № 6

1. Алоқии адабиётшиносӣ бо илмҳои санъатшиносӣ ва чамъиятшиносӣ.
2. Ақидаҳои адабӣ – эстетикӣ Ибни Сино.
3. Вазифаи маърифатбахшӣ ва эстетикӣ адабиёти бадеӣ.
4. Рол ва аҳамияти типикунонӣ ва типӣ адабӣ.
5. Роли ҷаҳонбинии нависанда дар интиҳоб ва ҳалли мавзӯ.

Вариант № 7

1. Мавқеи назарияи адабиёт дар системаи илмҳои адабиётшиносӣ.
2. Илми адабиётшиносӣ дар асри XV.
3. Табиати эстетикӣ адабиёти бадеӣ.
4. Тахайюли бадеӣ чист? Моҳияти онро фаҳмонда диҳед.
5. Ғояи мусбат ва ғояи манфӣ.

Вариант № 8

1. Мазмун ва вазифаҳои фанни назарияи адабиёт.
2. Афкори бадеӣ – назарӣ дар Европави давраи Эҷд.
3. Предмети асосии тасвири адабиёти бадеӣ.
4. Тахайюли бадеӣ ва ҷаҳонбинии нависанда.
5. Мавзӯи асари бадеӣ ва сарчашмаи он.

Вариант № 9

1. Адабиётшиносӣ дар Юнони қадим.
2. Олимони адабиётшиносии муосир ва ҷустуҷӯҳои илмӣ онҳо.
3. Адабиёт ва идеали санъаткор.
4. Вазъиятҳои типӣ ва характерҳои типӣ.
5. Ғояи асари бадеӣ ва роҳҳои таҷассуми он.

Вариант № 10

1. Арасту ва «Поэтика»-и ӯ.
2. Санъат ва хусусиятҳои он.
3. Дар бораи унсурҳои шакли асари бадеӣ маълумот диҳед.
4. Аҳамияти бузурги тарбиявии типҳои мусбати адабиёти бадеӣ.
5. Ғояи мусбат ва манфӣ.

Вариант № 11

1. Афкори адабӣ – эстетикӣ Арасту.
2. Маълумоти умумӣ оид ба навҳои санъат.
3. Ягонагии мазмун ва шакли асари бадеиро бо мисолҳо фаҳмонда диҳед.
4. Прототип ва роли он дар офаридани образҳои типӣ.
5. Моҳияти адабиётро ҳамчун санъати Суҳан маънидод кунед.

Вариант № 12

1. Се соҳаи илми адабиёт дар Шарқи асрҳои миёна.
2. Фарқи адабиёти бадеӣ аз адабиёти илмӣ.
3. Имтиёзи мазмун бар шакл.
4. Роли тахайюли эҷодӣ дар офаридани асари бадеӣ.
5. Ғояи асари бадеӣ чист? Моҳияти онро фаҳмонда диҳед.

Вариант № 13

1. Унсурмаъолини Кайковус дар бораи шеърӯи шоирӣ.
2. Фарқи адабиёти бадеӣ аз навҳои дигари санъат.
3. Алоқамандии мазмун ва шакли асари бадеиро бо мисолҳо фаҳмонда диҳед.
4. Типикунӣ ва типӣ адабӣ.
5. Мавзӯи асосии асари бадеӣ ва мавзӯҳои иловагии он.

Вариант № 14

1. Мақсад ва вазифаҳои фанни назарияи адабиёт.
2. Фарқи адабиёти бадеӣ аз илм.
3. Предмети асосии тасвири адабиёти бадеӣ.
4. Рол ва аҳамияти прототипҳо дар офаридани образҳои типӣ.
5. Мавзӯ – воситаи муҳими бо ҳақиқат пайвастании мазмун.

Вариант № 15

1. Адабиётшиносӣ ва қисматҳои асосии он.
2. Ду намуди тафаккури инсон: тафаккури илмӣ ва тафаккури эҷодӣ бадеӣ.
3. Алоқамандии мазмун ва шакли асари бадеиро бо мисолҳо фаҳмонда диҳед.
4. Мавқеи типҳои бадеӣ дар насри Ҷалол Иқромӣ.
5. Роли ҷаҳонбинии нависанда дар интиҳоб ва ҳалли мавзӯ.

Вариант № 16

1. Аҳамияти омӯхтани назарияи адабиёт
2. Дар бораи қисматҳои иловагии илми адабиёт маълумот диҳед.
3. Нуктаҳои асосии «Тарҷумон-ул-балоға»-и Муҳаммад Родуёниро шарҳ диҳед.
4. Усули ҷамъбаस्तкунӣ дар офаридани типӣ адабӣ.
5. Ҷояи ягон асари бадеиро фаҳмонда диҳед.

Вариант № 17

1. Афкори адабии назарии мутафаккирони адабиёти мумтози форсу тоҷик.
2. Дар бораи хусусиятҳои санъати мусиқа маълумот диҳед
3. Мафҳуми мазмун ва шакли маънидод намоед.
4. Эстетика чист? Табиати эстетикӣ адабиёт ва санъатро шарҳ диҳед.
5. Вазифаи маърифатбахшӣ ва тарбиявӣ адабиётро бо мисолҳо фаҳмонда диҳед.

Вариант № 18

1. Таърихчаи афкори адабӣ – назарӣ дар Аврупо ва Русияи асрҳои миёна.
2. Дар бораи мазмун ва мундариҷаи «Ал-муъҷам» маълумот диҳед.
3. Барои чӣ дараҷаи таъсири осори санъат ба одамон гуногун аст.
4. Мазмуни асари бадеӣ чист?
5. Характери адабӣ чист?

Вариант № 19

1. Низомини Арузини Самарқандӣ дар китоби худ «Ҷаҳор мақола» дар бораи шеърӣ шонӣ чӣ мегӯяд?
2. Дар бораи санъати театр маълумот диҳед.
3. Ягонагии шакли мазмуни асари бадеиро бо мисолҳо шарҳ диҳед.
4. Барои чӣ Қорӣ-Ишқамбаро образи ҷамъбасти типӣ мешуморанд?
5. Мавзӯи ягон ҳикояро фаҳмонда диҳед.

Вариант № 20

1. Дар бораи афкори адабӣ ва эстетикӣ А. Ҷомӣ маълумот диҳед.

2. Барои ҷӣ одамон санъатро пояи асосии зиндагӣ, манбаи хушбахтӣ ва завку Сафо ҳисоб мекунанд?
3. Фарқи тахайюли эҷоди бадеӣ аз тахайюли илмӣ.
4. Дар бораи типҳои машҳури адабӣ маълумот диҳед.
5. Роли прототипро дар офаридани типҳои маъруфи адабӣ шарҳ диҳед.

Назорати ҷорӣ дуҷум

Вариант №1

1. Адабиёти бадеӣ – тарзи тасвири образноки ҳаёти воқеӣ.
2. Матлаъ, гурезгоҳ ва матлаб – унсурҳои устухонбандӣ.
3. Рӯкҳои байт – садр, ҳашв, аруз, ибтидо, зарб.
4. Хусусиятҳои жанри повест.
5. Роли воситаҳои тасвири бадеӣ дар адабиёт.

Вариант №2

1. Адабиётшиносони мумтози тоҷик дар бораи образи бадеӣ.
2. Қонуниятҳои махсуси устухонбандӣ доштани ҳар як ҷинси адабӣ.
3. Банд ва рафти инкишофи он дар мусаммаат.
4. Хусусиятҳои жанрии достони эпикӣ.
5. Образ ва образнокӣ дар адабиёти бадеӣ.

Вариант №3

1. Умумият ва фарқи байни образи лирикӣ ва образи эпикӣ.
2. Забони гуфтугӯӣ, забони адабӣ ва фарқи онҳо.
3. Қофия. Вазифаи он дар низоми суҳан.
4. Хусусиятҳои жанрии роман.
5. Сужети асарӣ бадеӣ ва алоқамандии он бо воқеаю зиддият.

Вариант №4

1. Образи лирикӣ – қаҳрамони лирикӣ.
2. Ду роҳи истифодаи забон дар адабиёти бадеӣ.
3. Қофия ва ҳелҳои он.
4. Хусусиятҳои жанрии ҳикоя ва новелла.
5. Дар бораи устухонбандии жанри қасида маълумот диҳед.

Вариант №5

1. Шахсияти шоир ва қаҳрамони лирикии ӯ, фарқи байни онҳо.
2. Хусусиятҳои ба худ ҳосил забони персонаж.
3. Радиф. Вазифаи он дар шеър.
4. Хусусиятҳои жанрии ёддошт ва сафарнома.
5. Ташбеҳ ва ташхис..

Вариант №6

1. Таърифи образ. Конкретонидан ва умумият додан – шартӣ образи бадеӣ.
2. Хусусиятҳои ба худ ҳосил забони адабиёти бадеӣ.
3. Вазифаҳои қофия ва радиф дар шеър.
4. Хусусиятҳои жанрии очерк ва ёддошт.
5. Дар бораи гирехкушо ҳамчун унсурӣ сужет маълумот диҳед.

Вариант №7

1. Воқеият – заминаи образи бадеӣ.
2. Муродиф, тачнис, тазод.
3. Вазн чист? Навъҳои он дар шеъри тоҷик.
4. Хусусиятҳои жанрии фочеа.
5. Лирика ва хусусиятҳои ин ҷинси адабӣ.

Вариант №8

1. Роли тахайюл дар офариниши образи бадеӣ.
2. Унсурҳои лексикӣ забон: архаизм, неологизм, диалектизм, жаргонизм ва ғайра.
3. Қонуниятҳои шеъри ҳичоӣ.
4. Хусусиятҳои жанрии мазҳака.
5. Рубоӣ ва дубайтӣ. Наздикӣ ва фарқи онҳо.

Вариант №9

1. Мафҳуми образ ва фарқи он аз характер.
2. Тавсиф ва ташбеҳ. Маънидодӣ мисолҳо доир ба ин санъатҳо.
3. Вазни аруз, таърихи пайдоиш ва таракқиёти он.
4. Хусусиятҳои жанрии драма.
5. Экспозитсия ва гиреҳбанд ҳамчун унсурҳои асосии сюжет.

Вариант №10

1. Адабиётшиносони мумтози тоҷик дар бораи тахайюл ва образи бадеӣ.
2. Тачнис ва тазод. Маънидодӣ мисолҳо доир ба ин санъатҳо.
3. Мавқеи сифат, миқдори ҳичо дар шеъри арузӣ.
4. Жанрҳои нисбатан нави драмавӣ.
5. Ғазал ва китъа. Хусусиятҳои жанрии онҳоро маънидод кунед.

Вариант №11

1. Образ ва персонаж. Хелҳои персонаж.
2. Восита ва тарзҳои баён маънидод намоед.
3. Хелҳои ҳичо дар шеъри арузӣ.
4. Масъалаҳои сюжет ва зиддият дар драма.
5. Хусусиятҳои жанрии достони лирикӣ.

Вариант №12

1. Характер ва фарқи он аз персонаж.
2. Маҷоз ва истиора. Маънидодӣ мисолҳо.
3. Шеършиносони тоҷик дар бораи баҳр, руқи ва қоидаҳои аруз.
4. Забони асарҳои драмавӣ.
5. Қасида ва хелҳои он.

Вариант №13

1. Тип-дараҷаи олии характер.
2. Ташҳис ва муболиға. Маънидодӣ мисолҳо.
3. Машхуртарин баҳрҳои арузро бо мисолҳо нишон диҳед.
4. Фочеа ҳамчун жанри драмавӣ.
5. Ғазал ва хусусиятҳои жанрии он.

Вариант №14

1. Сужети асари бадеи ва алоқамандии он бо воқеа.
2. Киноя ва лутф.
3. Меъри таксимои асарҳои бадеи ба чинҳои адаби.
4. Хусусиятҳои ба худ хоси чини драма.
5. Роли тахайюли бадеи дар офаридани образ.

Вариант №15

1. Унсурҳои асосии сужетро шарҳ диҳед.
2. Муаммо ва муламмаъ. Маънидоди мисолҳо.
3. Чини эпикӣ ва хусусиятҳои он.
4. Базиғаҳои кофия дар шеър.
5. Композитсияи асари бадеи.

Вариант №16

1. Экспозитсия ва гирехбандӣ – унсурҳои асосии сужет.
2. Мувашиа ва сачъ ҳамчун санъатҳои шеърӣ.
3. Чини лирика ва хусусиятҳои он.
4. Ба санъати ташҳис мисолҳо оваред.
5. Фарқи ғазалро аз қитъа муайян кунед.

Вариант №17

1. Унсурҳои иловагии сужет.
2. Санъатҳои бадеи – воситаи муҳими инъикоси образноки воқеият.
3. Чини драма ва хусусиятҳои он.
4. Конкретонидан ва умумият додани заминаи образи бадеи.
5. Ташҳис ва ташбеҳ. Маънидоди мисолҳо

Вариант №18

1. Композитсияи асари бадеи.
2. Мафҳумҳои шеър, назм ва наср.
3. Хусусиятҳои жанри латифа ва тамсил.
4. Роли тахайюл дар офаридани образи бадеи.
5. Сужети ягон асари бадеиро шарҳ диҳед.

Вариант №19

1. Композитсияи асари бадеи ва мавқеи он дар асар.
2. Хусусиятҳои ҷудогонаи каломи мавзун, таъсири бадеи ва эстетикӣ он.
3. Хусусиятҳои жанри тамсил ва баллада.
4. Ташбеҳ ва истиора. Маънидоди мисолҳо.
5. Унсурҳои асосии сужети ягон қиссаро маънидод кунед.

Вариант №20

1. Композитсияи асари бадеи ва ҷаҳонбинии нависанда.
2. Фарқи шеър аз наср.
3. Хусусиятҳои жанри новелла ва ҳикоя.
4. Ташҳис ва муболиға. Маънидоди мисолҳо.
5. Унсурҳои иловагии сужет.

II. ТАВСИЯҶОИ МЕТОДИ ОИДИ ИСТИФОДАИ ТЕСТҶО

Солҳои охир дар системаи таълим барои хубтар аз бар намудани асосҳои ған шакли нави омӯзиши масъалаҳо – тестҳо чорӣ шуданд. Ҳаили тестҳо толибилмонро водор менамоанд, ки ба моҳияти масъала дуруст сарфаҳм раванд, эҷодкор бошанд ва тафаққури илмии худро хозирчавобона намоиш дода тавонанд. Бо ҳамин мақсад дар ин дастури методӣ маҷмуи тестҳо аз рӯи ғанни «Назарияи адабиётшиносӣ» ба ҳукми донишҷӯён ҳавола карда шуд. Онҳо аз чор қисмат иборат буда, дар асоси нақшаи таълими мураттаб ёфтаанд.

Намунаи тестҳо доир ба назорати марравии яқум аз рӯи масъалаҳои умумии адабиётшиносӣ – хусусияти умумии адабиёти бадеӣ, мақсаду вазифаҳои илми адабиёт, қисматҳои асосӣ ва ёвари он, мавзӯ ва ғоя, ягонагии мазмун ва шакл, қонуни адабиёт ва санъат будани типикунонӣ, образи образнокӣ, сужети устухонбандӣ ва ҳоказо тартиб дода шуданд. Барои назорати марравии дуҷум бошад, масъалаҳои забони адабиёти бадеӣ, асосҳои шеърӣ тоҷикӣ, вазни шеър, қонунияти чинсиву жаҷрии адабиёти бадеӣ интиҳоб гардиданд. Қисмати сеҷуми тестҳо ба масъалаҳои эҷоди бадеӣ ва мафқураи замони истиқлол, машаққати эҷод, эҷодии имон ва эҷод, анъанаю навоарӣ ва дигар масъалаҳо баҳшида шуданд. Намунаи тестҳо барои назорати марравии чорум бошад, аз рӯи масъалаҳои робита ва таъсири адабӣ, мактаби адабӣ, услуби эҷодӣ, чараён ва методҳои адабии эҷодӣ ва дигарҳо тартиб дода шуданд.

Ба донишҷӯён маслиҳат дода мешавад, ки сараввал саволро бо диққат ҳонанд, моҳияти онро амик сарфаҳм раванд, танҳо баъд ба ёфтани ҷавоби дуруст кӯшиш кунанд. Зеро саволҳо ҷавобҳои аниқро мепурсанд ва донишҷӯёнро ба қарри масъалаҳо даъват карда, онҳоро ба тафаққури илмӣ водор месозанд.

НАМУНАИ ТЕСТҶО АЗ РӯИ НАЗОРАТИ МАРРАВИИ ЯҚУМ

Илми назарияи адабиёт қадом вазифаҳоро дар бар мегирад?

А. Давраҳои таракқиёти адабиётро муҳокима менамоанд.

Б. Бо таҳлили таъйин қардани арзиши асар машғул мешавад.

В. Аз онӣ қӣ будани ин ё он асари ғумнобро муайян ва дарачаи таҳриру тақмили онро муайян мекунад.

Г. Қонунҳои умумӣ, мазмун, моҳият ва вазифаҳои ҷамъиятии адабиёти бадеиро меомӯзад.

Д. Тарҷимаи ҳол ва эҷодиёти адибонро меомӯзанд.

Мивзӯи асари бадеӣ ҷист?

А. Он масъалаи асосӣ, ки нависанда дар асари худ пеш ғузаштааст ва ҳал намуздааст.

Б. Воқеа ё силсилаи воқеаю ҳодисаҳое, ки мазмуни асари бадеиро ташкил мекунад.

В. Силсилаи воқеаю ҳодисаҳое, ки характери одамон ва тақдири онҳоро маънидоод менамоанд.

Г. Тартиби накли воқеаҳо ва тарзи чо ба чо гузоштани ишгиروقунандагони асар.

Д. Фикри асосӣ ва ҳулосае, ки нависанда дар асари худ аз тасвири чихатҳои гуногуни ҳаёт баровардааст.

Ба ҳам бархӯрдани рафтору атвор, нуқтан назар, идеяҳо, эҳтиросу эҳсосот, сазю кӯшиш ва манфиатҳои мухталифи иштиروقунандагони асар чӣ ном дорад?

А. Характер. Б. Образ. В. Сужет. Г. Конфликт. Д. Персонаж.

Моҳияти ягон ҳисм ё предмет, асоси ягон воқеа ё ҳодиса чӣ ном дорад?

А. Шакл Б. Образ В. Мазмун. Г. Санъат. Д. Метод.

Асари назарии В. Г. Белинский чӣ ном дорад?

А. «Таносуби эстетикӣ санъат бо воқеият».

Б. «Образи бадеӣ чист?»

В. «Композитсия ва сужети асари бадеӣ».

Г. «Таксимоти назм ба чинҳо ва жанрҳо».

Д. «Обломовчиӣ чист?».

Он ҳодисаҳои ҳаёт, ки нависанда тасвир кардааст, он нуқтан назари нависанда дар бораи зиндагӣ, ки дар асар баён шудааст, кадом чихати асарро ташкил мекунанд?

А. Забон. Б. Соҳт В. Сужет Г. Композитсия

Д. Мазмун.

Илме, ки бо омӯхтани қонунияти осорни бадеӣ ва таъриху сабабҳои пайдоиши шаклу жанру намуд ва образу образнокӣ ҳоссаи ҳар яки он, ҳусусиятҳои забони тасвирӣ, ягонагии шаклу мазмун, қондаҳои усулу услуб ва ғайра машғул аст, чӣ ном дорад?

А. Услубшиносӣ. Б. Сиёсатшиносӣ.

В. Адабиётшиносӣ Г. Санъатшиносӣ.

Д. Таърихи адабиёт.

Шакли маҳсули дарк намудани ҳаёт, ки он фақат ба санъату адабиёт ҳос буда, ба сифатҳои муайян соҳиб мебошад, чӣ ном дорад?

А. Прототип. Б. Сужет. В. Образ.

Г. Метод Д. Мавзӯ.

Қисми муҳими илми адабиётшиносӣ, ки чараёни адабӣ ва роҳҳои тараққи адабиётро муҳокима менамояд, чӣ ном дорад?

А. Назарии адабиёт Б. Таърихи адабиёт.

В. Танқиди адабиёт. Г. Матншиносӣ.

Д. Лугатшиносӣ.

Тарзи ифодаи мазмун, намуди зоҳирии моҳият чист?

А. Мазмун Б. Тип В. Воқеият Г. Шакл

Он фикри асосӣ ва ҳулосае, ки нависанда дар асари худ аз тасвири чихатҳои гуногуни ҳаёт баровардааст, чӣ ном дорад?

А. Мавзӯ. Б. Мазмун. В. Ғоя. Г. Сужет. Д. Характер.

Соҳаҳои мустақили илми адабиётшиносӣ дар адабиёти классикӣ форсу тоҷик кадомҳоянд?

- А. Илми арӯз, илми суҳан, илми бадеъ.
- Б. Илми танкид, илми адабӣ, илми қофия.
- В. Назарияи адабиёт, танкиди адабӣ, матншиносӣ.
- Г. Илми арӯз, илми қофия, илми бадеъ.
- Д. Китобшиносӣ, таърихшиносӣ, таърихи адабиёт.

Қисми ёридихандаи илми адабиётшиносӣ, ки дар мавридҳои зарурӣ аз онӣ кӣ будани ин ё он асари гумнома муайян ва дарачаи таҳрири гуногуни онро муқаррар карда, аз ҳар гуна иловаю такмилиҳои бечора тоза менамояд:

- А. Таърихшиносӣ. Б. Китобшиносӣ.
- В. Матншиносӣ. Г. Суҳаншиносӣ.
- Д. Услубшиносӣ.

Қисми муҳими асосии илми адабиётшиносӣ, ки бо таҳлили таъйин кардани арзиши асари бадеӣ машғул аст, чӣ ном дорад?

- А. Таърихи адабиёт. Б. Назарияи адабиёт.
- В. Суҳаншиносӣ. Г. Матншиносӣ.
- Д. Танкиди адабӣ.

Қисми муҳими илми адабиётшиносӣ, ки асоси фалсафии онро ташкил карда, қонунҳои умумӣ, мазмун, моҳият ва вазифаҳои ҷамъиятии адабиёти бадеиро меомӯзад:

- А. Таърихи адабиёт. Б. Танкиди адабиёт.
- В. Назарияи адабиёт. Г. Китобшиносӣ.
- Д. Матншиносӣ.

Асари машҳури назарии Низомии Арузии Самарқандӣ чӣ ном дорад?

- А. «Ҳадоиқ-ус-сеҳр». Б. «Бадоеъ-ус-саноеъ».
- В. «Тарҷумон-ул-балоға». Г. «Ҷаҳор мақола».
- Д. «Рисолаи арӯз».

Образи инсонӣ дар асари бадеӣ, шахсияти алоҳидае, ки ҳислат ва феълӣ атворӣ маҳсус дорад, чист?

- А. Персонаж. Б. Тип В. Қаҳрамон.
- Г. Образ Д. Характер

Илме, ки қонунҳои умумӣ, моҳият, пайдоиш ва таракқиёти санъатро меомӯзад, чӣ ном дорад?

- А. Фалсафа Б. Эстетика В. Ҷамъиятшиносӣ
- Г. Адабиётшиносӣ Д. Таърихшиносӣ

«Образ-тасвири конкрет ва дар айни замон умумиятдодашудаи манзараҳои ҳаёти инсонист, ки тавассути таҳайюли эҷод шудааст ва дорони арзиши эстетикӣ мебошад»: Ин таъриф ба қалами кадом адабиётшинос манаҷуб аст.

- А. Белинский Б. Самадов В. Тимофеев
- Г. Муслмонкулов Д. Мирзозода

Таҳайюли эҷодӣ бадеӣ чист?

- А. Ҳаёле, ки дар қори илмӣ истифода мешавад.
- Б. Ҳаёле, ки ҳангоми саволу ҷавоб қор фармуда мешавад.
- В. Қуввае, ки қоран тарошидану такмили предмети тасвир қорф мешавад.

Г. Кувае, ки барои офаридани асар кор фармуда мешавад
Д. Хаёле, ки барои тасвири воқеаҳо кор фармуда мешавад
Тахайюли эҷодии бадеӣ барои чӣ лозим аст?

А. Барои шавқовар баромадани асари бадеӣ

Б. Барои таъсирбахш шудани асари бадеӣ

В. Барои боварибахш тасвир қардани воқеаҳо ходисаҳо

Г. Барои хонданибоб шудани асари бадеӣ

Д. Барои интихоби заминаи образ ва барои конкретонидану умумият додани заминаи образ.

Дар қадом ҷавоб масъалаҳое, ки хангоми офариниши образ ба назар мерасанд, пурра ифода ёфтаанд?

А. Интихоби заминаи образ, конкретонидан ва умумият додани он, ҷамъбаст намудани воқеаҳо.

Б. «Тасвири конкрет», «тасвири умумиятдодашуда», ҳаёли эҷодӣ, ҷаҳонбинии эҷодкор.

В. Заминаи образ, «тасвири конкрет», «тасвири умумиятдодашуда», роли тахайюл, арзиши образ.

Г. «Тасвири конкрет», «интихоби образ», «тасвири умумиятдодашуда», ҳаёли эҷодӣ бадеӣ, маҳорати адиб.

Д. Ҷаҳонбинии нависанда, арзиши асар, ҳаёли бадеӣ, ғояи асар, халқияти асар.

Киро персонажҳои марказӣ ҳисоб меёбанд?

А. Онҳое, ки дар саросари воқеаҳои асар иштирок мекунанд.

Б. Онҳое, ки дар як қисми воқеаҳо ва сужети асар иштирок мекунанд.

В. Онҳое, ки як лаҳза пайдо шуда, дар ҳалли ягон масъала иштирок мекунанд.

Г. Онҳое, ки идеалҳои пешқадами нависандаро ифода мекунанд

Д. Онҳое, ки идеалҳои нависандаро ифода қарда, ба муқобили персонажҳои манфӣ мубориза мебаранд.

Агар нависанда тамоми феълҳои ҳуҷ, ҳислати характери як гурӯҳ ё табақаи қомил иҷтимоӣ ва ё ягон тоифаи маълуми ҷамъиятро дар шахси як персонаж акс намояд, он чӣ ном дорад?

А. Қаҳрамон Б. Характер В. Образ

Г. Персонаж Д. Тип

Агар нависанда маҷмӯи ҳислатҳо, рафтор, кирдор, гуфтор, ҷаҳонбинӣ ва тароғҳои дигари персонажро тасвир кунад, чӣ пайдо мешавад?

А. Образ Б. Характер В. Тип

Г. Қаҳрамон Д. Симо

Он муродӣ марказӣ, ки барои ифодаи вай асари бадеӣ таълиф ёфтааст, чӣ ном дорад?

А. Мазмун Б. Шакл В. Ҷаҳонбинӣ

Г. Сужет Д. Ғоя

Баёни воқеа, масъала, тасвири ҳолат, предмет ва монанди нисо дар асари конкретӣ бадеӣ қадом ҷиҳати асарро ташкил медиҳанд?

А. Ғоя асарро Б. Шакли асарро В. Сужети асарро

Г. Мазмуни асарро Д. Композитсияи асарро

Мачмӯи лавозимоти эҷоди бадеӣ, ки боран ифодаи мундариҷа ба қор рафтааст, чӣ ном дорад?

А. Ғоя Б. Забон В. Сужет

Г. Мазмун Д. Шакл

Қисми ёридихандаи илми адабиётшиносӣ, ки барои тартиб додани номгуӣ китобҳои зарурӣ қўмак мерасонад, чунин ном дорад:

А. Санъатшиносӣ Б. Таърихшиносӣ

В. Китобшиносӣ Г. Адабиётшиносӣ

Д. Услубшиносӣ

Сифати бадеии асар ба дараҷаи ҳалли қадом масъала вобаста аст?

А. Сужет Б. Шакл В. Ғоя Г. Мавзӯ Д. Аҳъана

«Образ-таъвири конкрет ва дар айни замон умумиятдодашудаи манзараҳои ҳаёти инсонист, ки тавассути.....эҷод шудааст ва дорони арзиши эстетикӣ мебошад». Дар ин таъриф қадом калима партофта шудааст, ки яке аз масъалаҳои асосии офариниши образ аст?

А. Маҳорат Б. Сюжет В. Чаҳонбинӣ

Г. Таҳайюл Д. Ғоя

Книҳо персонаҷҳои мусбат ҳисоб меёбанд?

А. Онҳое, ки дар саросари воқеаҳои асар иштирок мекунанд.

Б. Онҳое, ки дар як қисми воқеаҳои сужети асар иштирок мекунанд.

В. Онҳое, ки лаҳзае пайдо шуда, дар ҳалли ягон масъала иштирок мекунанд

Г. Онҳое, ки идеалҳои пешқадами нависандаро ифода мекунанд.

Д. Онҳое, ки ғояҳои мусбатро ифода қарда, ба муқобили персонаҷҳои манфӣ мубориза мебаранд.

Образи инсонӣ дар асари бадеӣ, шахсияти алоҳидае, ки ҳислат ва феълу аъвори маҳсул дорад, чист?

А. Персонаж Б. Тип В. Қаҳрамон

Г. Образ Д. Характер

Он соҳан адабиётшиносии, ки бо тадқиқи тағйироти матни асари бадеӣ машғул аст, чӣ ном дорад?

А. Таърихшиносӣ Б. Адабиётшиносӣ В. Текстология

Г. Танқиди адабӣ Д. Китобшиносӣ.

Нишона ва хусусияти асосии сухани бадеӣ?

А. Бодалел. Б. Мантӣқӣ В. Образноқӣ Г. Боварибахш Д.

Ақлона

Нишона ва хусусияти асосии сухани илмӣ?

А. Образноқӣ Б. Мантӣқӣ В. Хиссиётанғезӣ Г. Зебой

Д. Таъсирбахшӣ

Адабиётшиносӣ чист?

- А. Як навъи адабиёт. Б. Хунари сухандонӣ В. Илм Г. Санъат
Д. Бадеият

Се шохҳои адабиётшиносӣ кадоманд?

- А. илми бадеъ, фасохат, балоғат
Б. поэтика, стилистика, назарияи адабиёт
В. илми аруз, илми кофия, илми бадеъ
Г. таърихи адабиёт, танкиди адабӣ, назарияи адабиёт
Д. фолклоршиносӣ, санъатшиносӣ, услубшиносӣ

Адабиётшиносӣ бо кадоме аз ин илмҳо бештар алоқаманд аст?

- А. Таърихшиносӣ Б. Фалсафа В. Табиатшиносӣ Г.
Забоншиносӣ Д. Этнография

Адабиётшиносӣ бо кадоме аз ин илмҳо бештар вобаста аст?

- А. Мантик Б. Иқтисод В. Фалсафа.
Г. Ҳукушиносӣ Д. Психология

Муаллифи асари машҳури «Поэтика» кист?

- А. Сукрот Б. Афлотун В. Арасту Г. Гегел
Д. Ибни Сино

Афкори эстетикӣ ва назарияи адабиёт дар кадом сарзамини дунёи қадим бештар ривоч ёфта буд?

- А. Ҳиндистон Б. Хитой В. Эрон Г. Юнон
Д. Миср

Дар «Поэтика»-и Арасту истилоҳи «мимесис» ба кадом маънӣ омадааст?

- А. Инъикоси воқеият Б. Санъати суҳан
В. Хаёлотҳои бадеӣ Г. Асари бадеӣ Д. Образ

Дар «Поэтика»-и Арасту истилоҳи «катарсис» чӣ маънӣ дорад?

- А. Лаззати гирифтан аз асари бадеӣ
Б. Пайравӣ қардан ба образҳои бадеӣ
В. Бомарифат шудан аз хондани асари бадеӣ
Г. Таъсир гирифтан аз асари бадеӣ
Д. Дониш гирифтан аз асари бадеӣ

Сарчашмаи афкори назарӣ-адабии файласуфонии асримиёнагии форсӣ тоҷикӣ (Ибни Сино, Форобӣ, Насриддини Тусӣ ва дигарон):

- А. Афкори адабиётшиносии Ҳинди қадим
Б. «Поэтика»-и Арасту
В. Афкори фалсафии Эрони қадим
Г. Афкори эстетикӣ Рими қадим

Д. Афкори адабиётшиносии олимони араб

Арасту адабиётро аз кадом ҷихат аз таърих бартар медонад?

- А. Адабиёт ҷиддитар ва фалсафитар аст.
- Б. Адабиёт шавқангезтар аст
- В. Адабиёт объективитар аст
- Г. Адабиёт зеботар аст
- Д. Адабиёт марғубтар аст.

Асари махсус оид ба назарияи адабиёт «Асос-ал-иктибос» ба калами кадоме аз файласуфони асримиёнагии форсу тоҷик тааллуқ дорад?

- А. Ибни Сино
- Б. Форобӣ
- В. Берунӣ
- Г. Насириддини Тусӣ
- Д. Зикриёи Розӣ

Муаллифи «Меъёр-ул-ашъор»-ро нишон диҳед?

- А. Ибни Сино
- Б. Ибни Рушд
- В. Насириддини Тусӣ
- Г. Форобӣ
- Д. Хайём

Аз назари файласуфони асримиёнагии форсу тоҷик ҷавҳари адабиётро кадом ҷиз ташкил мекунад?

- А. Инъикоси ҳаёт
- Б. Тахайюли ҳаёт
- В. Тасвири ҳаққонии зиндагӣ
- Г. Катъӣ роия қардани ҳақиқати ҳаёт дар тасвири бадеӣ
- Д. Айнан тасвир намудани воқеаҳои зиндагӣ

Дар асарҳои адабиётшиносии файласуфони асримиёнагии форсу тоҷик истилоҳи «муҳокот» ба кадом маънӣ омадааст?

- А. Образ
- Б. Ҳодисаи мавриди тасвир
- В. Асари бадеӣ
- Г. Чараҳои эҷоди асари бадеӣ
- Д. Дигаргун қардани ҳақиқати ҳаёт дар асари бадеӣ

Муносибати аслии образи бадеиро нисбат ба воқеият нишон диҳед:

- А. Образ-тасвири айнии ҳақиқати ҳаёт
- Б. Образ-тасвири субъективии ҳақиқати ҳаёт
- В. Образ-тасвири субъективии ба ҳақиқати ҳаёт монанд
- Г. Образ-тасвири объективии ҳақиқати ҳаёт
- Д. Образ-тасвири ҳаёлии ҳаёт

Муносибати аслии образи бадеиро нисбат ба воқеият нишон диҳед:

- А. Образ-нусхаи айнии ҳаёт аст
- Б. Образ-нусхаи ҳаёт аст
- В. Образ-нусхаи дигаргуншудаи ҳаёт аст

Г. Образ-маҳсули эҷоди таҳайюли нависанда аст, ки бо ҳаёт муносибат дорад.

Д. Образ-маҳсули пайравии эҷодии нависанде ба ҳаёт аст
Арзиши эстетикӣ образ дар чист?

- А. Дар ҳаётӣ будани он
- Б. Дар зебо ва таъсирбахш будани он
- В. Дар офарида шудани он
- Г. Дар ҳаёлий будани он
- Д. Дар фавкуллода будани он

Типикунони образи бадеӣ чист?

- А. Барчасти тасвир намудани образ
- Б. Ҳаққонӣ тасвир намудани образ
- В. Синфӣ (табақавӣ) тасвир намудани образ
- Г. Умумият бахшидан ба образ
- Д. Конкрет тасвир намудани образ

Фарқи тип аз образ дар чист?

- А. Дар фарқияти он.
- Б. Дар моҳияти иҷтимоии он
- В. Дар ҳаётӣ будани он
- Г. Дар равшан будани он
- Д. Дар намояндаи барчасти тоифа, табақа ё ғуруҳи муайян будани он

Қаҳрамони асари бадеӣ кист?

- А. Персонажи марказии асар
- Б. Персонаже, ки дар қоре аз худ қаҳрамонӣ нишон медиҳад
- В. Образи типӣ.
- Г. Образи ҳаётӣ
- Д. Персонажи мусбати марказии асар, ки хислатҳои ибратбахш дорад.

Аломатҳои характерро нишон диҳед:

А. Мачмӯи хислатҳо, одатҳо, рафтору кирдору гуфтор, завқ, ҷаҳонбинӣ ва дигар хусусиятҳои образ.

- Б. Мачмӯи донишҳо, мафкура, руҳияи образ
- В. Хислатҳои фавкуллодаи образ
- Г. Образи мукамал
- Д. Тавоноӣ ва барҷастагии образ

Унсурҳои шакли зоҳирӣ асари бадеиро нишон диҳед:

- А. Сужет ва композиция
- Б. Мавзӯ, мундариҷа, ғоя
- В. Образ, характер, тип.
- Г. Жанр, ҳаҷм, банду баст
- Д. Забон, услуб, метод

Унсурҳои шакли дохилии асари бадеиро нишон диҳед:

- А. Тип, характер
- Б. Жанр ҳаҷм
- В. Банду баст, сужет
- Г. Мавзӯ, мундариҷа
- Д. Ғоя, услуб

Арзиши бадеӣ ва эстетикӣ асари бадеӣ бо қадом ҷиҳати он алоқаманд аст?

- А. Мавзӯ
- Б. Мазмун
- В. Ғоя
- Г. Шакл
- Д. Забон ва услуб

Муаллифи рисолаи «Мазмун ва шакли асари бадеӣ».

- А. Х.Шарифов
- Б. Ю.Акбаров
- В. Ҳ.Шодиқулов

Г. А. Сатторов Д. С. Саъдиев

Муаллифи рисолаи «Тип ва типикунонӣ дар эҷодиёти бадеӣ»:

А. С. Саъдиев Б. Ч. Бақозода В. М. Шукуров

Г. Б. Худойдодов Д. Ҳ. Шодиқулов

Муаллифи рисолаи «Образи бадеӣ чист?»

А. С. Саъдиев Б. Ҳ. Мирзозода

В. Ҳ. Шодиқулов Г. А. Сатторов

Д. Р. Ҳодизода

Муаллифи рисолаи «Композитсия ва сужети асари бадеӣ»:

А. М. Шукуров Б. Ю. Акбаров

В. Х. Отахонова Г. Р. Амонов

Д. Р. Ҳодизода

Сужети асари бадеӣ чист?

А. Ҳамбастагии лаҳзаҳои воқеаҳои мавриди тасвир

Б. Воқеаҳои мавриди тасвир

В. Амалиёти қаҳрамонҳои асар

Г. Саргузашти қаҳрамонҳои асар

Д. Тасвири воқеаҳои ҳаёт

Асоси сужети асарро кадом чиз ташкил медиҳад?

А. Воқеа Б. Образ В. Амал Г. Кирдор Д. Низоъ

Воқеа дар тасвири нависанда ба чӣ асос меёбад?

А. Зиддият Б. Рӯйдод В. Ҳуччат Г. Шароит Д. Вазъият

Сужет дар асари бадеӣ аз кадом манбаъ ба вучуд меояд?

А. Аз ҳаёт гирифта мешавад

Б. Аз ҳаёли эҷодии нависанда ба вучуд меояд

В. Нима аз ҳаёт ва нима аз эҷоди худӣ нависанда

Г. Аз нақли одамони ҷудогона гирифта мешавад

Д. Аз асарҳои нависандагони дигар гирифта мешавад

Сужетҳои сайёр чист?

А. Воқеаҳо, ки дар макон ва замони гуногун тақдор шудаанд

Б. Сужетҳо, ки дар эҷодиёти шоири нависандагони даврони гуногун истифода шудаанд.

В. Сужетҳо, ки аз фольклор гирифта шудаанд

Г. Сужетҳо, ки аз адабиёти халқҳои дигар гирифта шудаанд

Д. Сужетҳо, ки касе онҳоро наофарндааст.

Як унсури сужет:

А. Оғоз (экспозитсия) Б. Матлаъ В. Мақтаъ

Г. Зиддият Д. Характер

Яке аз унсурҳои сужет:

А. Образ Б. Зиддият В. Гирех (завязка) Г. Матлаъ Д. Таҳаллус

Яке аз унсурҳои сужет:

А. Инкишоф Б. Ист В. Ходиса Г. Зиддият Д. Характер

Яке аз унсурҳои сужет:

А. Воқеа Б. Зиддият В. Авҷ (кулминация)

Г. Матлаъ Д. Ист

Яке аз унсурҳои сюжет:

А. Гирехкушо (развязка) Б. Зиддият

В. Воқеа Г. Матлаъ

Д. Ист

Сохти асари бадеӣ, тартиби нақли воқеаҳо ва тарзи ҷо ба ҷо гузоштани иштироккунандагони асар, ки барои тасвир қардани манзараи томи ҳаёт ва мувофиқи фаҳми ҳуди нависанда эзоҳ дода шудани ҳодисаҳои зиндагонӣ имконият медиҳад, чӣ ном дорад?

А. Сюжет Б. Композитсия В. Мавзӯ

Г. Ғоя Д. Мазмун

Қисми сюжет, ки нависанда дар бораи қаҳрамонони худ ва муҳити онҳо маълумоти пешакӣ дода, он вазъиятеро, ки пеш аз сар шудани воқеаи асар вучуд дошт, эзоҳ медиҳад, чӣ ном дорад?

А. Кулминатсия Б. Гирехбанди воқеа

В. Гирехкушои воқеа Г. Экспозитсия

Д. Инкишофи воқеа

Композитсияи асари бадеӣ чист?

А. Воқеа ё силсилаи воқеаю ҳодисаҳои, ки мазмуни асари бадеиро ташкил қардаанд

Б. Ҳодисаҳои ҳаёт, ки нависанда дар асари ҳеш тасвир қардааст

В. Хулоса ё фикри асосие, ки нависанда дар асари худ аз тасвири ҳодисаҳои ҳаёт баровардааст.

Г. Сохти асари бадеӣ, тартиби нақли воқеаҳо ва тарзи ҷо ба ҷо гузоштани иштироккунандагони асари бадеӣ.

Д. Масъалаи асосие, ки нависанда дар асар тасвир қардааст.

Қисми иловагии сюжет, ки пешакӣ моҳияти воқеаҳои асар ва ё баъзе хусусиятҳои образҳои шарҳ медиҳад, чӣ ном дорад?

А. Экспозитсия Б. Гирехбанд В. Пролог

Г. Эпилог Д. Кулминатсия

Кулминация чист?

А. Қисми сюжет, ки пас аз авҷи воқеаҳо меояд, дар он ҳалли масъала ва зиддиятҳо мушоҳида мешавад

Б. Қисми сюжет, ки инкишофи воқеаҳои асар ба нуқтаи олии худ мерасад

В. Қисми сюжет, ки аз он ҷо воқеаҳои асар сар мешавад

Г. Қисми сюжет, ки нависанда дар бораи қаҳрамонони худ ва муҳити онҳо маълумоти пешакӣ медиҳад.

Д. Қисми сюжет, ки дар он пешакӣ моҳияти воқеаҳои асар ва ё баъзе хусусиятҳои образҳои шарҳ дода мешавад.

Робитаю алоқамандии қисматҳои таркибии асари бадеӣ чӣ ном дорад?

А. Сюжет Б. Композитсия В. Ғоя Г. Мазмун Д. Шакл

Ҷои оғоз (экспозитсия) дар асари бадеӣ:

А. Аввали асар Б. Миёни асар В. Охири асар

Г. Ҷойҳои гуногуни асар Д. Дар муқаддима

Гирех (завязка) ба кадом ҷиҳати асари бадеӣ тааллуқ дорад?

- А. Ба воқеа (сужет) Б. Ба характер
 В. Ба устухонбандӣ Г. Ба услуб
 Д. Ба забон

Авҷ (кулминатсия) дар сужети асари бадеӣ чист?

- А. Мукамал гардидани образҳо
 Б. Пурра зохир шудани характерҳо
 В. Ошқор шудани зиддият
 Г. Тезу тунд шудани воқеаҳо, ба қиём расидани зиддият
 Д. Равшан шудани муносибати байни қаҳрамонҳо

Нуқтаи олиӣ сужет қадом лаҳзаи он аст?

- А. Гирех Б. Гирехқушо В. Авҷ Г. Анҷом
 Д. Зиддият

Охири нунсури асосии сужет:

- А. Анҷом Б. Авҷ В. Зиддият Г. Гирех (завязка)
 Д. Гирехқушо (развязка)

Унсурҳои иловагӣ (ғайри асосӣ)-и сужет:

- А. Гирех, гирехқушо (развязка, завязка)
 Б. Оғоз, анҷом (пролог, эпилог)
 В. Инқишоф
 Г. Оғоз (экспозитсия)
 Д. Авҷ (кулминатсия)

Устухонбандӣ (композитсия)-и асари бадеӣ чист?

- А. Ягонагии мазмун ва шакл
 Б. Ягонагии унсурҳои сужет
 В. Ягонагии ҷузъҳои таркибии асар
 Г. Ягонагии унсурҳои шакли асар
 Д. Ягонагии ва мувофиқати забону услуби асар

Қадме аз адабиётшиносони гузаштаи тоҷик дар бораи устухонбандии асари бадеӣ бештар ихтисори ақида қардааст?

- А. Родуёӣ Б. Шамси Қайс В. Рашиди Ватвот
 Г. Атоуллоҳ Хусайнӣ Д. Шарафиддини Румӣ

Қисмҳои таркибии шеърӣ классикӣ тоҷикро нишон диҳед:

- А. Матлаъ, гурез, матлаб, мактаъ
 Б. Ташбиб, тахаллус, мадх, дуо
 В. Тарҷеъбанд, таркиббанд, мусаммаат
 Г. Тазмин, тасмит, восила
 Д. Дар ин ҷо нест

Ибтидо (оғози)-и асари бадеиро ҷӣ меғуфтанд?

- А. Оғоз Б. Муқаддима В. Аввал Г. Матлаъ
 Д. Ибтидо

Истилоҳи «таҳаллус» чун унсурӣ композитсионӣ шеър (қасида) ба қадом маънӣ меояд?

- А. Лақаби шоир Б. Аввали шеър
 В. Байти пур аз (гурезгоҳи) шеър
 Г. Охири шеър Д. Қисми асосӣ шеър

Хусни тахаллус чист?

А. Ба таври барчаства ва зебо аз мавзуи муқаддимаӣ ба мавзуи асосии шеър гузаштани шоир.

Б. Ба маънии байт мувофиқ карда зикр намудани номи шоир

В. Шеърро марғуб ва зебо оғоз кардани шоир

Г. Зебоии маънии тахаллус (лақаб)-и шоир

Д. Латиф ва зебо ба охир расондани шеър

Максад ва дархости шоир дар кадом қисми таркибии шеър ифода меёфт?

А. Дар матлаъ Б. Дар тахаллус В. Дар талаб

Г. Дар дуо Д. Дар мактаъ

Мактаи асар чист?

А. Чои бурида ва қатъ шудан асар.

Б. Унсури композитсионии асар

В. Санъати бадеие, ки дар охири асар истифода мешавад

Г. Хулосаи ғоявии асар

Д. Охири асар

Мавод (материал)-и асосии адабиёт кадом аст?

А. Ҳуҷчатҳо Б. Асарҳои мавҷуда В. Фолклор

Г. Забон Д. Ҳодисаи ҳаёт

Унсурҳои мундариҷаи асари бадеӣ:

А. Воқеаи мавриди тасвир, сужет

Б. Мавзӯ, мазмун, ғоя

В. Образ, характер, тип

Г. Устухонбандӣ, услуб, забон

Д. Қаҳрамон, персонаж

Дар адабиёт тип ба кадом маънӣ аст?

А. Ифодаи мисоли конкрет (фард) дар симои умумӣ

Б. Ифодаи умум дар симои конкрет (фард)

В. Инъикоси умум

Г. Инъикоси конкрет (фард)

Д. Тасвири конкрет

Моддаи (сарчашмаи) образи бадеӣ:

А. Ҳаёт Б. Таҳайюли эҷодкор

В. Таҷрибаи адабӣ Г. Анъанаҳои адабӣ

Д. Ҳаёл

Муносибати байни мазмун ва шакли асари бадеӣ чӣ гуна аст?

А. Чудошаванда (фарққунанда) Б. Чудонашаванда

В. Мазмун-асосӣ Г. Шакл-асосӣ

Фанне, ки бо бисёр соҳаҳои дигари илм-фалсафа, таърих, забоншиносӣ, санъатшиносӣ ва ғайра алоқаманд буда, ба воситаи онҳо адабиёти бадеиро ҳаматарафа васеъ ва амиқ меомӯзад, чӣ ном дорад?

А. Маърифатшиносӣ Б. Услубшиносӣ

В. Адабиётшиносӣ Г. Сиёсатшиносӣ

Д. Шеършиносӣ

Фанне, ки бо ҷабдиҳои таълими илми адабиёт машғул шуда, ба донишҷӯён доир ба мафҳумҳои одди фанни адабиётшиносӣ ва асосҳои аввалии он маълумот медиҳад, чӣ ном дорад?

- А. Таърихи адабиёт Б. Матншиносӣ
В. Маърифатшиносӣ Г. Назарияи адабиёт

Д. Муқаддимаи адабиётшиносӣ

Як соҳаи санъат, ки хусусияти ҳоси он бо ёрин сухан ба вучуд овардани образи бадеӣ ва тасвир намудани ҳаёт мебошад:

- А. Рассомӣ Б. Ҳайкалтарошӣ
В. Адабиётшиносӣ Г. Адабиёти бадеӣ Д. Мусиқӣ

Қисми ёридихандаи илми адабиётшиносӣ, ки бо материалҳо доир ба инкишофи таърихи назарияю амалия ва танқиди адабӣ шинос менамояд:

- А. Матншиносӣ Б. Таърихнигорӣ В. Назарияи адабиёт
Г. Таърихи адабиёт Д. Китобшиносӣ

Шахсоне, ки ҳақиқатаи дар зиндагӣ вучуд дошта, асоси типҳои асари бадеӣ мешаванд, чунин ном доранд:

- А. Персонаж Б. Қаҳрамон В. Образ Г. Прототип
Д. Характер

Намояндаи барҷастаи фалсафаи Юнони қадим, ки дар асари худ «Риторика» дар бораи адабиёту санъат муҳокима рондааст:

- А. Афлотун Б. Сукрот В. Гераклит Г. Арасту
Д. Горатсий

Образҳои бадеие, ки дар санъату адабиёт хислатҳои муҳими иҷтимоии гурӯҳи одамонро акс мекунанд, чӣ номда мешавад?

- А. Прототип Б. Характер В. Персонаж Г. Тип
Д. Қаҳрамон

Шакли махсуси дарк намудани ҳаёт, ки он фақат ба санъату адабиёт ҳос буда, ба сифатҳои муайян соҳиб мебошад:

- А. Прототип Б. Сужет В. Образ
Г. Метод Д. Мавзӯ

Воситаи асосии тасвири ҳаёт аз тарафи нависанда:

- А. Воқеаи ҳаётӣ Б. Санъатҳои лафзӣ
В. Санъатҳои маънавӣ

Г. Оҳанги мусиқӣ Д. Забони адабиёти бадеӣ

Ҳодисаҳои ҳаёт, ки нависанда дар асараш тасвир кардааст, он маъсалаи асосӣ, ки нависанда дар асар пеш гузоштааст ва ҳал намудааст, чӣ ном дорад?

- А. Ғоя Б. Тип В. Сужет Г. Мавзӯ

Д. Композитсия

Воқеа ё силсилаи воқеаю ҳодисаҳо, ки мазмуни асари бадеиро ташкил карда, характери одамон ва тақдирҳои онҳоро маънидор менамояд, чӣ ном дорад?

- А. Композитсия Б. Сужет В. Мавзӯ Г. Ғоя
Д. Метод

Гояи асари бадеи чист?

А. Он масъалаи асосӣ, ки нависанда дар асар пеш гузоштааст ва ҳал намудааст

Б. Воқеа ё силсилаи воқеаю ходисаҳое, ки мазмуни асари бадеиро ташкил кардаанд

В. Хулосае, ки нависанда дар асари худ аз тасвири чихатҳои гуногуни ҳаёт баровардааст.

Г. Тартиби нақли воқеаҳо, ҷо ба ҷо гузошта шудани қисмҳои асари бадеӣ

Д. Ходисаҳои ҳаёт, ки нависанда дар асараш тасвир кардааст

Қисми иловагии сюжет, ки дар боран воқеаҳои минбаъдаи асар ва тақдирӣ ояндаи қаҳрамонон маълумот медиҳад, чӣ ном дорад?

А. Кулминатсия Б. Экспозитсия В. Пролог

Г. Эпилог Д. Инкишофи воқеа

Як қисми сюжет, ки дар он инкишофи воқеаҳои асар ба шиддатноктарин нуқтае мерасад, чӣ ном дорад?

А. Гирехбанди воқеа Б. Гирехкушои воқеа

В. Кулминатсия Г. Экспозитсия

Д. Инкишофи воқеа

Қисми сюжет, ки аз он ҷо воқеаҳои асар сар мешавад ва боиси сар задани воқеаҳои дигар мегардад, чӣ ном дорад?

А. Гирехкушои воқеа Б. Кулминатсия

В. Гирехбанди воқеа Г. Экспозитсия

Д. Эпилог

Қисми сюжет, ки одатан пас аз кулминатсия меояду дар он ҳамаи масъала ва конфликтҳо мушоҳида мешавад, чӣ ном дорад?

А. Гирехбанди воқеа Б. Пролог В. Экспозитсия

Г. Гирехкушои воқеа Д. Авҷи воқеа

Экспозитсия чист?

А. Қисми сюжет, ки нависанда дар бораи қаҳрамонони худ ва муҳити онҳо маълумоти пешакӣ дода, вазъияти пеш аз сар шудани воқеаҳо эзоҳ медиҳад.

Б. Қисми сюжет, ки инкишофи воқеаҳо ба назар мерасад

В. Қисми сюжет, ки инкишофи воқеаҳо ба авҷи олии худ мерасад

Г. Қисми сюжет, ки пас аз авҷи воқеаҳо меоянду дар он зиддияти асар пурра ҳал мегардад

Д. Қисми сюжет, ки нависанда дар бораи муҳити воқеаҳо ва баъзе хусусиятҳои образҳо пешакӣ маълумот медиҳад.

Муаллифи «Чаҳор мақола»-ро муайян кунед?

А. Умарӣ Родуёӣ Б. Авҷи Бухорӣ

В. Низомии Арӯзии Самарқандӣ Г. Шамси Қайси Розӣ

Д. Хусайн Воизи Кошифӣ

**НАМУНАИ ТЕСТҲО ДОИР БА НАЗОРАТИ
МАРРАВИИ ДУЮМ**

Моҳияти ягон ҷисм ё предмет, асоси ягон воқеа ё ҳодиса чӣ ном дорад?

А. Шакл Б. Образ В. Мазмун Г. Санъат Д. Метод.

Шеър, ки ҳар бандаш аз ҷаҳор мисраъ иборат аст, чӣ ном дорад?

А. Мусаллас. Б. Муҳаммас. В. Мусаддас.

Г. Рубой. Д. Мураббаъ.

Муҳимтарин нишонаҳои ҷинси драма аз инҳо иборат аст:

А. Амалу ҳаракат қонуниятӣ марказии ин ҷинсро ташкил медиҳад.

Мавҷудияти сюжет ҳатмист. Ду роҳи истифодаи забон дида мешавад.

Б. Образи бадеӣ дар он на дар асосии воқеаю ҳодисаҳо, балки дар асоси баёни эҳсосоти андешаю офарида мешавад.

В. Воқеа аз нуқтаи назари замон ва макон маҳдуд буда, аммо он бағоят яқлук аст. Зиддият дида намешавад.

Г. Тамоми мазмун дар асоси гуфтугӯи персонажҳо бунёд меёбад, сюжет дида намешавад.

Д. Ҳаракат, амалиёт рамзӣ буда, дар сахна намоиш меёбад. Сухани тавсифии нависанда мавқеи асосиро ташкил медиҳад.

Муҳимтарин нишонаҳои ҷинси эпикӣ аз инҳо иборат аст:

А. Қонуниятӣ марказии ҳамаи асарҳои эпикӣро амалу ҳаракат ташкил медиҳад. Воқеа боиси ягонагию яқлукгии асар мегардад. Аммо дар он сюжет дида намешавад.

Б. Дар ин ҷинс образҳои зиёд дида мешавад. Нависанда имконияти ҳаматарафа тасвир кардани характерҳоро дорад. Тамоми мазмуни асар дар асоси гуфтугӯи персонажҳо бунёд меёбад.

В. Амалиёт дар ин ҷинс ба маънои табиӣ худ вонамеҳӯрад. Воқеа дида намешавад. Сюжети бағоят шавқовар, мураккабу дурудароз дида мешавад.

Г. Воқеаю ҳодисаҳо мавқеи калонро соҳибанд, нависанда имкон дорад, ки образҳои сершумор офарад. Сюжет дар он ҳатмист.

Д. Амалу воқеа дида намешавад, ба ҷои ҳуди воқеа ҳиссиёту ҳаяҷон аз воқеа ё андешаю мулоҳиза доир ба он баён мешавад.

Сюжети драма чӣ гуна хусусиятҳо дорад?

А. Сюжет дар ин ҷинс умуман вучуд надорад.

Б. Сюжет метавонад баъзан ҳеле мураккаб, дурудароз шуда, аз ҷандин ҳатти нисбатан мустақили дохилӣ иборат бошад.

В. Ба ҷои воқеаю ҳодисаҳои сюжет ҳиссиёту ҳаяҷони персонажҳо дар сахна намоиш меёбад.

Г. Сюжет ҳеле мӯъҷаз ва муҳтасар буда, он ҳамагӣ аз якчанд воқеаи бо ҳамдигар сахт алоқаманд фароҳам меояд.

Д. Сюжет дар он таркибан содда буда, он ниҳоят печ дар печ мебошад.

Ҳатҳои барзиёд дида мешавад.

Шеър, ки аз як чанд банд иборат буда, ҳар бандаш ба ҳаҷми як ғазал ва аз ҷиҳати тартиби қофиябандӣ монанди ғазал мустақил аст ва дар шеърҳои ҳар як бандаш байти восита дорад, чӣ номида мешавад?

- А. Мустазод. Б. Қасида. В. Тарчъбанд.
Г. Ғазал. Д. Қитъа.
- Жари драма ^{авие, ки аз матни адабии асарҳои калони мусиқавӣ аз}
қабилӣ оперетта и ^{борат аст, чӣ номида мешавад?}
- А. Драма. Б. Мазхака. В. Мелодрама.
Г. Монодрама. Д. Либретто.
- Фочиа чист?
А. Жанри драма ^{авие, ки дар он чихатҳои манфии шахсон танқид қарна}
мешавад.
- Б. Жанри драма ^{авие, ки аз омезиши унсурҳои либретто ва мазхака иборат}
буда, дар он ҳодисаҳои зиддиятноки зиндагӣ тасвир меёбад.
- В. Жанри драма ^{авие, ки қаҳрамони асар дар муборизан нобаробар барои}
идеалҳои бузург қурбон мегардад.
- Г. Асари ҳачвие ^{сабуке, ки дар он иллатҳои одамон фош мегардад.}
Д. Асари ҳачвие ^{ки бо назм навишта мешавад.}
- Шакли шеър ^{авие, ки аз як мисраъ ё як байт иборат буда, дар он фикри}
муяққили комил баён ^{гардидааст, чунон ном дорад:}
- А. Рубой. Б. Ёубайтӣ. В. Қитъа.
Г. Маснавий. Д. Фард.
- Шеър ^{е, ки ҳар} байташ ҳамвази ва ҳамқофия аст, чӣ номида
мешавад?
- А. Фард. Б. Мустазод. В. Маснавий.
Г. Ғазал. Д. Рубой.
- Дар қадон чавоб ^х ^{усуниятҳои муҳими ҷинси драма зикр ёфтааст?}
- А. Воқеаҳо тасвир ^{намешавад, имконияти васеи образофарӣ дида}
мешавад.
- Б. Ҳиссиёту андеша ^{мавқеи калон дорад. образи қаҳрамони лирикӣ}
офарнда мешавад.
- В. Ягонагии амалиёт ^{задухӯрд, зиддият, баҳсу мунозира дида мешавад.}
- Г. Воқеаҳо тобеи зар ^{ҳои гузаштаанд, образи қаҳрамони лирикӣ офаранда}
мешавад.
- Д. Асосан образи на ^{исанда ба назар мерасад, сужети мураккаб дорад.}
- Ҳикояи ҳикматоме ^{е, ки ҳаҷман хурд ва аз чихати мундариҷа}
пурмазмун мебошад, чӣ ном дорад?
- А. Ҳикоя. Б. Дост ^{н.} В. Ғазал.
Г. Нобелла. Д. Латифа.
- Охири байти ғазал ^{чӣ} ном дорад?
- А. Охирсухан. Б. А ^{нҷом.} В. Матлаъ
Г. Мактаъ. Д. И ^{мом.}
- Ҳиссае аз ғазал ^{ё қас} ^{нда, ки чун яке аз шаклҳои муҳтасари шеър}
матлаъ ва мактаъ ^{надорад, ий} ном дорад?
- А. Фард. Б. Муҳамма ^{ас} В. Қитъа.
Г. Байт. Д. Мустазод.
- Дар қадон чавоб ^х ^{усуниятҳои сужет дар ҷинси эпикӣ дуруст} ^{нишон}
дода шудааст?

- А. Сужет дар ин чинс умуман вучуд надорад.
- Б. Сужет метавонад баъзан хеле мураккаб, дуру дароз шуда аз чандин хатти нисбатан мустикали дохилий иборат бошад.
- В. Ба ҷои воқеаю ходисаҳои сужет ҳиссиёту ҳаяҷони персонажҳо дар сахна намоиш меёбанд.
- Г. Сужет хеле муъҷаз ва муҳтасар буда, он ҳамагӣ аз якчанд воқеаи бо ҳамдигар сахт алоқаманд фароҳам меояд.
- Д. Сужет дар он таркибан содда буда, он ниҳоят печ дар печ мебошад. Хатҳои барзиёди мустикалро соҳиб аст.
- Дар кадом ҷавоб муҳимтарин нишонаҳои чинси лирикӣ дуруст номбар шудаанд?
- А. Қонуниятҳои марказии ҳамаи асарҳои лирикиро амалу ҳаракат ташкил медиҳад. Воқеаҳои ҳиссиёти ягонагиро яқлухти асар мегардад. Аммо дар он сужет дида намешавад.
- Б. Дар ин чинс образҳои зиёд дида мешавад. Нависанда имконияти ҳаматарафа тасвир кардани характерҳоро дорад. Тамоми мазмунҳои асар дар асоси гуфтугӯи персонажҳо бунёд меёбад.
- В. Амалиёт дар ин чинс ба маънои табиии худ вонамехӯрад. Воқеаи дида намешавад. Сужет ба ғоят шавқовар, мураккабу дуру дароз дида мешавад.
- Г. Воқеаю ходисаҳо мавқеаи калонро соҳибанд, нависанда имкон дорад, ки образҳои сершумор офарад. Сужет дар он хатмист.
- Д. Амалу воқеаи дида намешавад. Ба ҷои воқеаи ҳиссиёту ҳаяҷон аз воқеаи андешаю мулоҳизаи дор ба он баён мешавад.
- Дар кадом ҷавоб муҳимтарин нишонаҳои чинси лирикӣ дуруст номбар шудаанд?
- А. Амалу ҳаракат қонуниятҳои марказии онро ташкил медиҳад. Мавҷудияти сужет хатмист, дуруҳи истифодаи забон дида мешавад.
- Б. Образи баландӣ дар он на дар асоси воқеаю ходисаҳо, балки дар асоси баёни эҳсосоту андешаҳо офарида мешавад.
- В. Воқеа аз нуқтаи назари замони ва мақом маҳдуд буда, аммо он ба ғоят яқлухт аст. Зиддият низ кӯтоҳ, таркибан содда буда, аммо ба ғоят пуршиддат аст.
- Г. Тамоми мазмун дар асоси гуфтугӯи персонажҳо бунёд меёбад, сужет дида намешавад.
- Д. Ҳаракат, амалиёт рамзӣ буда, дар сахна намоиш меёбанд. Сухани тасвирӣ нависанда мавқеаи асосиро ташкил медиҳад.
- Тасвири кифоӣ сару либос ва умуман зоҳири инсон чӣ ном дорад?
- А. Симо Б. Портрет В. Манзара.
- Г. Характер Д. Чаҳонбинӣ
- Асарҳои хурди маълум, ки дар асоси як ё якчанд воқеаи дар атрофи як сужет гирд оварда шудаанд, чӣ ном дорад?
- А. Очерк Б. Латифа В. Новелла
- Г. Ҳикоя Д. Баллада

Жанри эпикне, ки дар воқеаи начандон калони вай ҳар гуна махлуқот, наботот, ашӯ иштирок менамоянд, чӣ ном дорад?

- А. Латифа Б. Баллада В. Новелла
Г. Очерк Д. Тамсил

Жанри эпикне, ки дар он як воқеаи том ва ё силсилаи воқеаҳои бо ҳамдигар саҳт алоқаманд тасвир меёбад, чӣ ном дорад?

- А. Очерк Б. Ғазал В. Новелла
Г. Ҳикоя Д. Повест

Жанри калони эпикне, ки дар он роҳҳои гуногуни ҳаёти шахс ва муносибатҳои мураккаби ӯ бо ҷамъият ва одамон тасвир меёбад, чӣ ном дорад?

- А. Ғазал Б. Қасида В. Новелла
Г. Трагедия Д. Роман

Байти аввали ғазал ва қасида чӣ ном дорад?

- А. Муқаддима Б. Дебоҷа
В. Сарсухан Г. Мақтаъ
Д. Матлаъ

Жанри эпикне, ки дар он нақлҳои хурди ҳазломез ва ҳаҷвие оварда мешаванду дар байни халқ шӯҳрат доранд, чӣ ном дорад?

- А. Ҳикоя Б. Очерк В. Новелла
Г. Латифа Д. Баллада

Жанри лирикне, ки ҳамагӣ аз чордах мисраъ иборат буда, сохти қофияаш абба-абба-ввг-дгд мебошад, чӣ ном дорад?

- А. Ғазал Б. Қасида В. Маснавий
Г. Сонет Д. Назира

Дар кадом ҷавоб тарзи қофиябандии мусаммати мусаллас дуруст зикр ёфтааст?

- А. аба, вва, ббб Б. ава, ааа, аба
В. ввб, ааб, бба Г. ааа, бба, вва
Д. ааб, бба, ввв

Шакли шеърне, ки ҳар ду мисраъи дорон як қофия аст, чӣ ном дорад?

- А. Таркиббанд Б. Тарҷеъбанд
В. Маснавий Г. Ғазал
Д. Назира

Жанри хурди лирикне, ки ҳамагӣ аз як байт иборат буда, мисраъҳои ғоҳе ҳамқофия ва ғоҳе аз қофия озод мешаванд, чӣ ном дорад?

- А. Байт Б. Фард В. Матлаъ Г. Мақтаъ
Д. Дубайтӣ

Он порчаҳои лирикне, ки дар ҷойҳои гуногуни асарҳои эпикӣ, аксаран дар оғози он, аввалу охири бобу фасл ва ё воқеаҳо дида мешаванд, чӣ ном дорад?

- А. Сокинома Б. Фардиёт В. Таркиббанд
Г. Тарҷеъбанд Д. Назира

Жанри адабие, ки баъди ҳар як мисраъ, ду мисраъ ё се мисраъ яктой ё дутой порчаи мавзунӣ мустақилмаъно иловагӣ оварда мешавад, чӣ ном дорад?

- А. Мустазод Б. Таркиббанд Д. Қасида
В. Тарҷеъбанд Г. Маснавий

Жанри хурде, ки дар он тарзи баён бағоят мўъҷаз, «сухан дар он тиллобаркаш» ва дар асоси як воқеа сохта мешавад, чӣ ном дорад?

- А. Латифа Б. Ғазал В. Баллада Г. Ҳикоя Д. Новелла

Дар кадом жанр зиддият мураккабу тўлонӣ буда, аз чандин зиддияти ҳачман хурду калон иборат мегардад?

- А. Очерк Б. Ҳикоя В. Повест Г. Драма.
Д. Трагедия

Жанри адабие, ки дар он эҷодкор чизҳои ҷолиби диққати дар шаҳру кишварҳои гуногун дидааш ва ҳодисаю ҳолатҳои шавқовари мушоҳида кардааш ва ё аз сар гузаронидаашро тасвир мекунад, чӣ ном дорад?

- А. Очерк Б. Ёддошт В. Романи тарҷимаиҳолий Г. Эпопея
Д. Сафарнома

Жанри адабие, ки қонуни муҳимтаринаш ҳаққонӣ тасвир карлани ҷузъияти касбу ҳунар мебошад, чӣ ном дорад?

- А. Сафарнома Б. Ёддошт В. Сокинома Г. Шахрошуб
Д. Тарҷеъбанд

Асари сабуки сахнавии ҳаҷвие, ки дар бораи камбудҳои гуногуни ҳаёт ва маишати одамон эҷод шудааст, чӣ ном дорад?

- А. Мелодрама Б. Либретто В. Мазҳака
Г. Инсценировка Д. Водевиль

Файласуфони асримиёнагии форсу тоҷик шеърро чӣ наъв таъриф кардаанд?

- А. Шеър-каломи мавзун аст.
Б. Шеър-каломи муҳайял (хаёлангез) аст
В. Шеър-каломи мазмундор аст
Г. Шеър-каломи кофиядор аст
Д. Шеър-каломи зебо аст

Шеършиносон (муаллифони китобҳои омиди илми бадеъ)–и асримиёнагии форсу тоҷик шеърро чӣ ҳел таъриф кардаанд?

- А. Шеър-каломи хаёлангез аст
Б. Шеър-каломи мавзун ва кофиядор аст
В. Шеър-каломи ораста бо санъатҳои суҳан аст
Г. Шеър-каломи таъсирбахш аст.
Д. Шеър-каломи эҷодшуда аст

Се чинси адабиро нишон диҳед:

- А. Эпопея, баллада, элегия
- Б. Эпос, лирика, драма
- В. Новелла, повест, роман
- Г. Достон, кисса, ғазал
- Д. Трагедия, комедия, публицистика

Муҳимтарин нишонаҳои чинси эпикӣ:

- А. Амал, воқеа, сужет
- Б. Зиддият, портрет, манзара
- В. Тасвири субъективӣ, тасвирҳои муфассал, мавҷудияти қаҳрамон
- Г. Бузургии ҳаҷми асарҳо, тафсилоти воқеаҳои мавриди тасвир, мавҷудияти персонажҳои бисёр.

Д. Конфликте тезу тунд, характерҳои равшан, образҳои барҷаста.

Жанри хурди ҳамосавӣ кадом аст?

- А. Ҳикоя
- Б. Баллада
- В. Новелла
- Г. Повест
- Д. Тамсил

Жанри калонтарини ҳамосавӣ кадом аст?

- А. Повест
- Б. Роман
- В. Эпопея
- Г. Баллада
- Д. Достон

Кадоме аз жанрҳои зерини ҳамосавӣ ба ҳуҷҷатҳо ва воқеияти реалӣ асос меёбад?

- А. Роман
- Б. Баллада
- В. Сафарнома
- Г. Эпопея
- Д. Новелла

Кадоме аз асарҳои зерини адабиёти классикии тоҷик ба жанри эпопея мансуб аст:

- А. «Шоҳнома»-и Фирдавӣ
- Б. «Ҳамса»-и Низомӣ
- В. «Ҳафт авранг»-и Чомӣ
- Г. «Калила ва Димна»
- Д. «Синдбоднома»

Жанри латифа ба кадом чинси адабӣ мансуб аст?

- А. Лирика
- Б. Драма
- В. Ҳамоса
- Г. Мазҳака
- Д. Новелла

Кадоме аз асарҳои зерини адабиёти классикии тоҷикро роман номида мумкин аст?

- А. «Лайлӣ ва Мачнун»
- Б. «Калила ва Димна»
- В. «Синдбоднома»
- Г. «Самаки айёр»
- Д. «Шоҳнома»

Гуруҳи махсуси жанрҳои ҳамосавӣ кадоманд?

- А. Баллада, эпопея
- Б. Очерк, сафарнома, ёддошт
- В. Латифа, тамсил
- Г. Ҳикоя, новелла, кисса
- Д. Повест, роман, достон

Хурдтарин жанри лирикаӣ тоҷик:

- А. Рубой
- Б. Қитъа
- В. Фард
- Г. Дубайтӣ
- Д. Тарона

Жанри маъмули лирикаӣ халқи тоҷик:

- А. Қитъа
- Б. Ғазал
- В. Дубайтӣ
- Г. Маснавӣ
- Д. Тамсил

Машхуртарин жанри лирикан халқи тоҷик, ки ба шеърн классикӣ низ дохил шуда, ривоч гирифтааст:

А. Дубайтӣ Б. Қитъа В. Тарона Г. Фард Д. Рубой

Ягона жанри лирикан классикин тоҷик, ки аз қайди қонун ва суннатҳои адабӣ озод аст:

А. Тарона Б. Қитъа В. Рубой Г. Ғазал Д. Қасида

Жанри маъмули лирикан халқи тоҷик:

А. Ғазал Б. Рубой В. Қитъа Г. Тарона Д. Қасида

Маснавий жанри кадом навъи адабиёт ҳисоб мешавад?

А. Лирика Б. Эпос В. Достон Г. Драма Д. Тамсил

Маснавиҳои ахлоқии классикин тоҷик ба кадом жанр мансубанд?

А. Достон Б. Лирика В. Қасида Г. Қиссаи манзум

Д. Назми номуайянжанр

Машхуртарин ва маъмултарин жанри лирикан классикин тоҷик:

А. Маснавий Б. Рубой В. Ғазал Г. Қасида Д. Қитъа

Дар муайян қардани ғазал чун жанри лирикӣ кадом ҷиҳатҳои он ба эътибор гирифта мешавад?

А. Мавзӯ (ишқ) Б. Қофиябандӣ В. Ҳачм

Г. Вазн Д. Мавзӯ, қофиябандӣ, ҳачм

Дар муайян қардани жанри шеър кадом ҷиҳатҳои он ба эътибор гирифта мешавад?

А. Мавзӯ Б. Шакл (вазну қофия) В. Ҳачм (шумораи байтҳо)

Г. Мазмун Д. Мавзӯ ва шакл

Жанри шеърн классикин тоҷик, ки бо адабиёти дарбор алоқаманд буд:

А. Мусаммат Б. Ғазал В. Қасида Г. Мустазод Д. Қитъа

Дар қасидаи мадеҳавӣ қаҳрамони лирикӣ кист?

А. Мамдӯх Б. Шоир В. Маҳбуба Г. Ошиқ Д. Рақиб

Дар кадом жанри қасида образи шоир бештар тачаллӣ (зуҳур) менамоянд?

А. Мадҳия Б. Ҳазония В. Ҳамрия Г. Фаҳрия Д. Ҳачвия

Навъи тазоди қасидаи мадҳия кадом аст?

А. Ҳачвия Б. Ҳолия В. Фаҳрия Г. Марсия Д. Шиквоия

Навъи қасида, ки дар давраҳои аввали таърихи адабиёти тоҷик (асрҳои X-XII) бештар ривоч дошт:

А. Шиквоия Б. Баҳория В. Мадҳия Г. Фаҳрия

Д. Ҳолия

Жанри лириқие, ки ашъори он аз бандҳои иборатанд:

А. Қасида Б. Маснавий В. Мусаммат Г. Мувашшаҳ

Д. Мунозира

Шакли шеърн классикин тоҷикро нишон диҳед:

А. Рубой Б. Байт В. Ғазал Г. Қитъа Д. Мухаммас

Муснақавитарин шакли шеърн классикин тоҷик кадом аст?

А. Ғазал Б. Рубой В. Мухаммас Г. Мусаммат

Д. Мустазод

4. Яке аз хуеусиятҳои асосии шеър, ки онро аз ҷухани муқаррарӣ, яъне аз наҷр ҷудо мекунад, чӣ номида мешавад?

А. Қофия Б. Байт В. Сужет Г. Ҳичо Д. Вазн
Номи асари назарии адабиётшинос С. Давронов чист?

А. «Соҳти шеъри тоҷикӣ»

Б. «Мазмун ва шакли асари бадеӣ»

В. «Образи бадеӣ чист» Г. «Анъана ва навоҷарӣ»

Д. «Композитсия ва сужети асари бадеӣ»

Дар кадом ҷавоб намӯҳҳои забони дуруст номбар шудаанд?

А. Китобӣ, сахнаӣ, бадеӣ Б. Гуфтугӯӣ, адабӣ, бадеӣ

В. Адабӣ, китобатӣ, шевагӣ Г. Архаистӣ, нав, гуфтугӯӣ

Д. Сахнаӣ, китобатӣ, шевагӣ

Бо як мизони муайян паси ҳамдигар такрор шудани порчаҳои тараннумӣ, яъне қисмҳои ҷудогонаи шеър, бо тартиби муайян омадани ҳичоҳои дарозу кӯтоҳ ва зада дар калимаҳо чӣ ном дорад?

А. Бадеият Б. Сужет В. Композитсия Г. Вазн Д. Аруз

Шеъре, ки вазнаш ба вазни маъмулӣ мувофиқат намекунад ё тарзи қофиябадиаш якхела нест ва ё умуман қофия надорад, чӣ ном дорад?

А. Шеъри арузӣ Б. Шеъри ҳичоӣ В. Шеъри тоҷикӣ

Г. Шеъри форсӣ Д. Шеъри озод

Поя (афонли) аруз чӣ ном дорад?

А. Ҳичо Б. Байт В. Садр Г. Баҳр Д. Рукн

Калима ё лафз, ки дар охири мисраҳо ё байтҳо пас аз қофия айнан такрор шуда меояд, чист?

А. Банд Б. Вазн В. Қофия Г. Метод Д. Радиф

Вазни шеърне, ки ба сифати ҳичо асос гирифтааст, чӣ ном дорад?

А. Вазни ҳичо Б. Вазни аруз В. Шеъри нав

Г. Рукн Д. Баҳр

Он калима ва ё гурӯҳи калимаҳо, ки баъди қофия меоянд, чӣ номида мешавад?

А. Вазн Б. Сабк В. Қофия Г. Радиф Д. Ҳичо

Он овози ҳамсадои охирина, ки дар решаи калимаҳои қофияшаванда такрор ҷамътааст, чӣ ном дорад?

А. Радиф Б. Равӣ В. Шакл Г. Таносуб

Д. Зулқофиятайн

Санъате, ки мисраҳои ба ду порай баробар аз рӯи вазн тақсимшавандаро мазмунан аз ҳам ҷудо меамаояд, чист?

А. Ирсоли-ул-масал Б. Ташбех В. Сачъ Г. Назира

Д. Таъсиф

Он забоне, ки аҳли саводи мардум дар муқовирот ба қор мебаранд, чӣ ном дорад?

А. Забони адабиёти бадеӣ Б. Забони муомилаӣ

В. Забони адабии гуфтугӯӣ Г. Вазн

Д. ташбех

Асаре, ки дар пайравии асари дигар эҷод шудааст, чӣ ном дорад?

А. Таркиббанд Б. Тарчъбанд В. Назира
Г. Таклид Д. Тазмин

Порчаҳои лирикӣ, ки дар чойхон гуногуни асари эпикӣ аксаран дар оғози он, аввалу охири бобу фасл ва ё воқеаҳо дида мешаванд, чӣ ном дорад?

А. Ручуи лирикӣ Б. Фардиёт В. Таркиббанд
Г. Ҳикояи лирикӣ Д. Назира

Он санъатҳои бадеие, ки тасвирҳои шоирона месозанд, чӣ ном доранд?

А. Санъатҳои бадеӣ Б. Санъатҳои лафзӣ
В. Санъатҳои адабӣ Г. Санъатҳои суҳан
Д. Санъатҳои маънавий

Он санъатҳои бадеие, ки барои оронш ва мавзунни суҳан хизмат мекунанд, чӣ ном доранд?

А. Санъатҳои бадеӣ Б. Санъатҳои маънавий
В. Санъатҳои суҳан Г. Санъатҳои адабӣ
Д. Санъатҳои лафзӣ

Ғазали машҳури Ҳофиз, ки матлаъаш чунин аст, дар кадом баҳр офарида шудааст?

*Агар он турки шерозӣ ба даст орад дили моро,
Ба холи ҳиндуяш бахшам Самарқанду Бухороро*

А. Рамал Б. Рачаз В. Мутақориб Г. Мутақорик
Д. Ҳазач

Рукни аслии байти зеринро муайян кунед:

*Диле дорим харидори муҳаббат,
К- аз у гарм аст бозори муҳаббат*

А. Фоилотун Б. Мустафилун В. Мафоилун
Г. Мафоилатун Д. Фаълун

Тавсифи чамоли духтарон ва васфи ишқу муҳаббатро дар аввали асари бадеӣ чӣ меноманд?

А. Насиб Б. Тағаззул В. Ташбиб Г. Матлаъ Д. Хусни талаб

Ғазали машҳури Ҳофиз, ки матлаъаш чунин аст, дар кадом баҳр навишта шудааст?

*Биё, то гул барафиномему май дар соғар андозем,
Фалакро сақф бичкофему тарҳи нав дарандозем*

А. Рамал Б. Раҷаз В. Мутақориб Г. Мутақорик
Д. Ҳазач

Рукни асосии байти зеринро муайян намоед:

*Абри озори баромад, боди наврӯзӣ вазид,
Вачҳи май мехоҳаму мутриб, ки мегӯяд, расид*

А. Мафоилун Б. Мафъулу В. Фоилотун Г. Фаълун
Д. Мустафилун

Ручуи лирикӣ дар достонҳои эпикӣ, ки фаслу бобҳои асарро ба ҳам мепайвандад, чӣ ном дорад?

А. Ушшоқнома Б. Ручуъ В. Ғарибнома
Г. Сокинома (муганнинома) Д. Тарабнома

Ручӯҳои лирикӣ дар дostonҳо фикру андешаҳои киро ифода менамоянд?

А. Муаллифро Б. Қаҳрамони асарро В. Хонандаро
Г. Гузаштагонро Д. Мардуми асарро

Ручӯҳои лирикӣ (сокиномаҳо) дар дostonҳо кадом вазифаро адо менамуданд?

А. Шарҳи ҳолат ва амали қаҳрамонҳо
Б. Муносибати муаллиф ба воқеаҳои мавриди тасвир
В. Вазифаи композитсионии ба ҳам пайвастании бобҳои дoston
Г. Вазифаи ифодаи эҳсосоти қалбии шоир
Д. Нишон додани ҳиссиёти қаҳрамонҳо.

Дар асари бадеӣ монолог чист?

А. Гуфтугӯи нависанда худ ба худ
Б. Гуфтугӯи персонажи асар худ ба худ
В. Гуфтугӯи байни персонажҳо
Г. Гуфтугӯи нависанда бо хонандаи асар
Д. Гуфтугӯи нависанда бо персонаж

Фарқи забони адабиёти бадеӣ аз забони адабӣ:

А. Нест Б. Забони бадеӣ аз забони адабӣ болотар аст

В. Забони адабиёти бадеӣ аз забони адабӣ ганитар буда, тамоми унсурҳои забони умумхалқиро фаро мегирад

Г. Забони адабиёти бадеӣ аз забони адабӣ маҳдудтар аст.

Д. Забони адабиёти бадеӣ фақат дар асарҳои бадеӣ кор фармуда мешавад.

Воҳиди асосии шеърӣ классикии тоҷик:

А. Мисраъ Б. Байт В. Банд Г. Байт ва банд

Д. Тамоми шеър

Воҳиди шаклҳои шеърӣ мусаммат:

А. Мисраъ Б. Байт В. Банд Г. Байт ва банд

Д. Тамоми шеър

Воҳиди вази дар шеърӣ тоҷикӣ:

А. Зада Б. Ҳичо В. Овози дароз Г. Овози кӯтоҳ

Д. Овози садонок

Дарачан муносибати эҷодкоронаи шоирони форсу тоҷик ба арӯзи адабӣ:

А. Арӯзро аз арабҳо гирифтаанд

Б. Арӯзро худ ихтироъ кардаанд

В. Арӯзро аз арабҳо гирифта, онро такмил додаанд

Г. Арӯзро нима аз арабҳо гирифта, нима худ илова кардаанд

Д. Арӯзро аз шеърӣ қадима (тоисломи)-и халқи худ гирифтаанд.

Вазифаи арӯз дар шеър:

А. Мавзун ва хушоҳанг қардани шеър

Б. Равшантар ифода намудани маънии шеър

В. Мукамал қардани техникаи шеър

Г. Барои намоиши ҳунари шоирӣ

Д. Барои санъаткорӣ

Қадам санъати шеърӣ ҳодисаҳои табиати бечон ва ашро ба қиёфаи инсон нишон медиҳад?

А. Ташбеҳ Б. Истиора В. Ташҳис Г. Киноя

Д. Мачоз

Жанри хурди эпикӣ, ки якҷанд воқеаю ҳодисаро дар бар мегирад ва доираи мавзӯаш аз новелла васеътар аст, чӣ ном дорад?

А. Повест Б. Дoston В. Роман Г. Ҳикоя

Д. Мазҳака

Жанри эпикӣ, ки дар он асосан воқеаҳои ҳақиқии зиндагӣ, одамони зинда аз рӯи мушоҳидаҳои бевоситаи нависанда ба таври бадеӣ таҷассум меёбанд:

А. Повест Б. Латифа В. Дoston Г. Роман

Д. Очерк

Жанри хурди эпикӣ, ки дар он рафтори ношоистаи баъзе одамони бадқирдор ва ё ҳодисаҳои носолиму нодурусти ҳаёти ҷамъиятӣ ҳаҷву истехзо мешавад:

А. Очерк Б. Ҳикоя В. Новелла Г. Фелъетон

Д. Роман

Жанри эпикӣ, ки аз ҷиҳати ҳаҷм ва композитсияи худ байни ҳикоя ва роман меистад:

А. Латифа Б. Новелла В. Мазҳака Г. Повест

Д. Очерк

Жанри маҳсуси эпикӣ, ки дар асоси саргузашти ҳуди нависанда ё аз рӯи он воқеаҳо, ки ӯ иштирокчи ва шохиди он шудааст, таълиф меёбад, чӣ ном дорад?

А. Очерк Б. Роман В. Ҳикоя Г. Трагедия

Д. Ёддошт

Жанри қалони эпикӣ, ки дар он роҳҳои гуногуни ҳаёти шахс ва муносибатҳои мураккаби ӯ бо ҷамъият ва одамон тасвир меёбад:

А. Ғазал Б. Қасида В. Новелла Г. Трагедия

Д. Роман

Тарзи қофиябандии рубоӣ:

А. аа, бб, вв, гг, ... Б. ба, ва, га, да, ...

В. ааб, ббв, ввб, ггд, ... Г. ааба, ббаб, ввбв, ...

Д. аавв, ббаа, вваа, ...

Шеър, ки ҳар бандаш аз ҷаҳор мисраъ иборат аст:

А. Мусаллас Б. Мухаммас В. Мусаддас

Г. Рубоӣ Д. Мураббаъ

Шеър, ки аз чор мисраи баробарвазну баробароҳанг иборат буда, дар он фикри пурра ва конкрет баён гардидааст:

А. Ғазал Б. Фард В. Қитъа Г. Рубоӣ

Д. Мураббаъ

Шакли шеърӣ, ки таркиби ҳар бандаш аз се мисраъ иборат аст?

А. Мураббаъ Б. Дубайтӣ В. Қитъа

Г. Мусаллас Д. Мусаддас

Шеъре, ки аз чихати сохт пас аз ҳар як мисраи комил ё байте боз порчаи мавзуи, яъне ним мисраи иловагии ба он ҳамоҳанг ва ҳамқофия дорад:

А. Маснавӣ. Б. Фард В. Мураббаъ

Г. Мустазод Д. Китъа

Шеъре, ки таркиби ҳар бандаш аз шаш мисраъ иборат аст:

А. Мухаммас Б. Мусамман В. Мураббаъ

Г. Мусаддас Д. Мусаллас

Шеъре, ки ҳар бандаш аз панҷ мисраъ иборат буда, дар банди якум ҳамаи мисраъҳо бо як таркиби қофия (ааааа) сохта мешаванд ва дар бандҳои дигар чор мисраи аввал алоҳидаю мисраи панҷумаш ба мисраи якуми банди аввал ҳамқофия аст (бббба, вввва, ...), чӣ ном дорад?

А. Мураббаъ Б. Мусаллас В. Мусаддас

Г. Мусамман Д. Мухаммас

Айнан ва ё қисмаи бетағйир такрор шудани якҷанд ҳарф ва ё личохо ҳамоҳанге дар охири мисраю байтҳо чӣ ном дорад?

А. Радиф Б. Банд В. Қофия Г. Ғазал Д. Вазн

Вазни шеърне, ки ба миқдори ҳичоҳо асос гирифтааст:

А. Вазни арӯз Б. Вазни ҳичо В. Шеъри озод

Г. Шеъри нав Д. Шеъри сафед

Яке аз ҷинсҳои асосии адабиёт, ки дар он ҳаёт асосан ба воситаи нақлу ривояг тасвир меёбад:

А. Лирика Б. Драма В. Публицистика Г. Роман

Д. Эпос

Ҷинси адабие, ки ҳаёт ва ҳодисаҳои зиндагӣро табиат дар он на бо баёни бевоситаи воқеаҳо ва саргузашти одамон, балки ба воситаи изҳори хиссиёту андешаи эҷодкор изҳор мешавад:

А. Драма Б. Эпос В. Лирика

Г. Ғазал Д. Достон

Воситаи тасвири бадеӣ, ки нависанда барои равшантар гардидани тасвир образ ё воқеаи тасвиркардаашро аз будаи зиёд карда нишон медиҳад:

А. Ташбеҳ Б. Тавсиф В. Киноя

Г. Муболиға Д. Мачоз

Калимаҳое, ки барои тасвири чиз ва ҳодисаҳо на ба маънои аслиашон, балки ба дигар маъно, ба маънои кӯчидаи сухан қор фармуда мешаванд:

А. Ташбеҳ Б. Тавсиф В. Мачоз

Г. Архаизм Д. Неологизм

Калима ё таъбире, ки ба ғайр аз маънои аслиаш боз маънои ҷида дошта, он ба тариқи пичинг қор фармуда мешавад:

А. Ташбеҳ Б. Муболиға В. Киноя

Г. Тавсиф Д. Мачоз

Калима ё иборати кӯҳна, ки дар забони имрӯзаи умумии миллии истеъмол намешавад:

А. Неологизм Б. Провинсиализм В. Варваризм

Г. Вулгаризм Д. Архаизм

Мачоз чист? Хусусияти асосии он аз чӣ иборат аст?

А. Образ ё воқеаи тасвиршаванда аз будаи зиёд нишон дода мешавад

Б. Калимае, ки ба ғайр аз маънои аслиаш боз маънои пичингро дорад.

В. Калимаҳое, ки на ба маънои аслиашон, балки ба дигар маъно, ба маънои кӯчидаи сухан қор фармуда мешаванд.

Г. Сифатҳои нав ба нави предмети тасвиршаванда номбар мешавад.

Д. Калимаҳое, ки барои равшании тасвир ба ягон чиз ё предмет монанд қарда мешаванд

Ду мисраъ шеърӣ мустақил ё худ ду мисраъ шеъре, ки аз ғазал, қасида, маснавӣ ва монанди инҳо гирифта шудааст:

А. Руки Б. Мактаъ В. Матлаъ Г. Аруз Д. Байт

Шеърӣ сюжетноки на чандон қалон чӣ ном дорад?

А. Қасида Б. Рубой В. Баллада

Г. Ғазал Д. Дубайтӣ

Яке аз хусусиятҳои асосии шеър, ки онро аз сухани муқаррарӣ, яъне аз наср чудо мекунад:

А. Қофия Б. Байт В. Сужет Г. Ҳичо Д. Вазн

Шумораи муайяни ҳичо дар сатрҳои шеър ва бо тартиби муайян омадани зада дар калимаҳо асоси қадом вазни шеърӣ мебошад?

А. Вазни аруз Б. Вазни озод

В. Вазни шеърӣ сафед Г. Вазни ҳичо

Д. Вазни шеърӣ нав

Ба ҳам бархӯрдани рафтору ятвор, нуқтаи назар, ғояҳо, эҳтисос, сазо кӯшиш ва манфиатҳои мухталифи ниғтироккунадагонӣ асар чӣ ном дорад?

А. Характер Б. Образ В. Сужет

Г. Конфликт Д. Персонаж

Асари сахнавӣ, ки воқеаҳои хандаоварро тасвир менамояд, ходисаҳои манфии ҷамъиятӣ ва ҳислатҳои бадӣ баъзе одамонро масҳара мекунад, чӣ ном дорад?

А. Фочиа Б. Драма В. Либретто

Г. Мелодрама Д. Мазҳака

Шеъре, ки аз ду байт (қор мисраъ) иборат аст, вале вазнаш ба вазни рубой мувофиқ намеояд:

А. Мураббаъ Б. Мусаллас В. Мухаммас

Г. Ғазал Д. Дубайтӣ

Воситаи тасвири бадеӣ, ки нависанда чизеро ба чизе монанд қарда, ба тӯфайли он равшании баёнро таъмин мекунад:

А. Тавсиф Б. Муболиға В. Ташбеҳ

Г. Киноя Д. Мачоз

«Хусну ҷамоли Гулнор таъсирбахшо буд: ҷашми сиёҳи оташбор, миҷғони дарози ҷоншиқор ва абруи қачи дунболадори ӯ ҳар бинандаро аз ҷо мебурд: қадӣ навраста, руи ҳуҷиста, зулфи шикаста, абруи пайваста --

хама ба якдигар мутаносиб... хама ба якдигар зебанда яфтида буданд»
(С.Айнӣ). Дар ин порча кадом воситаи бадеӣ дида мешавад?

А. Ташбеҳ Б. Мачоз В. Киноя
Г. Тавсиф Д. Архаизм

Тарзи тасвири, ки нависанда барои тасвири образи муайяни одамон,
воқеа ва манзараҳои табиат, сифатҳои хоси онҳоро меорад, чӣ ном дорад?

А. Мачоз Б. Ташбеҳ В. Ташхис
Г. Муболиға Д. Тавсиф

Калимаҳои хориҷӣ, ки ба ин ё он забон бегонаанд, чӣ ном доранд?

А. Провинсиализм Б. Варваризм В. Вулгаризм
Г. Жаргон Д. Неологизм

Калимаи ибораҳои, ки хусусияти маҳаллӣ ё шевагӣ доранд, чӣ ном
доранд?

А. Вулгаризм Б. Жаргон В. Варваризм
Г. Провинсиализм Д. Архаизм

Калимаҳои, ки аз ҷиҳати шакл, оҳангу таркиби овознашон яқхела
буданд, аммо аз ҷиҳати маъно гуногунанд, чӣ ном доранд?

А. Муродиф Б. Тазод В. Тачнис
Г. Ташбеҳ Д. Истиора

Калимаҳои, ки барои ифодаи маъниҳои хилофӣ ҳамдигар қор фармуда
мешаванд, чӣ ном доранд?

А. Ташбеҳ Б. Тачнис В. Муродиф
Г. Тазод Д. Муболиға

Калимаҳои, ки аз ҷиҳати талаффузу шакл ва таркиби овознашон
гуногун буданд, вале мазмунан ҳаммаъно мебошанд, чӣ ном доранд?

А. Ташбеҳ Б. Тачнис В. Тазод Г. Муродиф Д. Киноя
Тачнис чист?

А. Калимаҳои, ки аз ҷиҳати шакл гуногун буданд, вале мазмунан ҳаммаъно
мебошанд

Б. Калимаҳои, ки аз ҷиҳати шакл яқхела буданд, аммо аз ҷиҳати маъно
гуногунанд

В. Калимаҳои, ки барои ифодаи маъниҳои хилофӣ ҳамдигар қор фармуда
мешаванд

Г. Калимаҳои хориҷӣ, ки ба ин ё он забон бегонаанд
Д. Калимаҳои, ки аз истеъмоли умум барномадаанд.

Хусусияти муҳими забони асарӣ бадеӣ:

А. Шевагӣ Б. Тасвирӣ В. Архаистӣ
Г. Хаёли Д. Гуфтугӯӣ

Намудҳои забон:

А. Китобӣ, сахнаӣ, бадеӣ Б. Гуфтугӯӣ, адабӣ, бадеӣ
В. Адабӣ, китобатӣ, шевагӣ Г. Архаистӣ, нав, гуфтугӯӣ
Д. Сахнаӣ, китобатӣ, шевагӣ

Яроқи асосии нависанда, нахустин унсурҳои образсозӣ чист?

А. Китоб Б. Қалам В. Сужет Г. Забон Д. Метод

Дар порчаи зерини шеърӣ кадом воситаи бадеӣ дида мешавад?

*Гарчи дар ном худ Ситораи ту,
Дар латофат ситорапораи ту,
Ба ту Маскав ситораи нав дод.
Чуфт шуд, чуфт шуд, ситораи ту!*
(М.Турсунзода)

А. Ташбеҳ Б. Тавсиф В. Тачнис
Г. Муболиға Д. Киноя

Асари Сотим Улуғзода «Фирдавсӣ» дар кадом жанр навишта шудааст?

А. Повест Б. Достон В. Роман
Г. Драма Д. Қисса

Шумораи муайяни ҳичо дар сатрҳои шеър ва бо тартиби муайян омадани зада дар калимаҳо асоси вазни зерин мебошад:

А. Арӯз Б. Озод В. Нав Г. Сафед Д. Ҳичо

Дар асари бадеӣ ва драмавӣ сухани ягон қаҳрамон, ки худ ба худ ё хитобан ба ягон кас гуфта шудааст, чунин ном дорад:

А. Диалог Б. Рӯҷи лирикӣ В. Сухани нависанда
Г. Монолог Д. Сухани персонаж

Жанри лирикӣ, ки дар он шоир фикру мулоҳиза ва орзуо ҳаваси худро ба таври мадҳ (бо таърифу тавсиф) баён менамояд ва ҳаҷман аз 11 то 1000 байт мебошад, чӣ ном дорад?

А. Ғазал Б. Муҳаммас В. Рубоӣ Г. Қасида Д. Достон
Ғазал чист?

А. Ҳиссае аз қасида аст, чун яке аз шаклҳои шеърӣ матлаъ ва мактаб надорад

Б. Жанри лирикӣ, ки одатан аз 7 то 14 байт иборат буда, тарзи қофиябандиаш схемаи аа,ба,ва,... дорад

В. Жанри лирикӣ, ки шоир дар он фикру мулоҳизаи худро ба таври мадҳу таъриф баён менамояд

Г. Жанри лирикӣ, ки одатан ҳар бандаш аз 4 то 10 байт мешавад

Д. Жанри лирикӣ, ки тарзи қофиябандиаш ааба, ббаб ва ҳоказо мебошад.

Чинси адабие, ки аз забони юнонӣ гирифта шуда, маънои ҳаракат, амалиётро дорад:

А. Эпос Б. Лирика В. Мазҳака
Г. Трагедия Д. Драма

Хусусиятҳои муҳими чинси драма чист?

А. Воқеаҳо тасвир намебанд, имконияти васеи образофарӣ дида мешавад.

Б. Ҳиссиёту андеша мавқеи калон дорад, образи қаҳрамони лирикӣ офарида мешавад

В. Ягонагии амалиёт, задухӯрд, зиддият ва баҳсу мунозира дида мешавад

Г. Воқеаҳо тобеи замони гузаштаанд, образи қаҳрамони лирикӣ офарида мешавад.

Д. Асосан сухани нависанда ба назар мерасид, суҷети мураккаб дорад

Жанри драмавию, ки ба задухурдиҳои кувваҳои ба ҳам муқобил асос ёфта, дар вазъияти муборизаҳои шахсӣ ва ҷамъиятӣ қурбониро ба миён меояд, чӣ ном дорад?

А. Маҳзака Б. Фочиа В. Либретто Г. Мелодрама Д. Драма

Жанри драмавию, ки дар он ҷиҳатҳои манфии шахсони ҷудогона ё ғайриҷамъиятӣ ба воситаҳои ҳаҷву истехзо тамасхур ва танқид қарда мешавад, чӣ ном дорад?

А. Фочиа Б. Драма В. Либретто
Г. Маҳзака Д. Мелодрама

Жанри адабию, ки аз омезиши унсурҳои фочиа ва маҳзака иборат буда, дар он тасвири бошиддати ҳодисаҳои ҳаёт ва конфликтҳои зиндагӣ дар рафти драмавӣ мақоми асосӣ дорад, чӣ ном дорад?

А. Фочиа Б. Либретто В. Повест
Г. Драма Д. Роман

Яке аз қандаҳои асарҳои сахнавӣ:

А. Мавҷудияти суҷети мураккаб
Б. Ягонагии замон, макон ва амал
В. Мураккабии банду баст
Г. Мавҷудияти ҳар ду роҳи истифодаи забон
Д. Имконияти офаридани образҳои сершумор

Романе, ки материалҳои хеле мураккаб ва ғайриҷамъиятӣ ҳаётро дар бар гирифта, як давраи томо тасвир мекунад, чӣ гуна асар аст?

А. Таърихӣ Б. Иҷтимоӣ В. Фалсафӣ
Г. Маишӣ Д. Эпопея

Тасвири табиат дар асари бадеӣ чӣ ном дорад?

А. Хarakterистика Б. Портрет В. Пейзаж
Г. Персонаж Д. Метод

Иштироккунандаи воқеаҳои асар, ки ба дараҷае ё қиматҳои мувофиқи идеали нависанда амал мекунад ва хайрхошно ҳусни тавачҷӯи муаллиф дар тарафи ӯст, чӣ ном дорад?

А. Образи манфӣ Б. Образи мусбат В. Типҳои бадеӣ
Г. Персонажи асар Д. Хarakter

Тимсоли инсон ва манзараҳои ҳаёти инсонӣ, ки дар асари бадеӣ тасвир шудааст?

А. Метод Б. Образ В. Забон
Г. Суҷет Д. Композитсия

Иштироккунандаи воқеаҳои асар, ки баръакси идеалҳои нависанда амал мекунад ва нависанда ӯро бо мазақ ва нафрат тасвир мекунад:

А. Қаҳрамони асар Б. Образи мусбат
В. Қаҳрамони даврон Г. Хarakterи қимил
Д. Образи манфӣ

Қалимаҳои наве, ки барои ифода қардани мафҳуми тоза дар забон пайдо шудааст ва онро нависанда дар асари худ истифода қардааст:

А. Архаизм Б. Вулгаризм В. Варваризм
Г. Провинсиализм Д. Неолигизм

Баландтарин дарачаи муболиға чист?

- А. Истиора Б. Тазод В. Киноя
Г. Иғрок Д. Ташхис

Шеър, ки ба ду забон навишта мешавад, чӣ ном дорад?

- А. Мувашшах Б. Мустазод В. Муламмаъ Г. Мухаммас
Д. Таркиббанд.

Шеърӣ мазкур ба кадом жанри лирика мансуб аст?

*Агар гамро чу оташ дуд будӣ,
Чаҳон торик будӣ ҷовидона.
Дар ин гетӣ саросар гар бигардӣ
Хирадманде маёбӣ шодмона.*

- А. Ғазал Б. Рубой В. Қитъа
Г. Маснавий Д. Фард

Маъни лугавии ғазал кадом аст?

- А. Дӯст доштан, изҳори ишқу муҳаббат қардан
Б. Мақсад, маром, роҳу равиш
В. Мағзи бузург, муҳташамӣ
Г. Пораи чизе, қисм, чузъ
Д. Аз пас раванда

Маънии лугавии яке аз воситаҳои тасвири бадеӣ, ки истиора ном дорад, кадом аст?

- А. Гуноҳ қардан Б. Такмил додан
В. Ба орият гирифтани Г. Ба галат андохтани
Д. Аз сухани қасе ба сухани худ овардани

Маънии лугавии калимаи матлаъ, ки байти аввали ғазал ва қасида аст, кадом мебошад?

- А. Чои тулӯъ, баромад Б. Чои буридашуда, тамомшуда
В. Чои талаб, мақсад Г. Фиристодашуда, баргузида
Д. Таҳқиқ, тадқиқ

Иғрок чист?

- А. Муболиға аст
Б. Синоними муболиға аст
В. Дарачаи баланди муболиға аст
Г. Антоними муболиға аст
Д. Дарачаи поёни муболиға аст.

Мухаммас кадоме аз навъҳои шеърӣ аст?

- А. Аз калимаи «сулола» буда, шеърест, ки ҳар бандаш се мисраъгӣ аст
Б. Аз калимаи «арбаа» буда, шеърест, ки ҳар бандаш аз чор мисраъ иборат

аст

В. Аз калимаи «хамоса» буда, шеърест, ки ҳар бандаш аз панҷ мисраъ иборат аст

Г. Аз калимаи «шаштоғӣ» буда, шеърест, ки ҳар бандаш аз шаш мисраъ иборат аст

- Д. Шеърест, ки миқдори мисраъҳои ҳар бандаш гуногун аст

Мусаммати ҳар бандаш се мисрағӣ, чор мисрағӣ ва панҷ мисрағиро
чӣ навъ меноманд?

- А. Мураббаъ, мусаллас, мухаммас
- Б. Мусаллас, мураббаъ, мухаммас
- В. Мусаддас, мухаммас, муламмаъ
- Г. Мухаммас, мураббаъ, мусаллас
- Д. Мусамман, мураббаъ, мусаллас

Ғазал ҷист ва сохти он чӣ гуна мешавад?

- А. Шеъри ишқии қофияаш аа, бб, яв, гг
- Б. Шеъри мадҳӣ ва ё дар васфи манзараҳои табиат гуфташуда, ки қофияаш
аааа, бббб, вввв, гггг аст

В. Киссаи қаҳрамонӣ, ки ҳаҷмаш аз 7 то 23 байт буда, қофияаш аа, аб, ав, аг
аст

Г. Шеъри лирикии аксаран дар мавзӯи ишқ навишта шуда, ки қофияаш аа,
ба, ва, га аст

Д. Шеъре, ки дар ҳар мавзӯ навишта шуда, қофиябандиаш низ гуногун
аст

Қофиябандии шеъри мазкурро муайян кунед:

*Рози дил мегуфтам, ар як маҳраме медоштам,
Шикваҳо мекардам аз ғам ҳамдаме медоштам.
Аз тамошои гули сурх аз чӣ мемомдам чудо,
Ғар ба каф чун аҳли олам дирҳаме медоштам.*

- А. абав Б. абаб В. аабб Г. ааба Д. Абвг

Дар асарҳои лириқӣ мавқеи асосиро чӣ ишғол мекунад?

- А. Баёни ҳодиса-воқеа Б. Вазну қофия
- В. Ҳиссиёт Г. Ғоя Д. Мавзӯ

Аз мисолҳои зерин қатори калимаҳои, ки ба маънои маҷозӣ
истифода шудааст, нишон диҳед:

- А. Сухани ширин, бахти сафед, анори ширин
- Б. Ҳавои хунук, анори ширин, барфи сафед
- В. Гапи хунук, рӯи турш, бахти сафед, сухани ширин
- Г. Барфи сафед, анори ширин, ҳавои хунук
- Д. Гули сафед, дили сафед, бахти сафед

Дар шеъри зерин санъати бадеӣ истифода шудааст?

*Яке шодмону яке дардоманд,
Яке комрону яке мустаманд
Яке барҳасиру яке барсарир
Яке бар палосу яке бар ҳарир
Яке бенавоу яке молдор,
Яке номуроду яке камгор.*

- А. Саволу ҷавоб Б. Тазод В. Истиора
- Г. Тачнис Д. Мунозира

Аз рӯи ҳичоҳо чудо қардани шеърро дар аруз чӣ меноманд?

- А. Тактеъ Б. Баҳр В. Рукн
- Г. Афоил Д. Вазн

Асосгузори илми аруз кист?

- А. Ибни Рушд Б. Арасту В. Қайси Розӣ
Г. Ҳалил ибни Аҳмад Д. Ибни Сино

Маъноӣ сахҳи калиман «аруз» кадом аст?

- А. Арз кардан, фикри худро зоҳир ва ифода намудан
Б. Асари бадеӣ иншо кардан
В. Дар асари бадеӣ ҳаёти худро тасвир намудан
Г. Сухани кӯтоҳи боҳикмат гуфтан
Д. Афсона ва хурофот

Байти зер аз лиҳози мазмун ба кадоми навъи шеърӣ мансуб аст?

*Боди сабо даромад, фирдавс гаит сахро,
Орост бӯстонро, найсон ба фарши дебо.*

- А. Ҳасния Б. Хамрия В. Хазония
Г. Шиквоия Д. Бахория

Асосгузори жанри ёддошт дар адабиёти тоҷик кист?

- А. Носири Хисрав Б. Восифӣ В. Сайидо
Г. Аҳмади Дониш Д. Садриддин Айний

Маъноӣ «драма» чист?

- А. Гуфтугуи байни ду кас Б. Ҳаракат
В. Афтодарӯхӣ Г. Намуд, навъ Д. Саволу ҷавоб

НАМУНАИ ТЕСТҲО АЗ РӯИ НАЗОРАТИ МАРРАВИИ СЕӢОМ

Миллияти адабиётро унсурҳои зерин таъмин месозанд?

- А. Тасвири характери миллий, урфу одатҳо, афкори эстетикӣ миллий.
Б. Тасвири киёфа, сару либос, образнокӣ.
В. Тасвири масъалаҳои муҳими зиндагӣ, олами тамоман бегона.
Г. Тасвири ҳаёт, ҷаҳонбинӣ, маҳорат.
Д. Тасвири урфу одатҳои умуминсонӣ, олами ботинӣ халқ.

Баромади иҷтимоӣ, сохти ҷамъият, муҳити табиӣ зист, ҳодисаҳои
азими таърихӣ ба кадом омилҳои ташаккули ҷаҳонбинӣ мансубанд?

- А. Ба омилҳои объективӣ.
Б. Ба омилҳои субъективӣ.
В. Ба омилҳои ахлоқӣ.
Г. Ба омилҳои иртиқӣ.
Д. Ба омилҳои иҷтимоӣ

Малакаи, ки дар ҷараёни зиндагӣ бо воситаи меҳнат, мутолиа,
мушоҳида ва монанди инҳо ташаккул ёфта, муносибати шахсро ба ҳаёт,
ҷамъият ва предмету ҳодисаҳои ифода менамоянд, чӣ номида мешавад?

- А. Маҳорати адабӣ. Б. Ғояи асари бадеӣ.

В. Шакли асари бадеӣ. Г. Чаҳонбинӣ

Д. Истеъдод.

Мутолиа, таҳсил, меҳнат, мушоҳида, саъю кӯшиш ба кадом ғуруҳи омилҳои ташаккули чаҳонбинӣ мансубанд?

А. Ба омилҳои синфӣ.

Б. Ба омилҳои ҷамъиятӣ.

В. Ба омилҳои объективӣ.

Г. Ба омилҳои субъективӣ.

Д. Ба омилҳои ахлоқӣ.

Чаҳонбинии пешқадами илмӣ чист?

А. Он чаҳонбиние, ки доништа ба объекти тасвир баҳои ғалат медиҳад ва ин баҳо ба пешрафти ҳаёти инсон ҳалал мерасонад.

Б. Он чаҳонбиние, ки надоништа ба объекти тасвир баҳои дуруст медиҳад ва ин баҳо ба пешрафти ҳаёти инсон ҳалал мерасонад.

В. Он чаҳонбиние, ки ба объекти тасвир баҳои сазовори илмӣ медиҳад ва ин баҳо пешрафти ҳаёти моддию маънавии ҷамъиятро тақозо менамояд.

Г. Он чаҳонбиние, ки ба воқеаю ҳодисаҳо чандон баҳои дуруст надихад ҳам, ин баҳо ба пешрафти ҳаёти инсон кӯмак мерасонад.

Д. Он чаҳонбиние, ки ба воқеаю ҳодисаҳои зиндагӣ баҳои дуруст медиҳад, лекин ин баҳо ба пешрафти ҷамъият монегӣ мекунад.

Чаҳонбинии қафомонда ё ни ки ғайриилмӣ чист?

А. Он чаҳонбиние, ки доништа ба объекти тасвир баҳои дуруст медиҳад ва ин баҳо ба пешрафти ҳаёти инсон ҳалал мерасонад.

Б. Он чаҳонбиние, ки доништа ба объекти тасвир баҳои ғалат медиҳад ва ин баҳо ба пешрафти ҳаёти инсон ҳалал мерасонад.

В. Он чаҳонбиние, ки ба объекти тасвир баҳои сазовори илмӣ медиҳад ва ин баҳо пешрафти ҳаёти моддию маънавию ҷамъиятро тақозо менамояд.

Г. Он чаҳонбиние, ки ба воқеаю ҳодисаҳо чандон баҳои дуруст надихад ҳам, ин баҳо ба пешрафти ҳаёти инсон кӯмак мерасонад.

Д. Он чаҳонбиние, ки ба воқеаю ҳодисаҳои зиндагӣ баҳои дуруст медиҳад, лекин ин баҳо ба пешрафти ҷамъият монегӣ мекунад.

Тасвири характери миллӣ, урфу одатҳо, киёфа, афкори эстетикӣ миллӣ ва ғайра дар яқҷоягӣ кадом хусусиятҳои адабиётро таъмин мекунад?

А. Халқияти адабиётро

Б. Синфияти адабиётро

В. Партиявияти адабиётро

Г. Миллияти адабиётро

Д. Чаҳонбинии эҷодкорро

Нависанда дар тасвири ҳаёт ба кадом мақсад онро тағйир ва дигаргун месозад?

А. Барои аз аслаш хубтар ва зеботар нишон додани ҳаёт

Б. Барои офаридани ҳаёт ва одамони нав

В. Барои инкор кардани ҳаёт ва одамони воқеӣ

Г. Барои дигаргун кардани ҳаёт ва одамони воқеӣ

Д. Барои офаридани тимсоли ҳаёти ғайривоқеӣ ва одамони ғавқуллода

Маҳорати адабии нависанда бештар дар кадом ҷихати асари ӯ зоҳир мегардад?

- А. Дар мавзӯи асар
- Б. Дар ғояи асар
- В. Дар шакли бадеии асар
- Г. Дар банду басти асар
- Д. Дар забони асар

Тағйирот дар кадом ҷихати адабиёти бадеӣ бештар падида меояд?

- А. Дар мавзӯ
- Б. Дар забон
- В. Дар мазмун
- Г. Дар шакл
- Д. Дар образҳо

Маҷмӯи унсурҳо ва имкониятҳои эҷодӣ, ки дар ҷараёни таълифи асари бадеӣ ҳамчун таҷрибаи мавҷуда истифода бурда мешавад, чӣ ном дорад?

- А. Характер
- Б. Сужет
- В. Навоарӣ
- Г. Анъана
- Д. Ғоя

Он тасарруфоте, ки адиб дар ҷараёни таълифи асари бадеӣ ба анъана, унсурҳо ва имкониятҳои мавҷуда ба амал меоварад, чӣ ном дорад?

- А. Сужет
- Б. Чаҳонбинӣ
- В. Маҳорат
- Г. Навоарӣ
- Д. Анъана

Соқинома (муғанинома) дар адабиёти классикӣ тоҷик чиро мефаҳмонд?

- А. Унсурҳои композиционӣ ва дostonро
- Б. Жанри мустақили лирикоӣ
- В. Ҳам унсурҳои композиционӣ ва дoston ҳам жанри мустақили лирикоӣ
- Г. Рӯҷӯҳои лирикоӣ дар дostonҳо
- Д. Андешаҳои эҷодӣ ва субъективӣ муаллифони дostonҳо

Дар адабиёти тоҷик чӣ хел асари лирикоӣ назира меноманд?

- А. Асаре, ки дар жанри асари дигар таълиф шудааст
- Б. Асаре, ки дар жанр ва вазну қофияи асари дигар таълиф шудааст
- В. Асаре, ки дар жанр, вазну қофия ва мавзӯи асари дигар таълиф шудааст
- Г. Асаре, ки ба тарзи пайравӣ ба шакл (вазну қофия) ва мавзӯи ғояи асари дигар таълиф шудааст

Д. Асаре, ки фақат дар пайравӣ ба шакли асари дигар таълиф шудааст

Дар адабиёти тоҷик чӣ хел асари эпикӣ (дoston)-ро назира меноманд?

- А. Асаре, ки дар мавзӯи асари дигар таълиф шудааст
- Б. Асаре, ки дар мавзӯ ва вазни асари дигар таълиф шудааст
- В. Асаре, ки дар сужети асари дигар таълиф шудааст
- Г. Асаре, ки ба тарзи пайравӣ ба сужет, образҳои асосӣ ва партави ғояи асари дигар эҷод шудааст

Д. Асаре, ки дар он сужет, образҳо ва ғояи асари дигар дубора ба риштаи назм кашида шудааст.

Асари назира аз асари мавриди ҷавоб (назирашаванда) чӣ фарқ дорад?

- А. Фарқ надорад
- Б. Дар мавзӯ фарқ мекунад
- В. Дар мавзӯ фарқ намекунад
- Г. Дар шакл фарқ мекунад
- Д. Дар гузориши мустақил ва эҷодкоронаи мавзӯи ғоя ва образҳои фарқ мекунад.

Татаббӯ чист?

- А. Асаре, ки дар пайравии асари дигар навишта мешавад
- Б. Асаре, ки ба тақлиди асари дигар навишта мешавад
- В. Асаре, ки бо таъсири асари дигаре монанди он навишта мешавад
- Г. Асаре, ки дар ҷавоби асари дигар навишта мешавад
- Д. Асаре, ки чун давоми асари дигар навишта мешавад.

Дар адабиёт пайравӣ чист?

- А. Тақлид ба ягон асари дигар
- Б. Ҷавоби эҷодкорона ба асари дигар
- В. Давоми асари дигар
- Г. Офаридани шабеҳи асари дигар
- Д. Такрори мазмун ва образҳои асари дигар

Дар адабиёт тақлид чист?

- А. Пайравии ғайризҷодӣ ба асаре
- Б. Пайравии эҷодкорона ба асаре
- В. Асари ҷавобӣ
- Г. Асари назиравӣ
- Д. Татабӯи асари дигар

Муродифи истилоҳи «анъана»-ро нишон диҳед:

- А. Қадима
- Б. Маълум
- В. Суннат
- Г. Машхур
- Д. Маълум

Анъана кадом ҷихати адабиётро фаро мегирад?

- А. Шакли асар
- Б. Мундариҷаи асар
- В. Ҳам шаклу ҳам мундариҷа
- Г. Ғояи асар
- Д. Техникаи асар

Таърифи дурусти истилоҳи «анъана»-ро нишон диҳед:

- А. Мачмӯи унсурҳо ва имкониятҳои, ки бе тағйир дар таърихи адабиёт давом мекунанд
- Б. Мачмӯи унсурҳо ва имкониятҳои эҷодие, ки ҳамчун таҷрибаи мавҷудаю тайёр истифода мешаванд
- В. Мачмӯи унсурҳо ва имкониятҳои, ки дар адабиёт устувор мебошанд
- Г. Мачмӯи унсурҳо ва имкониятҳои устуворе, ки адабиётро аз пешравии тараккиёт боз медоранд
- Д. Мачмӯи унсурҳо ва имкониятҳои, ки боиси пешравӣ ва тараккии адабиёт мегарданд.

Анъана бештар дар кадом ҷихати адабиёт намоён мегардад?

- А. Ғоя
- Б. Мазмун
- В. Шакл
- Г. Забон
- Д. Метод

Дигаргуниҳо аввал ва бештар дар кадом ҷихати адабиёт ба вучуд меоянд?

- А. Дар мазмун
- Б. Дар шакл
- В. Дар забон
- Г. Дар услуб
- Д. Дар образҳо

Қадам ҷихати адабиёт бештар устувор ва кам тағйирёбанда аст?

- А. Мазмун
- Б. Ғоя
- В. Шакл
- Г. Забон
- Д. Образҳо

Сабаби афзунӣ ва устувории анъанаҳо дар адабиёти тоҷик чист?

- А. Қафомондагии адабиёт
- Б. Ғоигарии адабиёти гузашта
- В. Аз инкишоф боз мондани адабиёт

- Г. Ба кабули навигариҳо қодир набудани адабиёт
 Д. Дарачаи пасти тараққиёти адабиёти муосир
Дар адабиёт навоварӣ дар қадом замина пайдо мешавад?
 А. Дар заминаи ихтироъкориҳои адибон
 Б. Дар заминаи таъсири адабиёти пешрафтаи халқҳои дигар
 В. Дар заминаи анъанаҳои адабии худ
 Г. Дар заминаи муваффақиятҳои адабии пешина
 Д. Дар заминаи ҳолӣ

Навоварӣ дар адабиёт барои чӣ зарур аст?

- А. Барои ба хонандагон писанд омадани асар
 Б. Барои нишон додани ҳунару истеъдоди суҳанварӣ
 В. Барои ба талаби замон ва завқи аҳли он ҷавоб додани асари адабӣ
 Г. Барои талабгори бештар доштани навигарӣ
 Д. Барои баҳои умри асари адабӣ

Тазоди истилоҳи «навовар» қадом аст?

- А. Пайрав Б. Муқаллид В. Паскаш Г. Беистеъдод

Д. Чустуҷуқор

Навоварӣ аввалан ва бештар дар қадом соҳаи адабӣ-бадеӣ зоҳир мегардад?

- А. Дар жанр Б. Дар забон В. Дар услуб

- Г. Дар мазмун Д. Дар устухонбандӣ

Омили пайдоиши навоварӣ дар адабиёт:

- А. Навҷӯии адибон Б. Навписандии хонандагон

- В. Тағйирёбии ҳаёт ва ҳодисаҳои воқеаҳои он

- Г. Арзиши бештар доштани навоварӣ

- Д. Кушиши ҳалос шудан аз қайдҳои анъана

Навоварии мусбат (шоиста) қадом аст?

- А. Навоварие, ки бинобар зурурияти объективӣ ба амал омадааст

- Б. Навоварие, ки аз рӯи хоҳиши субъективӣ нависанда ба амал омадааст

- В. Навоварие, ки аз рӯи ҳавою ҳаваси эҷодӣ ба амал омадааст

- Г. Навоварие, ки аз рӯи намоиши навопардозӣ ба амал омадааст

- Д. Навоварие, ки барои ифодаи мазмуни олии хизмат мекунад

Муносибати байниҳамдигарии анъана ва навоварии адабӣ:

- А. Муқобили якдигар Б. Вобастаи якдигар

- В. Аз якдигар ҷудо Г. Монанди якдигар

- Д. Инқоркунандаи якдигар

Заминаи навоварӣ:

- А. Анъана Б. Асарҳои навоварона

- В. Пешрафти замон Г. Таҷрибаи адабии халқҳои дигар

- Д. Дастовардҳои адабиёти давр

Омилҳои субъективӣ инкишофи анъана ва навоварӣ:

- А. Истеъдоду маҳорат, завқ ва ҷаҳонбинии нависанда

- Б. Завқи эстетикӣ, мафкураю ҷаҳонбинии ҳамзамонон

- В. Талаби замон, мафкураи давр

- Г. Қонунҳои дохилии инкишофи адабиёт

Д. Қонуни зиддият ва ба ҳам вобастагии анъана ва навоарӣ
Матни мадхия (гимн)-и Республикаи Ўзбекистон ба қалами кадом
шоир мутааллиқ аст?

- А. Эркин Воҳидов Б. Борот Бойқобилов
В. Абдулло Орипов Г. Душан Файзӣ
Д. Азим Суён

Мачмуъан ходиса ва фактҳо, ки асоси асари бадеиро ташкил намуда,
барон ифодан мақсад хизмат мекунад, чӣ ном дорад?

- А. Ғояи асари бадеӣ Б. Сужети асари бадеӣ
В. Композитсияи асари бадеӣ Г. Мавзӯи асари бадеӣ
Д. Ба ҳеч кадоме аз инҳо дохил намешавад

Ғояи асосии шеърӣ мазқури Рӯдакӣ кадом аст?

*Ғар бар сари худ амири, мардӣ.
Бар кӯру қар ар нукта нагирӣ, мардӣ.
Мардӣ набувад фитодаро пой эздан,
Ғар дастӣ фитодае бизирӣ, мардӣ.*

- А. Инсонпарварӣ Б. Вафодорӣ ва садоқат
В. Қушишу ғайрат Г. Мазаммати нодонӣ
Д. Риндӣ ва тасаввуфӣ

Номи тазкирае, ки Давлатшоҳи Самарқандӣ таълиф кардааст, кадом
аст?

- А. «Музаккир-ул асҳоб» Б. «Музаккир-ул-аҳбоб»
В. «Мачолис-ун-нафоис» Г. «Лубоб-ул-албоб»
Д. «Тазкират-уш-шуаро»

Муаллифи тазкирани «Лубоб-ул-албоб» киест?

- А. Малехои Самарқандӣ Б. Ҳоча Ҳасани Нисорӣ
В. Муҳаммад Авфӣ Г. Мутрибии Самарқандӣ
Д. Алишери Навоӣ

Миллияти адабиётро унсурҳои зерини таъмин месозанд?

- А. Тасвири характери миллий, урфу одатҳо, афкори эстетикӣ миллий.
Б. Тасвири қиёфа, сару либос, образнокӣ.
В. Тасвири масъалаҳои муҳими зиндагӣ, олами тамоми бегона.
Г. Тасвири ҳаёт, ҷаҳонбинӣ, маҳорат.
Д. Тасвири урфу одатҳои умуминсонӣ, олами ботинии халқ.

Баромади иҷтимоӣ, сохти ҷамъият, муҳити табиӣ эстетикӣ, ҳодисаҳои
азими таърихӣ ба кадом омилҳои ташаккули ҷаҳонбинӣ мансубанд?

- А. Ба омилҳои объективӣ.
Б. Ба омилҳои субъективӣ.
В. Ба омилҳои ахлоқӣ.
Г. Ба омилҳои иртиқӣ.
Д. Ба омилҳои иҷтимоӣ

Маҳорати адабии нависанда бештар дар кадом ҷиҳати асари ӯ зоҳир
мегардад?

- А. Дар мавзӯи асар Б. Дар ғояи асар
В. Дар шакли бадеии асар Г. Дар банду басти асар

Д. Дар забони асар

Тағйирот дар кадом чихати адабиёти бадеӣ бештар падида меояд?

А. Дар мавзӯ Б. Дар забон В. Дар мазмун

Г. Дар шакл Д. Дар образҳо

Он калима ва ё гурӯҳи калимаҳое, ки баъди қофия меоянд, чӣ номида мешавад?

А. Вазн Б. Сабк В. Қофия Г. Радиф Д. Ҳичо

НАМУНАИ ТЕСТҲО АЗ РӯИ НАЗОРАТИ МАРРАВИИ ЧОРУМ

Ягонагии яқинии хусусиятҳои ғоявӣ бадеии эҷодиёти нависанда, яъне ягонагии шакли мазмуне, ки маҳз барои эҷодиёти нависандаи муайян ҳос аст, чӣ ном дорад?

А. Сужет Б. Композитсия В. Забон

Г. Услуб Д. Равия

Яке аз методҳои тасвири бадеӣ, ки саъяткори он на он чиро, ки дар ҳаёт вучуд дорад, балки бештар он чиро, ки ў орзу мекунад, он чиро, ки ба фикри вай дар чамъият ҳукмрон бошад, тасвир менамояд, чӣ ном дорад?

А. Реализм Б. Натурализм В. Формализм

Г. Романтизм Д. Абстракционизм

«Реализм ба чузъ тасвири чузъиёт, инъикоси ҳақиқии характериҳои типиро дар ваъзияти типӣ дар назар дорад». Ин суханон ба кӣ мансуб аст?

А. Бобоев Б. Энгелс В. Самадов

Г. Белинский Д. Муслмонкулов

Усул ва дастури ҷаҳонбинии нависанда, ки барои офаридани образи бадеӣ ба ў раҳнамоӣ мекунад, чист?

А. Забони асари бадеӣ Б. Методи асари бадеӣ

В. Сужети асари бадеӣ Г. Композитсияи асари бадеӣ

Д. Шакли асари бадеӣ

Методҳои муҳимтарини санъату адабиёти умумичаҳонӣ кадомҳоянд?

А. Формализм, реализм Б. Реализм, натурализм

В. Романтизм, реализм Г. Романтизм, натурализм

Д. Формализм, романтизм

Калимаи юнонӣ, ки маънои тадқиқро дошта, ба маънои истилоҳиаш тарзу усули офаридани образҳои бадеӣ аст, чист?

А. Композитсия Б. Сужет В. Драма

Г. Метод Д. Экспозитсия

Агар санъаткор бо орзуи ҳаёли ва умедҳои худ ҳодисаҳои нави умедбахшро ҳимоя карда, барои пешрафти чамъият мубориза барад, методи эҷодии ў чӣ ном мегирад?

А. Реализми танқидӣ Б. Реализми сотсиалистӣ

В. Романтизми ирриҷой Г. Романтизми пешқадам

Д. Романтизми танкидӣ

Равияи адабие, ки нависандаи он ҳаётро айнан чӣ тавре, ки ҳақиқат мекунад ва ҳамин тариқ тасвир менамояд, чӣ ном дорад?

А. Реализм Б. Романтизм В. Формализм Г. Натурализм

Д. Абстракционизм

Иттиҳод ва қаробати нависандагон дар атрофи як ғояи марказии давр чӣ номидани мешавад?

А. Доираи адабӣ Б. Муҳити адабӣ

В. Мактаби адабӣ Г. Сабки адабӣ

Д. Чарабни адабӣ

«Реализм ғайр аз ҳақиқияти ҳақиқӣ, дар вазъиятҳои типӣ ҳақиқӣ фаридани тақозо менамояд». Дар ин таъриф қадом калимаҳо ғайрӯш шудаанд?

А. Асар бадеиро Б. Ғояи асарро

В. Характери типиро Г. Ҷаҳонбинии адибро

Д. Сужети асарро

Методи эҷодие, ки нависандагони он ҳақиқати меҳнату зиндагии инчаробарро зери оташи сӯзони танқид гирифтаанд, чӣ ном дорад?

А. Реализми сотсиалистӣ Б. Романтизми танқидӣ

В. Формализми танқидӣ Г. Реализми танқидӣ

Д. Реализми танқидӣ

Дар қадом методи эҷодӣ мутобиқати том доштани ҳақиқат бо ҳақиқати дигар, яъне умуман вазъият ва характери типӣ бо вазъияти типӣ шартҳои муҳим ҳисоб мешавад?

А. Натурализм Б. Сентиментализм

В. Романтизм Г. Сюрреализм

Д. Реализм

Дар сурати барқарор гардидани робитаи устувори адабӣ чӣ ба амал мешавад?

А. Танқидӣ адабӣ Б. Тақлиди адабӣ

В. Таъсири адабӣ Г. Жанрҳои адабӣ

Д. Алоқаҳои адабӣ

Яке аз омилҳои инкишофи адабиёти ҳар як халқ:

А. Мавҷудияти адабиёти сарватманд

Б. Пурқувват будани анъанаҳои адабӣ

В. Мавҷудияти шумораи бисёри нависандагон

Г. Робитаҳои он бо адабиёти халқҳои дигар

Д. Эҷодиёти нависандагони мумтози гузашта

Шарҳонҳои муносиб барои барқарор ва равиши ҷаҳони робитаҳои адабии байни халқҳо:

А. Дустиҳои халқҳо, вазъияти мусоиди сиёсӣ иҷтимоӣ дохили мамлакат

Б. Инкишофи адабиёти миллӣ, таъсири он ба дигар адабиётҳо

В. Раҷаҳои анъанаҳои миллии адабиёт, ривҷи навоариҳо дар он

Г. Ба майдон омадани нависандагони бузург дар адабиётҳои миллии, таъсири онҳо ба эҷодиёти нависандагони халқҳои дигар

Д. Баробар инкишоф ёфтани адабиётҳо, гузаштаи бои онҳо
Шаклу воситаҳои муҳимтарини робитаи адабӣ кадом аст?

А. Дониستاني забони халки дигар, тарҷумаи асарҳои як адабиёт ба забони халки дигар, сафарҳои нависандагон бо кишвари халки дигар

Б. Мутолиаи асарҳои адабиёти халки дигар, тарғибу ташвиқ, хариду фурӯши онҳо.

В. Омӯзиш ва тадқиқи адабиёти халки дигар, шиносонидани асарҳои он ба халки худ

Г. Зуллосонаинӣ дар адабиёт, таълифи асарҳо ба забони халки дигар

Д. Сафарҳои адибони як халқ ба кишвари халки дигар, Мулоқот ва сӯҳбатҳои онҳо бо адибони халки дигар

Замини таъсири байниҳамдигарии адабиётҳо:

А. Робитаи адабӣ Б. Бузургии адабиётҳо

В. Қадимӣ будани адабиётҳо

Г. Ривочи навоариҳо дар адабиёт

Д. Ҳамкории халқҳо

Шаклу роҳҳои таъсири адабиёти нишон диҳед:

А. Пайдо шудани ғояҳои умумӣ ва шабеҳ дар адабиётҳо

Б. Ба мавзӯҳои якхела даст задани адибони халқҳои гуногун

В. Ба ғояву мавзӯҳои пешқадам, образҳои барҷастаи як адабиёт пайравӣ кардани адибони халки дигар

Г. Асарҳои адабиёти дигарро тарҷима ва нашр кардани адибони як халқ

Д. Ба адабиёти пешрафтаи як халқ баробар шудани адабиёти нисбатан пасмондаи халки дигар.

Шакли аз ҳама қадима ва ривоч ёфтаи робитаи адабии халқҳо:

А. Тарҷумаи бадеӣ Б. Пайравӣ ба адабиёти халки дигар

В. Таъсир гирифтани аз адабиёти дигар

Г. Омӯзиши адабиёти халки дигар

Д. Сафарҳои эҷодии адибон ба кишвари халқҳои дигар

Чанбаи объективии услуби эҷодӣ кадом аст?

А. Завқу салиқа ва ҷаҳонбинии нависанда

Б. Завқу салиқа ва ҷаҳонбинии нависандагони давр

В. Завқу салиқа ва кайфияти нависанда

Г. Тараққию таҳаввули адабиёт дар давраи муайяни таърихӣ

Д. Таҷрибаю малакаи эҷодии нависандагони давр

Чанбаи субъективии услуби эҷодӣ кадом аст?

А. Завқу салҷқа ва истеъдод, ҷаҳонбинии нависанда

Б. Масъалаҳои ҳаёт, завқу афкори аҳли ҷамъият

В. Завқу салиқа ва ҷаҳонбинии нависандагони давр

Г. Хошишу иродаи нависандагони давр

Д. Тараққию таҳаввули адабиёти давр

Муродиф (синоним)-ҳои услубӣ дар забони тоҷикӣ:

А. Фасоҳат, балоғат Б. Сабк, шева, тарик

В. Равшан, барҷаста Г. бадеъ, дақиқ

Д. Писандида, нозук

Услуби умумии адабӣ чист?

А. Услуби ягонаи эҷодие, ки дар тамоми давраҳои таърихи адабиёт ба қор меравад

Б. Услуби эҷодие, ки барои нависандагони давраҳои муайяни таърихи адабиёт муштарак аст.

В. Услуби эҷодие, ки дорои нишонаю хусусиятҳои мушаххас намебошад

Г. Услуби эҷодие, ки марбут ба давраи муайяни таърихи адабиёт намебошад

Д. Услуби эҷодие, ки барои ҳамаи нависандагони ин ё он халқ умумӣ мебошад.

Услуби эҷодии фардӣ чист?

А. Хусусиятҳои фарқкунандаи услуби адабии умумии давр дар эҷодиёти нависандаи ҷудогона

Б. Услуби адабие, ки дар эҷодиёти ин ё он нависандаи бузург шакл мегирад

В. Услуби адабии нотакрор

Г. Услуби адабие, ки фақат дар эҷодиёти як нависанда падид меояд.

Д. Услуби адабие, ки дар эҷодиёти як нависанда характери ҷузъӣ пайдо мекунад

Мактаби адабӣ чист?

А. Қаробат ва иттиҳоди нависандагон дар маъсалаҳои услуби эҷодӣ

Б. Чамъомад ва маҳфилҳои эҷодии нависандагон

В. Иттиҳодияву иттифокҳои эҷодии нависандагон

Г. Ҷое, ки нависандагони намоён ба адибон дарси маҳорати адабӣ меомӯзонанд

Д. Ибрати эҷодии нависандаи тавоно ба адибони дигар

Адиби классики соҳиби мактаби адабиро нишон диҳед:

А. Носири Хисрав Б. Умари Ҳайём

В. Ҳофизӣ Шерозӣ Г. Абдурахмони Чомӣ

Д. Бадриддини Ҳилолӣ

Чараёнӣ адабӣ чист?

А. Рафту тараққиёти адабиёт дар давраи муайян

Б. Роҳу равиши тараққиёти адабиёт дар давраи муайян

В. Қаробат ва иттиҳоди нависандагон дар атрофи як ғояи асосии давр

Г. Мактабӣ адабӣ

Д. Услуби эҷодии давраи муайян

Яке аз чараёнҳои адабиро аз таърихи адабиёти тоҷик нишон диҳед:

А. Исмоилия Б. Шуубия В. Нақшбандия

Г. Қарматия Д. Қаландария

Яке аз чараёнҳои адабӣ дар таърихи адабиёти тоҷик:

А. Қаландария Б. Исмоилия В. Риндия

Г. Нақшбандия Д. Маломатия

Сабоби пайдоиши чараёнҳои адабӣ:

А. Шароити таърихӣ Б. Равнақи адабиёт

В. Зухури нависандагони бузур

Г. Ҷои гирифтани ҳаёти адабӣ

Д. Боло рафтани завқу шуури аҳли чома

Методи эҷодӣ чист?

А. Аз рӯи мароми ғоявӣ ва принсипҳои муайяни эҷодӣ таълиф кардани асари бадеӣ

Б. Аз рӯи услуби муайяни эҷодӣ таълиф кардани асари бадеӣ

В. Аз рӯи мафкура ва ҷаҳонбинии муайян эҷод кардани асари бадеӣ

Г. Аз рӯи завқи эстетикӣ ва ҳамзамонон таълиф кардани асари бадеӣ

Д. Аз рӯи принсипҳои муайяни эстетикӣ эҷод кардани асари бадеӣ

Методи эҷодии романтикӣ кадом аст?

А. Предмети тасвир ба тағйироти ҷиддӣ дучор нашуда бошад

Б. Предмети тасвир ба тағйироти кулӣ дучор шуда бошад

В. Предмети тасвир ба ягон тағйирот дучор нашуда бошад

Г. Предмети тасвир ба каме тағйирот дучор шуда бошад

Д. Предмети тасвир ба асли худ ҳаргиз монанд набошад

Методи эҷодии реалистӣ кадом аст?

А. Предмети тасвир ба тағйироти кулӣ дучор шуда бошад

Б. Предмети тасвир ба тағйироти ҷиддӣ дучор нашуда бошад

В. Предмети тасвир ҳеч тағйир наёфта бошад

Г. Предмети тасвир ба каме тағйирот дучор шуда бошад

Д. Предмети тасвир ба асли худ баробар бошад

Романтизм чун методи эҷодӣ дар кадом давраи таърихӣ пайдо шудааст?

А. Дар асрҳои миёна

Б. Дар давраи капитализм

В. Дар давраи сотсиализм

Г. Дар давраи ҷамъияти ибтидоӣ

Д. Дар давраи гуломдорӣ

Унсурҳои романтикӣ эҷодӣ бадеӣ дар кадом давраи таърихӣ пайдо шудаанд?

А. Дар адабиёти давраи қадим

Б. Дар адабиёти асрҳои миёна

В. Дар адабиёти давраи Эҳёи Аврупо

Г. Дар адабиёти давраи капитализм

Д. Дар адабиёти тамоми давраҳои таърихӣ

Асосгузори методи эҷодии реализми танқидӣ кадоме аз нависандагонӣ зерин аст?

А. В.Гюго

Б. В.Шекспир

В. Балзак

Г. Ч.Байрон

Д. Лессинг

Равияи адабие, ки нависандаи он ба мазмуни предмети воқеаҳо диққат накарда, асосан ба тасвири ҷиҳатҳои зоҳирӣ, ҷӣ гуна ва бо кадом обу ранг акс кардани онҳо саргарм мешавад, ҷӣ ном дорад?

А. Романтизм

Б. Натурализм

В. Формализм

Г. Реализм

Д. Абстракционизм

Сабки назми классикӣ тоҷик, ки хусусияти асосиаш аз равшанбаёнӣ ва истеъмоли воситаҳои тасвири қушоду возеҳ иборат аст, ҷӣ ном дорад?

А. Сабки хиндӣ

Б. Сабки ироқӣ

В. Сабки тоҷикӣ

Г. Сабки хуросонӣ

Д. Сабки эронӣ

Хусусиятҳои асосии сабки хиндӣ:

А. Равшанбаёнӣ, содданависӣ, оммафаҳмӣ

Б. Истеъмоли воситаҳои тасвири кушода, равшан

В. Калимаю ибораҳои соф тоҷикию форсиро қор фармудан

Г. Истеъмоли воситаҳои тасвири мураккабтарин – ташбеҳҳои пӯшида, истиораҳои душворфаҳм ва ҳоказо.

Д. Мувофиқи талаботи давр фикрҳои солим гуфтан

Агар санъаткор орзуо ҳаваси худро ба ҳодисаҳои кӯҳна ва аз миён рафтагонда мувофиқ қунад, он гоҳ методи эҷодии ӯ чӣ ном дорад?

А. Реализми танкидӣ Б. Реализми мувофиқ

В. Романтизми пешқадам Г. Романтизми революционӣ

Д. Романтизми иртиҷой

Яке аз методҳои муҳим ва машҳури санъату адабиёт, ки дар он ягонагии ҳақиқати рӯзгор ба таври бадеӣ маърифат қарда шуда, ба ҳақиқати бадеӣ мубаддал мегардад:

А. Романтизм Б. Формализм В. Натурализм

Г. Реализм Д. Абстракционизм

Методи бадеие, ки воқеиятро амиқ ва ҳаматарафа тасвир қарда, бештар ҷиҳатҳои маънӣ ҳаётро ба муҳокимаи танкид мегирад, чӣ ном дорад?

А. Романтизми инқилобӣ

Б. Романтизми танкидӣ

В. Реализми танкидӣ

Г. Романтизми пешқадам

Д. Реализми иртиҷой

АДАБИЁТ

Ҳатмӣ

- Каримов И.А. Адабиётга эътибор – маънавиятга, келажакка эътибор. – Тошкент: Ўзбекистон, 2009.
- Каримов И.А. Маънавияти воло нерӯи мағлубнопазир. – Тошкент: Маънавият, 2008.
- Каримов И.А. Ўзбекистон – келажаги буюк давлат. – Тошкент: Ўзбекистон, 1992.
- Каримов И.А. Истиклол йўли: муаммолар ва режалар. – Тошкент: Ўзбекистон, 1992.
- Каримов И.А. Ўзбекистоннинг ўз истиклол ва тараққиёт йўли. – Тошкент: Ўзбекистон, 1992.
- Каримов И.А. Истиклол ва маънавият. – Тошкент: Ўзбекистон, 1994.
- Каримов И.А. Туркистон умумий уйимиз. – Тошкент: Ўзбекистон, 1995.
- Каримов И.А. Ўзбекистон: миллий истиклол, ихтисол, сиёсат, мафкура, т.1 – Тошкент: Ўзбекистон, 1996.
- Каримов И.А. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир, т.3 – Тошкент: Ўзбекистон, 1996
- Каримов И.А. Бунёдкорлик йўлидан, т.4 – Тошкент: Ўзбекистон, 1996.
- Каримов И.А. Янгича фикрлаш ва ишлаш давр талаби, т.5 – Тошкент: Ўзбекистон, 1997.
- Каримов И.А. Ўзбекистон ХХI аср бўсағасида. Хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. – Тошкент: Ўзбекистон, 1997.
- Каримов И.А. Баркамол авлод – Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори. – Тошкент: Ўзбекистон, 1997.
- Каримов И.А.Тарихий хотирасиз келажак йўқ. – Тошкент: «Шарк» нашриёт – матбаа акциядорлик компанияси, 1998.
- Каримов И.А. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлида, т.6 – Тошкент: Ўзбекистон, 1998.
- Каримов И.А. Ўзбекистон буюк келажак сари. – Тошкент: Ўзбекистон, 1998, - 686 б.
- Каримов И.А. Баркамол авлод орзуси. - Тошкент: «Шарк» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси, 1999.
- Каримов И.А. Ўзбекистон ХХI асрга интиломқда. – Тошкент: Ўзбекистон, 1999. – 48 б.
- Миллий истиклол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар. – Тошкент: Ўзбекистон, 2000.
- Маънавият гулистони. Миллий истиклол ғоясининг асосий тушунчалари ва тамойиллари ҳақида суҳбатлар. – Тошкент: «Шарк» нашриёт – матбаа акциядорлик компанияси, 2002.
- Маънавият юлдузлари. – Тошкент : Абдулла Қодирий номидаги халқ мероси нашриёти, 2001.

Куръони Карим. (Таржима ва изоҳлар маллифи Алоуддин Мансур). – Тошкент: Чўлпон, 1992, - 544 б.

Мухтасари тафсири Куръони Карим. (Аз руи «Тафсири Хусайнӣ» ва «Тафсири-ал-Имомайн-ал-Чалолойн») (Таҳияи Саид Аҳмад). – Душанбе: АТИЖТ, 1992.

Панҷсад ҳадис. Пандҳои паёмбари ислом Муҳаммад алайҳи-с-салом (Таҳия ва танзими Рустами Ваҳҳоб). – Душанбе: Идораи мачаллаи «Фарҳанг», 1991-63с.

Ҳазору як ҳадис. Пандҳои паёмбари ислом Муҳаммад алайҳи-с-салом (Таҳияи Рустами Ваҳҳоб). – Душанбе: Ориёно, 1991. – 96с.

Ватан соодати: Миллий мафкура ва тараққиёт масалалари. – Тошкент: Шарқ, 1998. – 208б.

Сафо Очил. Мустақиллик маънавияти ва тарбия асослари. – Тошкент: Ўқитувчи, 1995. – 208б.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. – Тошкент: Ўзбекистон 1992.

Иброҳимов А., Султонов Х., Жўраев Н. Ватан туйғуси. – Тошкент: Ўзбекистон, 1996.

Исмоил-ал-Бухорий. Ҳадис. 1,2,3,4 жилдлар. – Тошкент: Комуслар Бош таҳририяти, 1997.

Жўраев Н. Юксалиш. – Тошкент: Ўзбекистон, 1995.

Қосимов Н. Мустақиллик: курашлар даври. – Тошкент: Ўзбекистон, 1997

11

Абрамов Г.Л. Введение в литературоведение (Изд. 7-е, исп. и доп.). – Москва: Просвещение, 1979, - 352с.

Аброров А. Ўзбек повести. – Тошкент: Фан, 1973.

Ақбаров Ю. Композитсия ва сужети асари бадеи. – Душанбе: Ирфон, 1976. – 23с.

Алиасғари Шейдўст. Чашмандози шеъри имрӯзи Тоҷикистон. – Душанбе: Адиб, 1997.

Амонов Р. Лирикаи халқии тоҷик. – Душанбе: Дониш, 1968. – 412с.

Аристотел, Форобӣ, Ибни Сино, Ибни Рушд, Насириддини Тусӣ. Фанни шеър. Доир ба санъатҳои шеърӣ (танзим, тасхех ва тавзеҳоти Ш.Хусейнзода, Х.Шарипов). – Душанбе: Ирфон, 1985 – 192с.

Асозода Х. Адабиёти форсӣ ва се шоҳаи он. – Душанбе: Маориф, 1991. – 128с.

Асозода Х. Становление крупных жанров. – Душанбе: Ирфон, 1993. – 208с.

Атоуллоҳи Хусайнӣ. Бадоеъ-ус-саноеъ (Бо сарсухан, таҳрир ва тавзеҳи Р.Мусулмонқулов). – Душанбе: Ирфон, 1974. – 224с.

Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. 2-ое изд. – Москва: Искусство, 1986. – 444с.

Баҳор М. Сабқиносии ё таърихи татаввурӣ насри форсӣ. Дар се мучаллад. – Техрон. – 1337-1339.

Бобоев Т. Адабиётшуносӣ кириш курси бӯйича ӯқув – методик қўлланма. – Тошкент: Ўқитувчи, 1979.

- Бобоев Ю. Назарияи адабиёт. Қисми 1. Муқаддимаи адабиётшиносӣ. – Душанбе: Маориф, 1987. – 328с.
- Бобоев Ю. Эстетика ва қадамҳои насру назми тоҷик. – Душанбе: Адиб, 1988. – 608с.
- Бобоева Т. Тасвир дар шеъри муосири тоҷик. – Хучанд, 2002.
- Богданова О.В. Постмодернизм в контексте современной русской литературы. – СПб: Петерб. Гос. Ун-та, 2004
- Белинский В.Г. Поэзиянинг хил ва турларга бўлиниши // Танланган асарлар. – Тошкент: Ўздавнашр, 1955.
- Белинский В.Г. Чанд мақола. – Душанбе: Нашрдавтоҷик, 1961. – 86с.
- Бакоев М. Дар бораи шеъри шоирӣ// Ҳаёт ва эҷодиёти Хусрави Дехлавӣ. - Душанбе: Дониш, 1975, сах. 240-265.
- Валихӯжаев Б. Ўзбек адабиётшунослиги тарихи. – Тошкент: Ҷукутувчи, 1993.
- Веселовский А.Н. Историческая поэтика. – Москва: Высшая школа, 1989. – 404с.
- Винокур Т.О. О языке художественной литературы. – Москва: Высшая школа: 1991. – 448с.
- Взаимосвязи литератур Востока и Запада. – Москва: Изд-во восточной литературы. 1961.
- Все мы, Азия, твои дети. «Центр литературного мастерства». – Бишкек, 2001.
- Гегел Г. В.Ф. Эстетика. В 4-х т. – Москва: Искусство, 1968-1973.
- Горький М. Адабиёт ҳақида. – Тошкент: Ўздавнашр, 1962.
- Головенченко Ф.М. Введение в литературоведение. – Москва: Высшая школа, 1964. – 318с.
- Давронов А. Пайванди замони ва қисмати адабиёт. – Душанбе: Маориф, 1994.
- Давронов А. Адабиёт ва замон. Масъалаҳои равобити адаби ва тарҷуман бадеӣ. – Душанбе, 1996.
- Давронов С. Соҳти шеъри тоҷикӣ. – Душанбе: Ирфон, 1976. – 28с.
- Дониёров Х., Йӯлдошев Б. Адабий тил ва бадиӣи стиль. – Тошкент: Фан, 1939.
- Ёқубов Ҳ. Ойбек маҳорати. – Тошкент, 1964.
- Жирмунский В.М. Теория литературы. Поэтика, Стилистика. – Ленинград: Наука, 1977. – 407с.
- Жирмунский В. М. Сравнительное литературоведение. – Ленинград: Наука, 1979. – 493с.
- Зенкин С.Н. Введение в литературоведение. Теория литературы (Учеб. пособие). – Москва: Российский. Гос. Гуманит.ун-т, 2000, - 81с.
- Зехнӣ Т. Санъати суҳан. – Душанбе: Маориф, 1992. – 304с.
- Ибодӣён М. Дармаде дар сабқшиносӣ дар адабиёт. – Техрон, 1372.
- Иброҳимов М. Ўзбек балладаси. – Тошкент: Фан, 1974.
- Имомов Б. Ҳаёт ва драматик конфликт. – Тошкент: Фан, 1968.
- Имомов Б. Трагедия ва характер. – Тошкент, 1977.

- Коллектив. Введение в литературоведение (Изд., второе, дополненное). – Москва: Высшая школа, 1983. – 327с.
- Кўчаров А. Тадқиқи текстологии «Одина»-и С.Айнӣ. – Душанбе: Дониш, 1982. – 146с.
- Кўчаров А. Масъалаҳои матншиносии адабиёти тоҷик. – Душанбе: Маориф, 1994. – 144с.
- Мамаҷонов С. Сайланма асарлар. – Тошкент, 1988.
- Махкамова Ш. Современная таджикская повесть. – Душанбе: Дониш, 1987. – 120с.
- Мирвалиев С. Ўзбек тарихий романи. – Тошкент: Фан, 1969.
- Мирзозода Х. Образы бадеи чист? – Душанбе: Ирфон, 1976. 22с.
- Мирзозода Х. Лугати мухтасари истилоҳоти адабиётшиносии – Душанбе: Маориф, 1992. – 240с.
- Мунтахаби «Тарҷумон-ул-балоға» за «Ҳадоик-ус-сеҳр» (таҳияи матн, муқаддима ва тавзеҳоти Х.Шарифов). – Душанбе: Маориф, 1987. – 144с.
- Мусулмонӣён Р. Назарияи адабиёт. – Душанбе: Маориф, 1990. – 336с.
- Мусулмонкулов Р. Асрори сухан. Душанбе: Ирфон, 1980, - 152с.
- Мусулмонкулов Р. Анъана ва навоарӣ. – Душанбе: нашри УДТ, 1985. – 116с.
- Мусулмонкулов Р. Назарияи чинсҳо ва жанрҳои адаби. – Душанбе: Маориф, 1987. – 88с.
- Мухтор Шоқир. Адабиёти тоҷик дар Фаронса. – Душанбе: Ирфон, 1985.
- Мухтор Шоқир. Шўҳрати Румӣ дар Фаронса. – Душанбе: Сино, 2000.
- Насриддини Тўсӣ. Меъёр-ул-ашъор (Таҳияи У. Тоир, М.Абдуллоев, Р.Чалол). – Душанбе: Ориён, 1992. – 152с.
- Насриддинов Ф. Адибнинг йўли (Абдулла Қодирий маҳорати). – Тошкент, 1971.
- Низомии Арӯзии Самарқандӣ. Чаҳор мақола (Мураттиб, муаллифони сарсухан ва ҳозиркунандагони ҷоп Х.Шарипов, У.Тоиров). – Душанбе: Ирфон, 1986. – 159с.
- Норматов У. Қалб инқилоби. – Тошкент, 1986.
- Носиров О ва бошқалар. Ўзбек классик шеърӣи жанрлари. – Тошкент: Ўқитувчи, 1979.
- Носиров Ў. Иҷодкор шахс, бадиӣи услуб, автор образи. – Тошкент: Фан, 1986.
- Нуралиев А. Абай ва адабиёти тоҷик. – Душанбе: Маориф, 1995.
- Орзибеков Р. Ўзбек лирик поэзиясида ғазал ва мусаммат. – Тошкент: Фан, 1976.
- Отахонова Х. Масъалаҳои матншиносии адабиёти муосири тоҷик. – Душанбе: Дониш, 1999. – 197с.
- Поспелов Г.Н. Теория литературы. – Москва: Высшая школа, 1978. – 144с.
- Рахимов А. Ўзбек романлари поэтикаси. – Тошкент, 1993.
- Раҳмонов Ш. Шеър ва Айнӣ (Дигаргунӣи сифатӣи созмонӣ). – Душанбе: Маориф, 1994. – 192с.

- Раҳмонов Ш. Мусаммат, ташаккул ва таҳаввули он. – Душанбе: Дониш, 1987, - 172с.
- Ризо Бароханӣ. Тилло дар мис. Дар шеърӯ шоирӣ (Ба таҷдиди назари кулӣ ва изофат). – Техрон: Чопхонаи Ковён, 1347. – 664с.
- Рустамов А. Аруз ҳақида сухбатлар. – Тошкент: Фан, 1972.
- Саъдиев С. Мазмун ва шакли асари бадеӣ. – Душанбе: Ирфон, 1976. – 24с.
- Сатторов А. Афкори адабӣ ва эстетикӣ Абдурахмони Чомӣ. – Душанбе: Ирфон, 1975. – 104с.
- Самад В. Пайвандҳои адабӣ чун омили муҳими инкишофи адабиёт. – Душанбе: Ирфон, 1976-22с.
- Сатторзода А. Таърихчаи назариёти адабии форсии тоҷикӣ. – Душанбе: Адиб, 2001. – 144с.
- Сафо Ф. Сабкҳои адабӣ. – Техрон, 1337.
- Сирус Б. Қофия дар назми тоҷик. – Душанбе: Нашрдавтоҷик, 1955. – 187с.
- Сирус Б. Арузи тоҷикӣ. – Душанбе: Нашрдавтоҷик, 1963. – 287с.
- Сайимов Б. Асқад Мухтор прозаси (сюжет ва композиция). – Тошкент: Фан, 1969.
- Сайфуллоев А. Фуруғи маънавият. – Душанбе, 1998.
- Сайфуллоев А. Дӯстии халқҳо – дӯстии адабиётҳо. – Душанбе: Ирфон, 1975. – 224с.
- Сайфуллоев А. Мактаби Айнӣ. – Душанбе, 1978.
- Самад В. Аз қаъри Ҳазар то авҷи Зӯҳал. – Душанбе: Маориф, 1991. – 224с.
- Самадов А. Муқаддимаи адабиётшиносӣ. – Самарқанд: нашри Университети давлатии Самарқанд, 2000- 106 с.
- Самадов А. Тавсияҳои методӣ аз фанни «Муқаддимаи адабиётшиносӣ». – Самарқанд: нашри Университети давлатии Самарқанд, 1987.- сах. 46
- Сирус Б. Назарияи нави қофиябандӣ дар назми тоҷик. – Душанбе: Ирфон, 1972. – 47с.
- Султон И. Адабиёт назарияси. – Тошкент: Ҷукутувчи, 1980.
- Султонова И. Ёзувчи услубига доир. – Тошкент: Фан, 1973.
- Султонова М. Абдулло Қаҳҳор услуби. – Тошкент, 1967.
- Табаров С. Методи таҳлили асари бадеӣ. – Душанбе: Дониш, 1992. – 148с.
- Тимофеев Л.И. Основы теории литературы. Изд. 5-е, испр. и доп. – Москва: Просвещение, 1976. – 448с.
- Тўйчиев У. Ўзбек поэзиясида аруз системаси. – Тошкент: Фан, 1985.
- Тўйчиев У. Ўзбек поэзиясида бармоқ системаси. – Тошкент: Фан, 1986.
- Унсурмаолий Кайковус. Қобуснома (Ба чоп ҳозиркунанда М. Муллоаҳмадов). – Душанбе: Маориф, 1979. – 192с.
- Умутов Ҳ. Қаҳрамоннинг маънавият олами ва эпиклик. – Тошкент: Фан, 1995.
- Умутов Ҳ. Маънавият ва бадеият. – Самарқанд, 1998.
- Умутов Ҳ. Адабиёт назарияси: Ҷукув қўлланма. – Самарқанд: СамДУ нашри, 2001.
- Ғафуров И. Шеърӣят – қурашчанлик демак. - Тошкент, 1984.
- Қўшҷонов М. Сайланма. 1- ва 2-том. – Тошкент, 1994, 1995.

- Қодиров П. Халқ тили ва реалистик проза. – Тошкент: Фан, 1973.
- Хализев В.Е. Теория литературы. Изд. второе. – Москва: Высшая школа, 2000. – 398с.
- Худойбердиев Э. Адабиётшуносликка кириш. – Тошкент: Ўқитувчи, 1995
- Худойдодов Б. Тип ва типикуноний дар эҷодиёти бадеи. – Душанбе: Ирфон, 1976. – 24с.
- Шамси Қайси Розӣ. Ал-мўъҷам-фӣ маъойири ашъор-ил-Ачам (Муаллифи сарсухану тавзехот ва ҳозиркунандаи чоғ У.Тоиров). – Душанбе: Адиб, 1991. – 464с.
- Шарафиддинов О. Гузаллик излаб. – Тошкент, 1985.
- Шарифов Х. Услуб ва камолоти сухан. – Душанбе: Ирфон, 1985. – 176с.
- Шарифов Х. Каломи бадеъ. – Душанбе: Маориф, 1991. – 160с.
- Шарофов М. Санъати театр. – Душанбе: Ирфон, 1971. - 55с.
- Шермухамедов С. Ижтимоий тараккиётда миллатлараро алоқа маданиятининг аҳамияти. – Тошкент: Маънавият, 1998. – 32 б.
- Шеърдўст А. Чашмандози шеъри имрӯзи тоҷик. – Душанбе: Адиб, 1997.
- Шодиқулов Ҳ. Реализи танкидӣ – Душанбе: Ирфон, 1975. – 24с.
- Шодиқулов Ҳ., Давронов А. Пайвандҳои адабии халқи тоҷик: Назаре ба таърихи ташаккули мактаби тарҷумаи бадеи ва пайвандҳои адабии тоҷик. – Душанбе, 2003. – 122с.
- Шақурии Муҳаммадҷон Бухорӣ. Нигоҳе ба адабиёти тоҷикии садаи XX. – Душанбе: Пайванд, 2006.
- Шуқуров М., Акбаров Ю. Анъана ва навоарӣ. – Душанбе: Ирфон, 1976. – 36с.
- Шуқуров М. Мактаби одамият. – Душанбе: Адиб, 1991. – 272с.
- Шуқуров Н. Лирикада поэтик жанрлар. – Тошкент: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1973.
- Шуқуров Н ва бошқалар. Адабиётшуносликка кириш. – Тошкент: Ўқитувчи, 1984.
- Шуқуров Н. Шеър сеҳри, сўз меҳри. – Самарқанд: Зарафшон, 1992.
- Ғафқоров Р. Нависанда ва забон. – Душанбе: Ирфон, 1977. – 206с.
- Ҳасанов Ш. Ўзбек драматик достони. – Самарқанд: СамДУ нашри, 1997.
- Ҳаққулов И. Ўзбек адабиётида рубоӣ. – Тошкент: Фан, 1981.
- Ҳодизода Р., Шуқуров М., Абдучабборов Т. Фарҳанги истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Ирфон, 1966. – 188с.
- Ҳотамов Н., Саримсоқов Б. Адабиётшунослик терминларининг русча-ўзбекча изоҳли луғати. – Тошкент: Ўқитувчи, 1983.
- Ҳоҷиаҳмедов А. Шеърӣ санъатлар ва мумтоз кофия. – Тошкент 1998.
- Ҳусейнзода Ш., Шарифов Х. Мақоми Ибни Сино дар шеърӯ адаби тоҷик. – Душанбе, 1985.

Иловагӣ

- Абдуманнонов А. Нуктаи назар. – Душанбе: Адиб, 1990. – 240с.
- Аминов А. Жанр рубаи и лирико-философская поэзия. – Душанбе: Дониш, 1988. – 135с.
- Аристотель и античная литература. – Москва: Наука, 1979. – 232с.
- Афсаҳзод А. Пайванди қарнҳо. – Душанбе: Адиб, 1989. – 240с.

- Асрорӣ В., Амонов Р. Эҷодиёти даҳанакии халқи тоҷик. – Душанбе: Маориф, 1980. – 304с.
- Акбаров Ю. Қисмати инсон ва қисмати шеър. – Душанбе, 1980.
- Аҳмад С. Ёҷотганларим ва топганларим. – Тошкент, 1998.
- Бадийӣ иҷод ҳақида: Мақолалар тўплами. – Тошкент, 1960.
- Бақозода Ч. Чустуҷӯҳои эҷодӣ дар насри тоҷик. – Душанбе: Ирфон, 1983. – 143с.
- Бақозода Ч. Нависанда ва идеали замон. – Душанбе: Адиб, 1987. – 256с.
- Белинский В.Г. Чанд мақола. – Душанбе: Нашрдавтоҷик, 1961. – 58с.
- Бушмин А.С. Наука о литературе. – Москва: Современник, 1980. – 334с.
- Введение в литературоведение. Хрестоматия. – Москва: Высшая школа, 1979. – 390с.
- Вохидов Э. Шоиру шеърӯ шуур. – Тошкент: Ёш гвардия, 1987.
- Горький А.М. О литературе. – Москва: Сов. Россия, 1980. – 479с.
- Гуляев Н.А. Теория литературы. Изд. 2-ое, исправленное и дополненное. – Москва: Высшая школа, 1985. – 273с.
- Гафур Ф. Адабий танқидий мақолалар. – Тошкент, 1971.
- Гафуров Р. Устои бузурги суҳан. – Душанбе, 1978.
- Давронов А. Горизонты литературных связей. – Душанбе: Маориф, 2000.
- Давронов С. Омӯзиши вазни шеърӣ тоҷикӣ. – Душанбе: Маориф, 1992. – 176с.
- Давронов С. Вазни ашъори Абулқосим Лоҳутӣ – Душанбе, 1974.
- Ёқубов О. Излайман («Этюдлар» қисми). – Тошкент, 1972.
- Зехӣ Ф. Жанри сокинома дар адабиёти форсу тоҷики асрҳои ХII-ХУ. (Ҳозиркунандаи ҷоп Фарруҳа Зехӣ). – Душанбе: Дониш, 1991, - 111с.
- Квятковский А. Поэтический словарь. – Москва: Сов. Энциклопедия, 1966. – 375с.
- Коллектив. Фарҳанги забони тоҷикӣ. (Аз асри X то ибтидои асри XX). Иборат аз ду ҷилд, ҷ.1. – Москва: Сов.энциклопедия, 1969. – 952с.
- Коллектив. Ҳақиқати ҳаёт ва чустуҷӯҳои адабӣ. Китоби 1. (Мухаррир ва мурағиб А.Раҳмонов). – Душанбе, 1994. – 105с.
- Литературный энциклопедический словарь (Под общей редакцией В.М.Кожевникова и П.А.Николаева). – Москва: Сов.энциклопедия, 1987. – 752с.
- Муллоаҳмадов М. Фарруҳии Систонӣ. – Душанбе: Дониш, 1978.-141 с.
- Махҷуб М. Сабки хуросонӣ дар шеърӣ форсӣ. – Техрон, 1345.
- Мирзозода Х. Адабиёт аз нуқтаи назари ҳаёт: Маҷмуаи мақолаҳо. – Душанбе: Ирфон, 1973.
- Мирзоев А. Рӯдакӣ ва инкишофи ғазал дар асрҳои X-ХУ. – Дар китоби «Сенздаҳ мақола». - Душанбе, 1977, с 5-52с.
- Мирзозода Х. Афкори рангин. – Душанбе: Ирфон, 1982. – 352с.
- Маъсумӣ Н. Асарҳои мунтахаб, иборат аз ду ҷилд, ҷилди 1. (Тартибдиҳандагон: В.П.Осмакова, М.Шуқуров). – Душанбе: Ирфон, 1977, - 364с.

- Масълаҳои таърих ва назарияи робитаи адабии халқҳои Осиёи Марказӣ. Мачмуаи мақолаҳо. – Душанбе, 2000. – 64с.
- Мусулмонкулов Р. Сачъ ва сайри таърихии он дар наср тоҷик. – Душанбе: Ирфон, 1970. – 218с.
- Мусулмонкулов Р. Фуруғи шеъри чонпарвар (Мачмуаи мақолаҳо). – Душанбе: Ирфон, 1984. – 224с.
- Мусулмонкулов Р. Дарахти дӯстӣ биншон (Мачмуаи мақолаҳо). – Душанбе: Адиб, 1987. – 240с.
- Мухтор Шокир. Замон ва тарҷумон. – Душанбе: Адиб, 1989. – 208с.
- Набиев А. Эҷодиёти бадеӣ, инсон ва замон. – Душанбе: Ирфон, 1983. – 144с.
- Набиев А. Адабиёт ва нақди адабӣ. Валихочаев Б. Рашҳаи қалам. – Душанбе: Адиб, 1993. – 302с.
- Насриддинов А. Маърифат ва шарҳи адабиёт. – Душанбе: Ирфон, 1991. – 190с.
- Нозимов Б. Воситаҳои офариниши образҳои типӣ дар повесту романҳои С.Айнӣ (Васоити таълим). – Душанбе, 1982. – 93с.
- Наймбоев С. Таълими шеър дар мактаб. – Душанбе, 1982.
- Норматов У. Жанр имкониятлари. – Тошкент, 1980.
- Отахонова Х. Таҳаввули жанри дoston дар назми муосири тоҷик. – Душанбе: Дониш, 1983. – 264с.
- Орипов А. Эҳтиёҷ фарзанди. – Тошкент, 1988. – 224с.
- Ойбек. Адабиёт тугрисида. – Тошкент, 1985
- Потебня А.А. Теоретическая поэтика. – Москва: Высшая школа, 1990. – 344с.
- Ризаев З.Г. Индийский стиль в поэзии на фарси конца XV-I-XVI вв. – Ташкент: Фан, 1971. – 219с.
- Раҳмонов А. Маърифати замон дар насри муосири тоҷик. – Душанбе: Адиб, 1995. – 112с.
- Саидносирова З. Ойбегим менинг. – Тошкент, 1994.
- Самад В. Тушаи ҳамдилӣ. – Душанбе: Адиб, 1989. – 208с.
- Сайфиев Н. Дostonсароии форсу тоҷик дар асри XIY (қисми 1). – Душанбе, 1983.
- Салимов Ю. Насри ривоятии форсу тоҷик. – Душанбе, 1981.
- Сатторов А. Нуктаи пайванд. – Душанбе, 1980
- Сатторов А. Шеъри Рӯдакӣ ва муаммои таҳлили каломи мавзун//.-Садон Шарқ.- 1979.-№9.-С. 95-103.
- Самадов А. Ҳаёт ва эҷодиёти Абдулгани Чавдат. -Самарқанд: нашри Университети давлатии Самарқанд, 2002.- 74 с.
- Табаров С. Луғати русӣ – тоҷикӣ истилоҳоти адабиётшиносӣ. – Душанбе: Маориф, 1988. – 144с.
- Тоиров У. Фарҳанги истилоҳоти арӯзи Аҷам. – Душанбе: Маориф, 1991. – 560с.
- Умуров Ҳ. Бадиӣ иҷод мӯъжизалари. – Самарқанд, 1992.
- Флоров В. Судьбы жанров драматургии. – Москва: Сов. писатель, 1979. – 423с.

- Чернышевский Н.Г. Письма без адреса. – Москва: Сов. Россия, 1989. – 362с.
- Шарифов Х. Озурдагон ва умедворон (Андешаҳо оид ба адабиёти гузашта ва ҳозира). – Душанбе: Сино, 2001. – 196с.
- Шукуров М. Диди эстетикии халқ ва насри реалистӣ. – Душанбе: Ирфон, 1973. – 160с.
- Шукуров М. Пахлӯҳои тадқиқи бадеӣ. – Душанбе: Ирфон, 1976. – 224с.
- Шукуров М. Хусусиятҳои ғоявӣ бадеии «Ёддоштҳо»-и устод С. Айни. – Душанбе: Дониш, 1966, сах. 58-153
- Шукуров М. Ҳар сухан ҷоёву ҳар нукта мақоме дорад. – Душанбе, 1968.
- Энциклопедический словарь юного литературоведа (Сост.С.И.Новиков), - Москва: Педагогика, 1988. – 416с.
- Энциклопедияи адабиёт ва санъати тоҷик, ҷ.1. – Душанбе: Сарредаксияи илмӣи энциклопедияи тоҷик, 1988. – 545с.
- Энциклопедияи адабиёт ва санъати тоҷик, ҷ.2. – Душанбе: Сарредаксияи илмӣи энциклопедияи тоҷик, 1989. – 560с.
- Қодирий А. Иҷод машаққати. – Тошкент, 1998.
- Қодиров П. Ўйлар. – Тошкент, 1971.
- Қодирий Ҳ. Отам ҳақида. – Тошкент, 1984.
- Қаҳҳор А. Бадеии иҷод ҳақида. – Тошкент, 1987.
- Қаҳҳорова К. Чорак аср ҳамнафас. – Тошкент: Ёш гвардия, 1987. – 96б.
- Ҳақимов А. Шеър ва замон. – Душанбе: Ирфон, 1979. – 253с.
- Ҳодизода Р. Аз Рӯдакӣ то имрӯз. – Душанбе: Адиб, 1988. – 288с.
- Ҳошим Р. Солҳо дар саҳифаҳо (Мақолаҳо ва ёддоштҳо). – Душанбе: Адиб, 1988. – 320с.
- Ҳошимов Ҷ. Нотаниш орол, - Тошкент, 1990
- Ҳусейнзода Ш. Баҳс ва андеша. – Душанбе: Ирфон, 1964. – 262с.
- Ҳусейнзода Ш. Гуфтор аз ганҷи сухан. – Душанбе: Ирфон, 1985. – 224с.

МУНДАРИҶА

Пешгуфтор.....	3
Тавсияҳои методӣ доир ба гузаронидани дарсҳои лексионӣ.....	5
Тавсияҳои методӣ доир ба гузаронидани машғулиятҳои амалӣ.....	14
Рӯихати мавзӯҳои намунавии қорҳои мустақилона ва назоратӣ.....	19
Саволҳои назоратӣ аз фанни «Назарияи адабиётшиносӣ».....	39
Тавсияҳои методӣ оиди истифодаи тестҳо.....	61
Адабиёт.....	105

НАЗАРИЯИ АДАБИЁТШИНОСӢ

Васоити таълимӣ-услубӣ

Мухаррир С.Хужакулов

Мусаххих М. Рузибоев

Тех.муҳаррир З.Мелиев

2011-йил 28-апрелда оригинал-макетдан босишга рухсат этилди.
Бичими 60x84/ 1,16. "TIMES NEW ROMAN" гарнитураси. Офсет коғози
Офсет босма усулида босилди. Шарҳли босма табоғи 7,25.
Наширёт ҳисоб табоғи 6,0. Адади 100 нусха. 115-буюртма.

СамДУ босмаҳонасида чоп этилди.
140104, Самарқанд ш., Университет хиёбони, 15.